

# Riksdagens protokoll

2012/13:96

Tisdagen den 23 april

Kl. 13.00 – 15.58

18.00 – 22.16



Protokoll  
2012/13:96

---

## 1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 15, 16 och 17 april.

## 2 § Meddelande om svar på skriftliga frågor

Förste vice talmannen meddelade att med anledning av att den 1 maj är en helgdag skulle skriftliga frågor som lämnats in före kl. 10.00 fredagen den 26 april besvaras senast torsdagen den 2 maj kl. 12.00.

## 3 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträden

Förste vice talmannen anmälde att uppteckningar från följande EU-nämndssammanträden inkommit:

fredagen den 8 mars

onsdagen den 13 mars

fredagen den 15 mars

## 4 § Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit:

prot. 2012/13:28 för torsdagen den 18 april från socialutskottet

prot. 2012/13:29 för torsdagen den 18 april från miljö- och jordbruksutskottet

## 5 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

*Interpellation 2012/13:376*

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:376 Situationen i Nordkorea  
av Markus Wiechel (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 3 maj 2013.

Skälet till dröjsmålet är resa och tidigare inbokad engagemang.

Stockholm den 17 april 2013

Utrikesdepartementet

Gunilla Carlsson (M)

Enligt uppdrag

*Fredrik Jörgensen*

Expeditionschef

## 6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Skrivelser

2012/13:105 till miljö- och jordbruksutskottet

2012/13:149 till skatteutskottet

Motioner

2012/13:Kr6 och Kr7 till kulturutskottet

## 7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Utbildningsutskottets betänkande 2012/13:UbU16

Näringsutskottets betänkanden 2012/13:NU12 och NU16

Näringsutskottets utlåtande 2012/13:NU20

Utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU15

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU8

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:StU7

Konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU17

*Svar på  
interpellationer*

## 8 § Svar på interpellation 2012/13:368 om högre utbildning i hela landet

Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jabar Amin har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder syftande till att säkerställa att högre utbildning finns tillgänglig i hela landet. Vidare har Jabar Amin frågat om jag är beredd att vidta åtgärder

för att högre utbildning även fortsättningsvis ska kunna bedrivas i Härnösand.

Jag vill inleda med att konstatera att varje universitet och högskola ansvarar för att utbildning och forskning bedrivs med hög kvalitet och att de tillgängliga resurserna används effektivt. Det är även respektive universitets och högskolas sak att avgöra vilka utbildningar som ska erbjudas och var utbildningarna ska bedrivas.

Vad gäller frågan om omfördelning av resurser har regeringen genomfört ett antal angelägna förändringar för att öka kvaliteten i den högre utbildningen och för att möta behov på arbetsmarknaden. Bland annat har avgifter införts för utomeuropeiska studenter, ersättning för inaktiva studenter dragits in och utbyggnad av utbildningar som leder till vissa efterfrågade yrkesexamina genomförts. Dessa förändringar innebär en viss omfördelning av resurser och platser mellan lärosätena. Det är dock viktigt att framhålla att samtliga dessa förändringar leder till en omfördelning som avgörs av samma principer för samtliga lärosäten, oberoende av om de är universitet eller högskolor. Främst har studenternas efterfrågan varit avgörande.

Regeringens uppfattning är att förstklassig utbildning kan bedrivas vid såväl större som mindre lärosäten. Utbildning bör enligt regeringens mening finnas på många platser i landet för att på så sätt underlätta för många att studera och för att bidra till kompetensförsörjningen i olika regioner. Flertalet av lärosätena har också utbildning på flera olika campusorter med varierande omfattning och erbjuder även utbildning på distans som ger tillgänglighet till högre utbildning oavsett var den studerande bor.

Anf. 2 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka statsrådet Jan Björklund för svaret, även om det inte var mycket till svar. Statsrådet har lyckats med konststycket att inte besvara någon av mina frågor.

En av mina frågor handlar om ifall utbildningsministern tänker vidta åtgärder för att det även fortsättningsvis ska finnas högskoleutbildningar i Härnösand och i hela landet.

Statsrådets argument är två. Det ena är att det här beslutet är universitetsledningens. På så sätt försöker regeringen frånta sig ansvaret. Jag tycker inte att det är bra att en regering vars politik har lett till att verksamheter flyttas från många orter eller läggs ned fråntar sig ansvaret genom att skylla på universitetsledningarna här och där. Universitetsledningarnas beslut baseras många gånger på den förda politiken och som ett resultat av besparingsbeting som man ålagt olika universitet och högskolor. Det har lett till att universiteten ibland ser sig tvungna att lägga ned eller flytta någon verksamhet.

Jag har ett uttalande här från rektorn för Mittuniversitetet, Anders Söderholm, och från före detta statsminister Thorbjörn Fälldin. Så här säger de: Vi har efter gemensamma överläggningar konstaterat att regionen utsatts för stora ekonomiska påfrestningar. Det har tvingat Mittuniversitetet till dramatiska beslut med stora konsekvenser för inte minst Härnösand. Här hänvisar man alltså till det ekonomiska läget. Lite längre ned säger man: Ytterst menar vi att detta är en konsekvens av den nationellt förda högskolepolitiken.

Prot. 2012/13:96  
23 april

Svar på  
interpellationer

Här har vi alltså ett universitet som säger att nedläggningarna inte hade så mycket med kvalitet att göra, utan att det var på grund av det svåra ekonomiska läget i Västernorrland och den förda ekonomiska politiken.

Jag tycker inte att regeringen ska frånsäga sig ansvaret och hänvisa till att det är ett beslut som är fattat av en universitetsledning, utan detta är ett ansvar för regeringen att ta. Den högskolepolitik som regeringen har fört leder oundvikligen till att universitet efter universitet och högskola efter högskola kan tvingas lägga ned eller flytta sin verksamhet.

Jag läser här ur Dagbladet i Sundsvall: Till följd av sänkta anslag från regeringen ska Mittuniversitetet minska sina kostnader med 50 miljoner fram till 2015, vilket har lett till den drastiska åtgärden att flytta verksamheten.

Min fråga som ministern inte svarade på vill jag ställa igen: Tänker ministern vidta några åtgärder för att det även fortsättningsvis ska finnas högskoleutbildningar i Härnösand?

Anf. 3 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag har svarat på den frågan. Jag anser att det är universitetsledningens ansvar att fatta beslut om vilka campusorter man ska vara på. Jag tänker inte lägga mig i det.

Jabar Amin och Miljöpartiet brukar hävda att lärosätena ska ha autonomi och självstyre. Nu begär Jabar Amin att vi ska ta ifrån dem självstyret. Jabar Amin begär att regeringen ska gå in och intervensera och styra att viss verksamhet ska vara på vissa orter inom ramen för Mittuniversitetets verksamhet. Det strider helt mot den grundsyn som denna regering har på hur lärosätesssektorn ska styras. Det strider också mot det som Jabar Amin brukar hävda i alla andra sammanhang men inte just nu, därför att universitetsledningen har fattat ett beslut som Jabar Amin inte gillar, och då ska man minsann gå in och styra.

Jag tar avstånd från detta sätt att föra politik. Det är lärosätenas styrelser och rektorer som ska fatta den här typen av beslut. Vi ska inte intervensera. Varken regeringen eller riksdagen bör intervensera i exakt vilka utbildningar som ska bedrivas på vilka campusorter.

Däremot, och det säger jag också i svaret, vilka universitet och högskolor vi ska ha är ytterst ett beslut för denna kammare. Det är ju det som garanterar att vi har utbildning över hela landet.

Mittuniversitetet är inte på något sätt hotat. Jag har inte hört någon som anser att inte det skulle finnas kvar. Men hur man fördelar utbildning mellan olika orter i Mellannorrland måste denna universitetsledning få bestämma själv. Universitetsledningen anför kvalitetsskäl. Man talar inte om att det är kopplat till någon viss ekonomisk anslagsnivå, utan det är av kvalitetsskäl.

Låt oss säga att Jabar Amin vill föra resonemanget om ekonomiska anslag. Jag läste i Miljöpartiets budgetmotion alldeles före debatten, och ni föreslår inte en enda krona mer än regeringen till universitet och högskolor. Inte en enda krona, Jabar Amin! Ni har exakt samma budgetförslag för högre utbildning som regeringen. Om de ekonomiska anslagen är avgörande har ni inte mer pengar i ert budgetförslag än vad regeringen har anslagit.

Det är dock inte ekonomiska anslag som är avgörande; det är kvalitetsskäl. Det har rektor och universitetsstyrelsen anfört.

Jag förstår fullt och fast att man i Härnösand inte gillar beslutet. Det ändrar dock inte det faktum att riksdagen har bestämt att denna typ av beslut fattas av styrelserna på våra lärosäten. Det bör vi inte ändra på, inte ens när de fattar ett beslut som Jabar Amin ogillar.

Anf. 4 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Nu försöker statsrådet Jan Björklund förvanska verkligheten. Mittuniversitetet har fattat detta beslut för att man har ett sparbetning på 50 miljoner. Ni lägger sparbetning på universitet efter universitet, och det är många ställen där ni har lagt det. Det har resulterat i att man har tagit detta beslut.

Jag läser åter det universitetsledningen har skrivit och som statsrådet förnekade: Ytterst menar vi att detta är en konsekvens av den nationellt förda högskolepolitiken.

Här har vi en universitetsrektor och en före detta statsminister som svart på vitt skriver att nedläggningen och flytten från Härnösand till Sundsvall är en konsekvens av en förd politik och att det inte är ett sådant beslut som ett universitet bara har tagit.

Vi är för självständiga lärosäten. Man ska dock inte, som ni, ålägga dem så mycket sparbetning att de tvingas ta steg i den riktning som har skett i Härnösand. Vi vet att Härnösand hade bra utbildningar, hög kvalitet, nöjda studenter och konkurrenskraftiga priser. Alla variabler som är nödvändiga för ett bra och lärorikt campus har funnits.

Mittuniversitetet gjorde detta efter att ni hade lagt sparbetning, inte före. Det började efter att ni förra året lade sparbetning. Regeringen ska inte ålägga universitetet sparbetning som tvingar dem till sådana här åtgärder.

Vi som lyssnade på statsrådets svar noterade att han talade om att reformer har gjorts i syfte att höja kvaliteten. Det är lite skrattretande eftersom regeringens kvalitetsbegrepp har varit undermåligt. Europeiska utvärderingsorganisationen Enqa, där flera högskoleverk från olika länder finns med, har till följd av regeringens hemsnickrade kvalitetsbegrepp och kvalitetsmätning uteslutit Sverige som fullvärdig medlem. Nu är vi bara medlem under uppsikt.

Regeringen ska därför inte använda kvalitetsbegreppet för att rättfärdiga flytten från Härnösand, för Härnösands campus har hållit hög kvalitet.

I skrivelserna hänvisas det dessutom till att man har infört avgifter för utländska studenter och att detta skulle höja kvaliteten. Det är svårt att förstå hur avgiftsbeläggande skulle höja kvaliteten. Tvärtom skulle det kunna sänka kvaliteten. Förut fick högskolorna medel för dessa studenter, men nu när de utländska studenterna är så få blir det ytterst lite pengar för att kunna bedriva verksamhet från statligt håll.

Jag ställer åter frågan: Tänker regeringen vidta åtgärder så att inte fler högskolor och universitet i landet tvingas lägga ned eller flytta verksamhet?

Anf. 5 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är intressant att universitetsstyrelsen återopas, en styrelse som var oenig. Fyra stycken reserverade sig på grund av att de ansåg att beslutet skulle skada den framgångsrika forskning som bedrivs på universitetet.

Fru talman! Nu till svaret, innehållet, texten som ministern levererade. Här sägs att de förändringar som har skett bland annat beror på att avgifter har införts för utländska studenter. Man lägger ned utbildningarna i Härnösand, en lärarutbildning, en arkivutbildning med mera, eftersom utländska studenter inte längre kan komma till Härnösand och gå dessa utbildningar. Därför lägger man ned dem.

Detta är långt från verkligheten, herr utbildningsminister. Det stämmer inte alls. De universitet som har haft fler utländska studenter än Mittuniversitetet är till exempel Uppsala universitet och Lunds universitet. De berörs dock inte alls av samma besparing som Mittuniversitetet. Det att man har infört avgifter för utländska studenter har alltså ingenting med verkligheten att göra.

Fru talman! Jag tror att det var den 12:e som utbildningsministern och jag hade en debatt om Mittuniversitetet. Då tog jag upp att ett antal personer har lämnat tillbaka sina doktorshattar i protest mot de politiska beslut som tvingar universitet och högskolor, till exempel Mittuniversitetet, att lägga ned utbildningar. I Härnösand handlar det om en 170-årig utbildningstradition.

Man lägger inte ned på grund av att det har införts avgift för utländska studenter. Det handlar om en medveten politik där regeringen prioriterar ett antal universitet med kanske 300–400-årig tradition. De är prioriterade vad gäller resurser, forskning och antal platser, och mindre och nyare universitet får inte det stöd de borde ha.

Mittuniversitetet är inte det enda universitetet. Universiteten i Karlstad och Örebro och ett antal högskolor drabbas också av denna politik.

Det handlar inte om begränsade möjligheter för inaktiva studenter eller avgifter för utländska studenter, utan det handlar om politik.

Anf. 6 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Som före detta student vid det som tidigare hette Mitt-högskolan, numera Mittuniversitetet, deltar jag gärna i denna debatt.

Precis som utbildningsministern har sagt kommer inte Mittuniversitetet att läggas ned, utan det kommer definitivt att finnas kvar. Vi ska inte glömma bort att lärosätet för några år sedan hade fyra campusorter: Örnsköldsvik, Östersund, Sundsvall och Härnösand.

Lärosätet har haft en odiskutabelt viktig roll för kompetensförsörjningen i regionen. Men nu har vi hamnat i en situation där det totala demografiska trycket sjunker i hela Sverige. Vi har besökt skolan, och vi har träffat rektorn här i riksdagen också som säger att jamen, att vi blir av med pengar för inaktiva studenter är liksom fullt normalt och att vi får del av det nya resursfördelningssystemet utifrån kvalitetskriterier är jättebra.

Alla lärosäten, oavsett vad de representerar, säger att de måste bli duktiga på att prioritera sitt utbildningsutbud, oavsett om de är mindre högskolor eller större universitet. Då är frågan: Ska man lägga pengarna

på tomma, dyra lokaler, eller ska man fokusera på kvalitet och samla utbildningarna till ett antal orter?

Jag tror, precis som statsrådet var inne på, att det här är en operativ fråga. Varken Socialdemokraterna, fru talman, eller Jabar Amins parti Miljöpartiet har när vi i utbildningsutskottet behandlat lärosätenas anslag lagt en enda krona, för att använda det uttrycket, till just Mittuniversitetet. Jag har inte sett några yrkanden eller reservationer.

Eftersom ni tycker att den här operativa frågan är så pass viktig just när det gäller Campus Härnösand, som ligger 30–40 minuters färd från Sundsvall där vi har ett jättestort campusområde, får ni i så fall återkomma för att vara konstruktiva i den här diskussionen och anslå egna pengar. Ni kan inte bara stå här och fråga varför vi inte ska ha utbildningen kvar även i Härnösand. Ska man satsa på det ekonomiskt innebär det nämligen att man tar pengar från den totala utbildningskakan eller anslaget till Mittuniversitetet, och jag tror inte att universitetsledningen skulle göra det utifrån de utmaningar som finns.

Anf. 7 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Det är en sak jag inte får ihop med Jabar Amins interpellation. Miljöpartiet har exakt samma budget för utbildning inom universitet och högskola som regeringen har i denna riksdag. Er budgetmotion innehöll inte en krona mer till universitet och högskolor än det som riksdagen fastställde på regeringens förslag. Ni hade exakt samma budget.

Men när Jabar Amin nu står i talarstolen finner han för gott att vara populist. Det är klart att Härnösand ska räddas om Miljöpartiet får styra, fast Jabar Amin säger att det är pengarna som fattas. Var ska han trolla fram dem? Kan inte Jabar Amin berätta vilka lärosäten han ska dra ned på för att omfördela till Härnösand om det är det han vill göra?

Det går inte ihop. Det är bara populism. Det är en bluff som Jabar Amin håller på med. Berätta vilka lärosäten som ska få en mindre budget när du nu ska omfördela! Ta det i nästa inlägg! Vi kommer att notera det noggrant och berätta det för dem. Stå inte annars och bluffa här i talarstolen, Jabar Amin – du har inte pengarna. Det är det ena.

Det andra är att jag litar på rektor och universitetsledningen. De säger inte att det beror på ekonomiska bekymmer i första hand, utan det är en kvalitetsfråga. Då säger jag att det måste rektorer och styrelser själva få bestämma. Det håller Jabar Amin med om. Men vad är det då vi diskuterar? Om Jabar Amin tycker att rektor och styrelse ska få bestämma själva, ja, då har de just fattat ett beslut. Och de kan inte få mer pengar, för Jabar Amin föreslår inte mer pengar.

Vad är då skillnaden? Det är klart att de i Härnösand inte gillar det här beslutet, och det försöker Jabar Amin utnyttja i en populistisk debatt mot regeringen. Men de förslag som Jabar Amin har i riksdagen innebär ingen annan lösning på det. Jabar Amin tycker att rektor ska få bestämma; det har de gjort. Jabar Amin har inte en krona till, såvida han inte nu är beredd att tala om var han ska ta pengarna från, vilka lärosäten som ska få en minskad budget. Berätta det i nästa inlägg, Jabar Amin! Då blir du trovärdig. Annars är det bara en bluff du håller på med.

Prot. 2012/13:96  
23 april

Svar på  
interpellationer

Det som står om utländska studenter i interpellationssvaret väljer ni att misstolka. Det som står där är att i och med att staten inte längre betalar för utomeuropeiska studenter så frigörs ekonomiska medel inom högskolans budget för alla de utländska studenter som vi tidigare tog emot i Sverige. Dessa medel har tillförts lärosätena i Sverige i kvalitetspengar. Alla får ta del av dessa pengar, också Mittuniversitetet.

Detta är vad som står i svaret: att vi har ökat anslagen per svensk student. Anslaget per student som ett lärosäte får är högre i dag än förr, och det beror på att vi har frigjort pengar genom att utomeuropeiska studenter inte längre studerar gratis i Sverige.

Det är det som står i svaret, och riksdagen var, vill jag påminna Jasenko Omanovic om, överens om beslutet att införa avgifter. Socialdemokraterna var helt med på det beslutet, så vi var helt eniga. Jasenko Omanovic skakar på huvudet. Det var märkligt. Jag var ju själv med och gjorde upp med Socialdemokraterna om det. Riksdagen var helt överens om att införa avgifter för utländska studenter och om hur de medlen i stället skulle användas. Det kan Jasenko Omanovic vara kritisk till, men ta upp det med ditt eget parti i så fall!

Jag har förståelse för att man i Härnösand inte gillar detta beslut, men så länge jag är utbildningsminister kommer jag att försvara att det är universitetet själva som bestämmer hur de ska organisera sig.

Anf. 8 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Nu försöker statsrådet bluffa och tricksa. Men Jan Björklund blir inte mer trovärdig för att han höjer rösten.

Ni har ålagt Mittuniversitetet ett sparbeting på 50 miljoner. Det har vi varit emot. Vi har varit emot att ni har infört avgifter för utländska studerande. Vi har varit emot att ni tar in pengar från universitetet för inaktiva studenter. Flera av era reformer har vi varit emot, och jag vill återigen säga att vi har varit emot de sparbeting som ni har ålagt universitetet efter universitet, högskola efter högskola.

Vad ni har gjort är att omfördela pengarna från medelstora och mindre högskolor och universitet till de stora. Vilka är förlorarna? Jo, Kristianstad, Mälardalens högskola, Mittuniversitetet med flera. Det är det som utbildningsministern ska ta ansvar för. Han ska inte försöka tricksa och bluffa genom att säga att vi har samma budget. Vi har inte lagt sparbeting på universitetet. Vi har inte ålagt dem att förlora pengar på utländska studenter, som de nu har förlorat väldigt mycket pengar på – inaktiva studenter på ett campus som är ett av de ställen där det på grund av strukturen har varit lite fler inaktiva studenter.

Hela den här politiken har resulterat i att universitetsledningen har tagit detta beslut. Det är det jag menar. Jag är för att vi ska ha självständiga lärosäten som beslutar själva, men man ska inte ge dem så svåra förutsättningar att de tvingas lägga ned eller flytta högkvalitativ utbildning.

Anf. 9 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! Jag måste säga till ministern att i hans eget svar står det faktiskt att förändringar som bland annat rör avgifter för utländska studenter, inaktiva studenter med mera innebär en viss omfördelning mellan lärosäten.



Det är det jag säger, fru talman. Man har flyttat pengar från bland annat Mittuniversitetet till de gamla lärosätena. Det är den omfördelningen som ministern har gjort, och när man blev ålagd att spara 50 miljoner bestämde man sig för att lägga ned campus i Härnösand. Det var det som var orsaken – pengar! Pengar är allt här i världen, även i universitetsvärlden. Pengar betyder väldigt mycket om man ska bedriva en utbildning, och ministern har tagit ifrån dem pengar.

Roger Haddad säger att Socialdemokraterna inte har några fler platser till Mittuniversitetet. Men vi riktar inte högskolepolitiken till vissa områden, utan vi bedriver politiken på nationell nivå. När vi säger att det blir 8 000 fler platser på universitetet än i er budget, då blir det för hela universitetssektorn. Vi går inte in och säger att det bara är några universitet som får eller inte får platser, vilket er politik gör. Ni flyttar ju resurser till ett antal universitet och gör det även när det gäller kvalitetskriterier, vilket innebär att de mindre universiteten som har samarbete med näringslivet har svårare att klara av det.

Anf. 10 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Jag tycker att Socialdemokraterna och Miljöpartiet måste bestämma sig. Antingen bedriver man en generell politik eller så kommer man till kammaren och tar upp en enskild lokal, operativ fråga om var den eller den institutionen ska finnas, på den och den campusorten. Det är precis det ni står och säger, men ni kan inte bedriva både och. Ena stunden, när det passar, ska vi ha en generell politik. Och vad säger att Mittuniversitetet får era extra platser? De kanske behöver hamna i Kristianstad, Eskilstuna, Västerås eller i Borås. Det kan inte vi avgöra. Det avgörs av andra faktorer – kvalitet, söktryck och så vidare.

Fru talman! Jasenko Omanovic lyssnade uppenbarligen inte när jag sade att rektorn för Mittuniversitetet accepterar systemet när det gäller att vi drar in pengar till inaktiva studenter. Det är fullt naturligt. Varför ska man få betalt för studenter som inte går dit och som inte klarar av examensmålen? Men menar ni att de ska få pengarna i alla fall? Då blir statsrådet Björklunds fråga ännu mer berättigad: Varifrån ska då dessa pengar tas?

Ursäkta uttrycket, men jag tycker att det är en lyx nu för tiden i det högskolelandskap som finns när demografin förändras och det blir färre studenter att försöka upprätthålla tre eller fyra campusorter i ett geografiskt område som inte är så stort. Jag tror att det är bättre att det finns kvalitet i Sundsvall och Östersund i detta fall än att det finns svaga institutioner som inte kan bära sina egna kostnader och som inte kan upprätthålla den kvalitetskompetens som högskola och universitet kräver utifrån det nya uppdrag som de har fått.

Jag tror alltså att kvalitet och effektiv resursanvändning är mycket viktigare än att stå här och hitta på saker som ni inte har täckning för i budgeten.

Anf. 11 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag är förvånad över denna inställning att man ska betala för inaktiva studenter. Den är ganska märklig. Jag förstår faktiskt inte hur ni tänker.

Inaktiva studenter är ett byråkratiskt begrepp. Det handlar om att personer anmäler sig till en del lärosäten för att de vill plugga. De registreras i systemet. Sedan är det ett antal av dem som aldrig dyker upp över huvud taget. Det har ingen konsekvens för de enskilda att de finns registrerade. Men det sker ingen undervisning, de lär sig ingenting, de går inte där, men de är registrerade som anmälda.

Tidigare betalade staten ut pengar till lärosäten för denna typ av studenter. Det är en helt orimlig princip. Vi ska väl betala för den undervisning som äger rum och inte för den som inte äger rum?

Det skulle förvåna mig oerhört mycket om Jabar Amin i en eventuell framtida rödgrön regering skulle få igenom att man ska återinföra ersättning för studier som inte äger rum. Det är faktiskt ett ganska konstigt inlägg.

Jag försvarar detta till varje pris. Dessa pengar går nu dit där studier äger rum i stället för att gå dit där det inte äger rum studier. Det är en fullständigt rimlig omfördelning. Det tidigare systemet var konstigt. Om ni vill återinföra det fattar jag inte hur ni tänker när det gäller resursanvändning i högskolan.

Om ni skulle vilja återinföra att det ska vara gratis för utomeuropeiska studenter – det går att göra, och det kostar någon miljard – får ni ta resurser till det inom systemet så att säga. Tro då inte att Mittuniversitetet är det universitet som kommer att tjäna på det. Det är Chalmers och KTH – de stora nationella tekniska universiteterna – som har fått minskade resurser när vi inte längre subventionerar de utomeuropeiska studenterna. Tro inte att det är Mittuniversitetet som skulle vara en vinnare vid en reversering av den reformen. Inte heller skulle lärutbildningen i Härnösand vara en vinnare. Det är inget stort internationellt söktryck till den pedagogiska utbildningen i Härnösand.

Men detta är till sist beslut som fattas av universitetsledningen. Om de hade fattat det motsatta beslutet, att låta campus i Härnösand vara kvar, hade jag försvarat deras sätt att fatta det beslutet också. Det är det som autonomi innebär, nämligen att vi här ska hålla fingrarna borta från detaljbesluten. Men det innebär också att om det är ett beslut som man inte gillar kan man inte gå in och styra upp det, utan man måste acceptera att det fattas olika typer av beslut på våra lärosäten.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **9 § Svar på interpellation 2012/13:375 om ritualslachtat kött i Sverige**

Anf. 12 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Markus Wiechel har frågat mig om jag avser att verka för att förbjuda import av ritualslachtat kött som producerats utan att djuret bedövats innan avblodning, om jag avser att verka för märkning av sådant kött, om jag avser att verka för ett förbud mot inköp av sådant kött vid offentlig upphandling och om vad jag hittills har gjort för att förhindra användandet av sådant kött eller för att förbättra märkningen av detsamma.

För mig är det viktigt att djur skyddas från onödigt lidande. I Sverige ska djur i enlighet med djurskyddslagen alltid bedövas före slakt. Även

inom EU är grundregeln att bedövning ska ske före slakt. I den EU-gemensamma lagstiftningen ges dock möjlighet till undantag för viss slakt som kan ske utan bedövning på grund av religiösa skäl. Därför kan Sverige inte ha ett förbud mot införsel av kött, oavsett om det kommer från djur som slaktats utan bedövning eller inte. Medlemsländerna får dock ha striktare nationella regler vad gäller obedövad slakt, och i Sverige och ytterligare några medlemsstater är det förbjudet att slakta djur utan bedövning.

Även reglerna för märkning av livsmedel tas fram gemensamt av medlemsländerna i EU. Inom ramen för EU:s strategi för djurskydd och djurs välbefinnande 2012–2015 har kommissionen tagit initiativ till att genomföra en undersökning om möjligheten att ge konsumenterna relevant information om bedövning av djur vid slakt, och resultatet ska presenteras under 2013. Jag ser fram emot att ta del av resultaten från undersökningen och den diskussion som kommer att följa därefter.

Även inom offentlig upphandling har vi en gemensam lagstiftning på EU-nivå. Den innebär att det inte är tillåtet att hänvisa till sådana nationella bestämmelser om upphandling som är oförenliga med EU-lagstiftningen. Det går däremot att ställa specifika djurskyddskrav. Inom ramen för satsningen ”Sverige – det nya matlandet” har Miljöstyrningsrådet erhållit medel för att höja kompetensen och sprida information om offentlig upphandling av livsmedel. Miljöstyrningsrådet arbetar bland annat med att ta fram kriterier för att göra det lättare att upphandla varor med tanke på miljö, innovation och sociala krav, där djurskydd ingår.

Jag vill också framhålla att jag har tagit upp frågan om obedövad slakt som inte är religiöst motiverad på jordbruks- och fiskerådet i maj förra året. Jag anser att djur ska skyddas från onödigt lidande, och jag kommer därför att fortsätta verka för att all slakt i EU ska leva upp till de gällande EU-gemensamma bestämmelserna.

Anf. 13 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Jag vill rikta ett stort tack till landsbygdsministern för svaret, som tydliggör den överstatlighet som sju av Sveriges riksdagspartier har varit med om att skriva in i Sveriges grundlag, den överstatlighet som i detta fall drabbar miljontals djur även om den svenska regeringen önskade förbjuda medeltida slaktmetoder.

I detta sammanhang skulle det vara intressant om ministern om möjligt skulle se till att import av kött som är slaktat på detta sätt förbjöds.

Det sägs att grundregeln inom EU är att slakt ska ske under bedövning. Faktum är att det i dag slaktas oändligt många fler djur utan bedövning runt om i Europa än vad som ens är nödvändigt med lagens undantag. Att det över huvud taget finns undantag för denna form av djurplågeri kan verka märkligt. Men jag tar för givet att detta är något som landsbygdsministern arbetar med att förändra vid sina internationella kontakter.

Landsbygdsministern säger även att reglerna för märkning av livsmedel tas fram gemensamt av medlemsländerna. Detta innebär alltså att Sverige lägger sig platt inför EU:s överstatlighet när det kommer till märkning av något så viktigt som köttets ursprung och djurens behandling före slakt.

Att genomföra en undersökning om möjligheterna att ge konsumenterna relevant information om bedövning av djur vid slakt kan tyckas bra. Men faktum kvarstår att miljontals djur årligen tvingas genomlida fruktansvärda slaktmetoder. Här tycker jag att Sverige borde sätta press.

Fru talman! Jag är naturligtvis glad över det besked som landsbygdsministern ger om att han på jordbruks- och fiskerådet förra året tog upp frågan om obedövad slakt som inte är religiöst motiverad.

Det som gör mig fundersam och besviken är dock det faktum att ministern enbart har tagit upp frågan om obedövad slakt som *inte* är religiöst motiverad. Ska det verkligen vara okej att låta djur plågas för några enskilda personers trosuppfattning?

Anf. 14 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Det som är att konstatera i denna debatt tycker jag är att den som inhandlar svenskt kött kan vara övertygad om att djuret i fråga är bedövat före avblodning. Det är en fördel för de svenska producenterna, alltså Sveriges bönder, och för alla dem som i efterföljande led hantlar de produkter i form av kött, charkuterier och liknande som kan komma från ett djur.

Som jag har sagt i mitt interpellationssvar avser jag att följa frågan inte bara vad gäller att de undantag som finns inte missbrukas i andra delar av Europa utan också vad gäller de frågor kring märkning som är under diskussion just nu. Det gäller inte bara den här saken utan också andra saker, vilket är väl känt av kammaren. Det handlar om till exempel sammansatta produkter som vi äter och konsumerar på skilda sätt.

Anf. 15 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Det är glädjande att ministern avser att arbeta för att unionens medlemsstater ska följa de rådande bestämmelserna, men varför stanna där? Är verkligen bestämmelserna bra, enligt landsbygdsministern?

Som jag tydliggjorde i interpellationen uppskattas den globala halalmarknaden till ungefär 150 miljarder dollar per år. Det är alltså den globala halalmarknaden, inte marknaden inom Europa. Ministern lägger i sitt svar väldigt mycket fokus på de europeiska bestämmelserna och på att vi som land måste lyda under EU. Han har givetvis rätt i att vi dess värre måste följa EU:s överstatlighet när det kommer till handel med andra EU-länder. Faktum kvarstår dock att ritualslacht tyvärr förekommer i länder runt om i världen som inte ingår i den europeiska unionen och som även Sverige handlar med.

Om landsbygdsministern går tillbaka till mina ursprungsfrågor och bortser från EU tror jag att svaren kan bli än mer intressanta för mig, för Sverigedemokraternas väljare och inte minst för landets djurvänner.

Anf. 16 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Jag kan konstatera att denna fråga var föremål för en intensiv debatt i Europeiska unionen under åren 2006, 2007 och 2008. Vid denna tidpunkt var det få – egentligen var det, skulle jag vilja säga, endast Sverige – som stod upp för att minimera de möjligheter till undantag som finns i den europeiska lagstiftningen vad gäller att för konsumenter tillhandahålla kött från obedövade djur före slakt och avblodning.

Detta tror jag har sin grund i att det finns andra traditioner och även andra händelser i många medlemsstater i Europa, även om de tycker som vi gör i Sverige – jag vill vara noga med att påpeka att det är vad vi *gemensamt* gör i Sverige, för detta har inte varit någon stridsfråga i Sverige – som beror på den historia man har bakom sig. Särskilt påtaglig är denna fråga i ett land som till exempel Tyskland.

Anf. 17 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Landsbygdsministern fick i höstas svara på en interpellation av min partivän, en interpellation som handlade om Matlandet Sverige. Det är mycket möjligt att ministern minns den interpellationsdebatten.

Interpellationen skrevs med tanke på vilket företag Matlandet Sverige utsåg som årets uppstickare. Företaget fick bland annat besök av statsministern under 2008. Under räkenskapsåret 2008/09 hade de en omsättning på 142 miljoner kronor. Det är tydligt att regeringen ser detta som något positivt – ett företag som växer snabbt och har en god omsättning. På sin hemsida skriver de att deras kött kommer från djur som bedövats före slakt, och på så sätt tycks det inte ha skett något fel. Allt verkar vara frid och fröjd.

Faktum kvarstår dock att den absoluta merparten av det kött som säljs genom detta företag är importerat. Köttet är importerat från länder som Nya Zeeland, som inte omfattas av EU-bestämmelser, eller från länder inom EU som omfattas av EU:s bestämmelser men som kan fortsätta med sitt djurplågeri på grund av de undantag som finns i bestämmelserna. I februari numret av Svensk Veterinärtidning, som är en tidning för personer som har kunskap om detta och gång på gång varnar för den här typen av slakt, lyfter man fram problematiken. Ett helt kapitel har avsatts för ändamålet.

Trots vetskapen om företag som det jag tidigare nämnde fortsätter regeringen att indirekt eller direkt prisa företagen. De belönas för att de växer och på ett smidigt sätt går förbi svensk lagstiftning eller svenska djurskyddsbestämmelser. Detta får mig att skämmas, och jag hoppas innerligen att landsbygdsministern tar problemet på allvar och på ett tydligt sätt säger ifrån när det kommer till obedövad slakt.

Anf. 18 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C):

Fru talman! Vad jag känner till importerar det företag som är i fråga bara kött från djur som är bedövade före avblodning. Det är alltså ingen relevant fråga i sammanhanget. Det företag som har varit föremål för diskussion i en annan interpellationsdebatt men som togs upp också i denna interpellation tycker jag är väl värt det pris livsmedelsindustrin har tilldelat det, apropå att det sysselsätter många människor i glesbygd. Därmed bidrar man till landsbygdens och glesbygdens utveckling i vårt land, vilket jag är glad över och arbetar för.

Överläggningen var härmed avslutad.

## 10 § Svar på interpellation 2012/13:349 om bristen på specialistläkare

Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Börje Vestlund har frågat mig på vilket sätt regeringen kommer att agera för att förhindra att det uppstår brist på specialistläkare.

Under de senaste åren har regeringen tagit flera initiativ för att minska bristen på läkare och specialistläkare. Sedan 2006 har regeringen beslutat att ge ökade medel för en utbyggnad av antalet utbildningsplatser på läkarutbildningen. Satsningarna kommer att få fullt genomslag 2015 och har då medfört en ökning med 36 procent. Antalet läkare som får legitimation och som kan påbörja sin specialiseringstjänstgöring ökar därmed.

Regeringen har vidare beslutat att ge Socialstyrelsen 30 miljoner kronor per år under 2013 och 2014 för att utveckla kursverksamheten för läkares specialiseringstjänstgöring. Satsningen bedöms leda till ett ökat kursutbud, vilket förväntas ha en positiv effekt på utbudet av specialistläkare.

En specialitet inom vilken det länge rått en brist på specialistläkare är psykiatrin. Regeringen har därför gett extra medel för att öka antalet specialister inom psykiatrin genom det så kallade Metisprojektet. Projektet innebär att Institutet för professionell utveckling av läkare i Sverige, Ipuls, har haft i uppdrag att utveckla och förstärka specialistkompetenserna i allmänpsykiatri.

För att förbättra processen för godkännande av läkare som utbildats utanför EU/EES, så att den går snabbare, har Socialdepartementet och Utbildningsdepartementet gett i uppdrag till en särskild utredare att lämna förslag. Rapporten bereds nu i Regeringskansliet. Regeringen ger också varje år Socialstyrelsen i uppdrag att rapportera om tillgång och efterfrågan på bland annat läkare. Syftet med rapporten är att hjälpa landstingen i deras bedömning av behovet av att anställa läkare för specialiseringstjänstgöring, och det gäller samtliga specialiteter.

I sammanhanget bör också nämnas att Läkarutbildningsutredningen alldeles nyligen överlämnade sitt betänkande *För framtidens hälsa – en ny läkarutbildning*, SOU 2013:15, till Utbildningsdepartementet. Utredningen föreslår att utbildningen förlängs till sex år, att kunskapsmålen för allmäntjänstgöringen inkluderas i examensordningen för läkarexamen medan kravet på allmäntjänstgöringen för att få legitimation tas bort. Därmed bör läkare kunna få legitimation snabbare och påbörja specialisering tidigare.

Mot bakgrund av detta ser jag i nuläget inget behov av att vidta ytterligare åtgärder. Socialdepartementet kommer att fortsätta följa utvecklingen noga.

Anf. 20 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Jag ber att få tacka ministern för svaret.

Jag vill börja med vad som sades i sista stycket av svaret, att man inte anser att man behöver vidta ytterligare åtgärder. Då måste jag ställa den något retoriska men ändå viktiga frågan i det här sammanhanget: Hur många vårdplatser ska vi acceptera att man stänger? Det har ju inte minst i den här regionen varit en stor diskussion om att det försvunnit ett antal

hundra vårdplatser, och man grälar nu som bäst om vems felet är. Det lilla grälet kan vi ju alltid fortsätta, men det är inte det som är det intressanta.

Det som just nu händer i sjukvården är att man stänger vårdplatser för att det saknas läkare och i några fall även sjuksköterskor. Det finns inga specialister som kan ta hand om dem som behöver specialistvård.

Frågan måste ställas, för detta händer vecka efter vecka. Jag kan främst tala för neurologins räkning. Om det inte är varje vecka så är det åtminstone varannan månad man får stänga ett antal vårdplatser på grund av att det saknas just läkare.

Många specialisläkare är också till åren komna. Många väljer att jobba kvar några år, men det finns en gräns för hur länge man kan jobba om man är läkare.

Det är bra att regeringen håller på att se över läkarutbildningen. Det är bra och välkommet. Men innan man har fått dessa nya specialister på plats kommer det att hända saker inom svensk hälso- och sjukvård. Att bli specialist kan ta nästan lika många år som grundutbildningen om det är en besvärlig specialistutbildning. Dessutom är det kanske brukligt eller till och med önskvärt att man ägnar en tid åt forskning innan man går in i den mer kliniska verksamheten.

Därför ställer jag mig lite frågande till svaret. Det är bra att man har satsat på den grundläggande läkarutbildningen, men det måste också bli en satsning på specialistutbildning, på att locka dem som i dag får sin legitimation att påbörja en ordentlig specialistutbildning och då inte bara inom de områden som i dag är populärast.

Låt mig ta ett exempel från neurologin. För några år sedan var det ett problem att nästan inga ville utbildas till neurologer. I dag finns det ett litet tryck – inte ett stort men ett litet – för att bli just neurologer. Det är vi från patientorganisationerna naturligtvis väldigt tacksamma för. Problemet är dock att det är sådan konkurrens om platserna att de inte räcker till trots att det var eller varannan månad rapporteras att man måste stänga neurologkliniker – eller rättare sagt vårdplatser på neurologkliniker, för ännu har jag inte läst om att en hel neurologiklinik har behövt stängas, tack och lov – på grund av att det saknas läkare och i några fall även sjuksköterskor.

Min fråga är: Hur många vårdplatser tycker socialministern att man kan stänga innan läget blir så allvarligt att man borde göra något?

Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Tyvärr sammanfaller bristen på specialisläkare även med brist på specialistsjuksköterskor, och det förvärrar krisen ytterligare. Hade läget varit bra när det gäller specialistsjuksköterskor hade det kanske i liten mån kunnat kompensera för problemet, men nu har vi en dubbel kris.

Det har gjorts en undersökning där man har tittat på just primärvården. Diskussionen handlar mycket om de stora sjukhusen, men även i primärvården är det viktigt att det finns specialisläkare. Denna undersökning, som Läkarförbundet har genomfört, är den första i sitt slag på 15 år. Man har frågat alla vårdcentraler i hela Sverige, både privata och offentliga, hur det ser ut när det gäller specialisläkare. Svarsfrekvensen var 98,5 procent, vilket man får säga är en hög svarsfrekvens.

Det visade sig att det finns stora problem på de flesta vårdcentraler i Sverige när det gäller just specialistläkare. Det är bara på en av fyra som man känner att behovet är fullgott tillgodosett. Man kan se konsekvensen av detta: Det riskerar kvaliteten och patientsäkerheten, den ordinarie personalen riskerar att bli pressad, och risken är också att man tvingas hyra in läkare, så kallade hyrläkare eller stafettläkare, vilket kan bli väldigt dyrt och pressa budgeten ytterligare. Ofta är budgeten inom vården redan ganska pressad.

Läkarförbundet varnar för att läget kan bli ytterligare försämrat när det gäller specialistläkare. De som riskerar att drabbas av detta är inte minst äldre och multisjuka. Detta sammanfaller ofta, det vill säga att man är både äldre och multisjuk samtidigt.

Vårdcentralerna har ett uppdrag där man genomför hälsosamtal. Man tar emot rätt många med psykisk ohälsa, och det är väldigt viktiga uppdrag. Många upplever dock att det på grund av dessa uppdrag och på grund av bristen på specialistläkare blir en väldigt svår situation.

Man kan se stor variation över landet när det gäller specialistläkare. Det som räknas som idealet är förhållandet i Jämtland, där man har 1 584 listade patienter per specialistläkare. I Örebro är siffran högst, 2 422 listade patienter per specialistläkare. Man kan alltså se att variationen är stor över landet, men över lag upplever vårdcentralerna att man inte når det behov som finns. Det är tre av fyra vårdcentraler som känner att de behöver fler specialistläkare.

Det som man redovisar att regeringen gör är bra, för vi behöver verkligen satsa på läkarutbildning över hela bredden, men det behövs speciella satsningar på specialistläkare. Börje Vestlunds förslag om att regeringen ska ta större ansvar när det gäller utbildning av specialistläkare tycker jag är mycket bra, så att det inte bara blir en fråga för enskilda lärosäten att välja vad man ska satsa på. De har ju inte helhetsbilden över hela riket, och det måste ju regeringen ha.

Jag hoppas att regeringen jobbar vidare med den här frågan och också överväger Börje Vestlunds förslag.

Anf. 22 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Jag skulle vara glad om den här debatten inte blev alltför slagordsmässig. Det skulle vara lätt för mig att säga att om ni hade skött er i regeringsställning hade saken varit biff. Vi har ökat antagningen till läkarutbildningen, vilket gör att vi kommer att ha 36 procent fler än tidigare som strömmar igenom. Men detta är naturligtvis en allvarlig och viktig fråga att fundera på ur många olika aspekter. Jag skulle vilja ta upp ett par olika perspektiv.

Det finns vissa grupper och specialiteter där vi kan se uppenbara brister, och bristerna ser olika ut för olika specialiteter. Det råder brist inom psykiatrin, som jag nämnde. Vi saknar och kommer att sakna patologer, som ju är en nyckelgrupp till exempel när det handlar om cancerbehandling. Vi saknar allmänmedicinare. Vi skulle behöva fler radiologer, för att nämna några kategorier där vi har mycket stora behov.

Vi har gjort en del insatser; bland annat har vi särskilt utrett patologernas verksamhet och hur många fler som behövs där. Det kommer av allt att döma att komma en hel del åtgärder längre fram. Där ser vi dock också – jag ska komma in på ett bredare perspektiv sedan – vikten av till



exempel distanslösningar för att hitta kolleger. Det gör att vi kan få bättre utväxling av de personer som vi redan har.

När det gäller radiologer ger telemedicin möjligheter att använda radiologisk expertis som är väldigt djuplodande, inte bara i Sverige utan i världen i stort. Det handlar om att hitta de allra bästa på en viss typ av verksamhet och dra nytta av dem också i Sverige.

Det finns en del ny teknik när det gäller psykiatrin, till exempel internetpsykiatrin söder om staden, där man når lika goda resultat som man gör i öga-mot-öga-behandling, men man kan behandla 10–15 gånger så många som man gör med traditionella metoder.

Jag tycker att det skulle vara värt att växla några ord om det bredare perspektivet. Det är i huvudsak landstingen som ska klura över detta, men det är också en nationell angelägenhet. Det kom nyligen en kortrapport som ger en överblick över läget i OECD-länderna. Där kan man se att Sverige ligger på tredje plats uppifrån när det gäller antalet läkare räknat mot folkmängd. Vi ligger bra till när det gäller tillgången på läkare. Tittar man dessutom på antalet patientbesök är vi ett av de länder som har det lägsta antalet besök. Där är skillnaderna mycket stora. I snitt går svensken till läkaren en fjärdedel så många gånger som till exempel ungraren.

Vi har jättemånga läkare i ett OECD-perspektiv, och vi har nästan minst antal besök av alla länder. Vad är det som gör att vi inte får ut mer av den resurs som vi har? Sköterskorna i Sverige tar också ett större utrymme än vad de gör i väldigt många andra länder där man har en än mer hierarkisk organisation. Det är också någonting att fundera på. Hur använder vi de fantastiska personalresurser som vi har på bästa möjliga sätt?

Anf. 23 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Vi kan naturligtvis gräla om vem som har gjort mest på det här området, men jag tror inte att det ger speciellt mycket i dagsläget. Vi står inför en situation där det är väldigt många av specialisläkarna som är på väg att gå i pension. Vi vet att en del kan jobba kvar några år, men det handlar om några få år. Vi kan inte räkna med att de jobbar tills de är 80 år.

Jag tycker att det projekt som fanns när det gäller psykiatrin var utmärkt. Man borde kanske utöka den typen av aktiviteter till att gälla andra områden också. Man borde kanske vara lite framåt och se vilka problem som kommer lite längre fram i tiden. Var riskerar man att få stora vakanser inom vården? Det gäller fler områden. Jag har pekat på reumatologin och neurologin eftersom de ligger mig varmt om hjärtat.

Det är klart att vi kan lösa mycket med e-hälsa. Det är en väg att gå. Att ha en bättre utvärdering är naturligtvis också viktigt. Sedan har vi den eviga frågan som jag tror att alla som har sysslat med sjukvårdsfrågor har funderat över. Hur kan vi ha så många läkare i Sverige när vi dessutom har lägst antal besök, vilket var någonting nytt för mig? Varför har man inte sett över detta? Vad är det som har gått fel? Det borde man titta över.

Låt mig också kommentera detta med att vi tar in utländska läkare. Det är absolut ingenting nytt, utan det har vi gjort i många år. Frågan är hur man har tagit hand om de läkare som har kommit. Där får jag väl skämmas och säga att den socialdemokratiska regeringen inte gillade att

man hade mycket dyra utbildningar, men det var någonting som varena länsarbetsnämnd – jag tillhörde en av dem i Stockholm – struntade fullständigt i. Vi tyckte att det var viktigt att vi snabbt fick in de här läkarna i verksamheterna, och det går ju också. Men vår omvärld blir rikare, och då kan vi inte räkna med att andra länder ska försörja oss med läkare. Därför måste vi göra väldigt mycket själva också.

Jag vidhåller att regeringen måste ta ett större ansvar, inte bara för att det behov som finns i dag ska uppfyllas – det är ett stort behov – utan också för hur detta kommer att se ut om några år. Det är minst lika viktigt i det här sammanhanget.

Det är också bra att man ser över läkarutbildningen. Men även om man ser över läkarutbildningen kommer de här specialisterna att vara klara någon gång strax innan jag går i pension, och jag skulle tycka att det var mycket otillfredsställande. Jag tänker jobba ganska många år till.

Anf. 24 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är inte bara Läkarförbundet som är oroande över den här bristen på specialistläkare utan även Socialstyrelsen som har undersökt hur det ser ut i landstingen, och det finns stora problem.

Även om den här debatten handlar om specialistläkare tycker jag att det är viktigt att lyfta in bristen på specialistsjuksköterskor också eftersom detta går hand i hand och förvärrar problemet.

Precis som ministern säger finns det ett stort problem inom psykiatrin när det gäller specialistläkare. Inom det området kan man också se stora problem när det gäller specialistsjuksköterskor. En stor del av den här debatten handlar om risken för pensionsavgångar. Det är många som går i pension, och det utbildas inte tillräckligt många som kan anställas. Det är väldigt få specialistsjuksköterskor inom psykiatrin som är under 35 år. De som finns är framför allt äldre som närmar sig pensionen.

Jag hoppas att ministern, när han funderar vidare på lösningar på det här problemet, låter de här två frågorna gå hand i hand, det vill säga bristen på specialistläkare och bristen på specialistsjuksköterskor.

Inom Vårdförbundet är de mycket oroade för bristen på specialistsjuksköterskor. En sak som de menar är problematisk är att de här sjuksköterskorna inte får någon lön medan de utbildar sig till specialistsjuksköterskor. En beräkning som Vårdförbundet har gjort visar att det tar 19 år att få igen de kostnader som det har inneburit för den enskilda. Det innebär att det kanske är färre som tycker att det är mödan värt att gå vidare och utbilda sig till specialistsjuksköterskor trots att behovet är mycket stort.

Jag hoppas att regeringen tar till sig detta och tar ett övergripande ansvar. Det kan inte bara vara upp till de enskilda lärosätena att utbilda specialistläkare.

Anf. 25 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! När min far blev färdig läkare 1943 fanns det ungefär 3 000 läkare i det här landet. Det rådde stor läkarbrist och även brist på specialistläkare. Han blev röntgenolog. När han pensionerades 1983 fanns det ca 13 000 läkare. Det var stor brist på specialistläkare. År 2013, 30 år senare, har vi ca 33 000 läkare. Och hur ser situationen ut? Vi har stor brist på läkare och särskilt på specialistläkare. Vad beror detta på?

Det beror framför allt på att vi har nya krav på behandlingar, nya kunskaper och nya möjligheter. Allt fler människor ställer berättigade krav på att bli väl behandlade och kunnigt behandlade, kunnigare än någonsin tidigare. Det gör att bristen på specialistläkare, och där talar jag av egen erfarenhet, är mycket stor. Det är en mycket stor förmån att kunna bli behandlad av mycket kunniga läkare här i landet. Är det någonting som utmärker vården i Sverige är det stor kunskap hos olika specialister.

Så sent som i går träffade jag en 31-årig nyligen utexaminerad specialist i neurologi på Karolinska sjukhuset. Det var en kvinna. Hon kommer att vara aktiv under många år.

Jag tror för min del att vi också måste se på relationen att vi har väldigt höga krav på sjukvård och att vi är ett litet land. Sverige har 10 miljoner invånare. I Norden är vi ungefär 25 miljoner. Om vi jämför med till exempel Tyskland som har 90 miljoner, för att inte tala om Amerikas förenta stater med 300 miljoner eller någonting sådant, har de naturligtvis en helt annan bas att utbilda många fler specialister. Att vi är så få gör att ytterligare samverkan på olika specialistområden är absolut nödvändigt. Språksvårigheterna är ganska små på just läkarområdet eftersom alla läkare egentligen kan engelska språket.

Jag har någon insikt i bukspottkörtelcancer eftersom en släkting är professor inom det området. En gång per år samlas 800 av världens ledande specialister i Chicago eller var det nu kan vara för att utbyta erfarenheter. Det förhållandet att man kan anslå mer pengar till olika specialistutbildningar eller till kursverksamhet – jag har själv fått delta i sådant från politisk utgångspunkt – tror jag är viktigt för att få fler läkare att intressera sig för olika områden.

Det som Hillevi Larsson är inne på är viktigt, nämligen att detta även gäller sjuksköterskor. Man måste ha olika kompetenser på specialistavdelningarna – det kan jag personligen vittna om – och de ska finnas på många ställen i landet. En koncentration inte bara till Sverige utan till hela Norden och kanske till och med till Europa är viktig för att på så sätt kunna ta vara på de allra bästa kunskaper som finns.

Anf. 26 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Tack för alla inlägg så här långt! Det Gunnar Andrén beskriver är slående, alltså att bristen så att säga tycks vara det enda bestående. Det är intressant att fundera på detta ur ett strukturellt perspektiv – det låter jättetråkigt när jag säger det, men jag gör det ändå.

Vi i Sverige har fler läkare per 100 000 invånare än till exempel Tyskland. Tysken går till doktorn tre gånger så ofta som svensken och ändå har vi en brist. Vad är det som leder till den situationen? I Stockholms läns landsting gjorde man för en tid sedan en undersökning och kom fram till att sjukhusläkarna använde 18 procent av sin arbetstid till patientmöten. Resten var förmodligen utbildning – angeläget, forskning – jätte viktigt, och administration. Endast 18 procent av tiden användes för det som vi utbildar personerna till.

Det innebär inte, det förstår ni, att jag nedvärderar forskning och utbildning, det hör till, men det är ändå alldeles fantastiskt att under en femdagarsvecka endast en dag används till det som man egentligen är till för och övriga fyra dagar används till någonting annat i och för sig vik-

tigt. Läkarna på vårdcentralerna, alltså primärvårdsläkarna, använde vid den tiden knappt hälften av sin tid till patientmöten och dryga hälften av tiden till annat. Också det är värt att fundera på. Hur administrerar vi vården på ett sådant sätt att det blir så bra som möjligt?

Vi har ökat intaget på läkarutbildningen ganska dramatiskt. Själv är jag väldigt stolt över siffran 36 procent. Det är mycket. Jag säger inte att det är en optimal nivå, men vi har gjort ett rejält häv som innebär att det kommer att bli bättre. Det är dock enormt långa ledtider när det gäller dessa personer. Tiden från att de inträder i utbildningen tills de är ute i verksamheten är oerhört lång. Där har vi förstås ett stort hinder.

Jag delar verkligen uppfattningen att vi måste fundera på om det finns specialiteter där vi på olika sätt, med lock och pock, kan stimulera personer att gå till dessa. Hur går det inom geriatriken? Vi kommer att ha många äldre vårdbehövande framöver. Hur möter vi de behoven med läkare och annan sjukvårdspersonal som är specialiserade på åldrandets sjukdomar, som ju ser lite annorlunda ut än det som kanske möter medelpatienten på en vårdcentral? Patologer har jag nämnt. Vi behöver radiologer. Börje Vestlund är inne på neurologer, en grupp som av allt att döma också får ett ökat söktryck i takt med att vi lever allt längre och en hel del av de neurologiska sjukdomarna ökar.

Vi har verkligen stora utmaningar och därför måste vi ha ett bra samspel mellan landstingen. Socialstyrelsen gör, som jag nämnde, sina årliga rapporter som ska vara ett underlag. Den dialogen måste fungera för att kunna identifiera vilka områden som har stora behov. De som söker sig till läkarutbildningen är förstås fria och självständiga individer, men det är bra om de väljer utbildningar där det råder stor brist på specialister för att på så sätt kunna möta de medicinska behov som våra medborgare har.

Anf. 27 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Det positiva i det här är, kan man säga, att det behövs fler specialister inom vården. Vi har lärt oss mycket, det har skett många innovationer och upptäckter som innebär att vi kan göra människor friska, vilket vi kanske inte kunde tidigare. Jag med mitt handikapp skulle förmodligen ha suttit på ett vårdhem i dag. Jag skulle i alla fall inte ha kunnat vara riksdagsledamot om det inte hade gjorts många innovationer, framför allt under 50-talet.

Låt mig säga att forskning är någonting mycket positivt, men vi som har den tvivelaktiga förmånen att tillhöra ett forskningsintensivt sjukhus får vänta lite längre eftersom forskning tar tid. Samtidigt är det en fördel, för på det sättet får vi en högkvalitativ vård.

Det andra jag skulle vilja ta upp, och som jag kanske skulle ha lagt tonvikten på i min interpellation, är begreppet jämlik vård. Det är verkligen inte en jämlik vård. Framför allt är vården inte jämlik om vi ser till hela landet. Det behöver inte ha att göra med landsbygd eller storstad, utan det kan handla om hur man har organiserat vården.

Jag läste någonstans att sedan man tog bort läkarsekreterarna, vilket skett i stor utsträckning, har de administrativa uppgifterna för läkarna ökat med 75 procent i förhållande till hur det var tidigare. Det är sådant som sjukvårdshuvudmännen borde tänka på.

Det viktiga är att ta till sig detta. Jag har pekat på flera specialistområden. Regeringen måste helt enkelt ta sitt ansvar. Gör man inte det utan

säger att det får fixas på annat sätt kvarstår vissa problem som man inte kommer ifrån. Ett sådant problem är att man har ett sjukvårdssystem som inte klarar av att fullfölja sina åtaganden. Då spelar det ingen roll om socialministern heter Hägglund eller om han eller hon heter någonting annat. Problemen kommer att landa i socialministerns knä oavsett vad han eller hon heter.

Anf. 28 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Även om jag skulle sitta fantastiskt länge i den position som jag för närvarande lånar kommer det säkert att finnas bekymmer med kompetensförsörjningen också i framtiden. Jag har verkligen försökt att i samarbete inte minst med utbildningssidan ta rejäla kliv för att kunna höja Sverige på ett område som är av utomordentligt stor betydelse. Det handlar om förtroendet för vården, inte minst handlar det om varje enskild patients berättigade krav på att bli behandlad av dem som har det allra största kunnandet.

Börje Vestlund är inne på forskningen och den tid det tar. Det är så, och det är ett problem. Ingen av oss vill dock byta bort forskningen, utan den måste också finnas. Däremot måste vi bli bättre på att ta till vara forskningsresultaten och se till att nya metoder snabbare implementeras i vården. Vi ser att det många gånger tar omotiverat lång tid. Där har vi mycket att göra.

Jämlik vård talar Börje Vestlund också om. Det är en jätteviktig fråga. Där finns ett rätt slående siffermaterial som beskriver de skillnader som finns. Det kan handla om geografi. Det kan också handla om utbildningsnivå, personer med utländsk bakgrund kontra sådana som levt i vårt land i generationer och så vidare. Där har vi alla skäl att se till att jämna ut detta även om jag inte tror att det finns medvetna anslag som går ut på att behandla vissa sämre. Det gäller att uppmärksamma problemet ordentligt.

Jag är väldigt glad för de inlägg som har gjorts i den här debatten. Jag kommer inte bara att följa frågan; jag kommer även att vidta de åtgärder som jag ser är nödvändiga för att vi ytterligare ska förbättra oss när det gäller att möta de behov som vi kan se på det här området.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **11 § Svar på interpellationerna 2012/13:372 och 378 om Apotekets marknadsandelar**

Anf. 29 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Ingela Nylund Watz har frågat mig om jag anser att regleringen av Apoteket AB:s tillåtna marknadsandel är förenlig med målet om god samhällsservice i hela landet samt om jag avser att vidta åtgärder för att säkerställa en god apoteksservice i alla delar av landet. Därutöver har Ingela Nylund Watz frågat finansmarknadsminister Peter Norman om han anser att Apoteket AB:s ägaranvisning står i samklang med målet om att upprätthålla en god samhällsservice i hela landet, samt vilka åtgärder finansmarknadsministern är beredd att vidta om de privata apoteksbola-

gens närvaro på den svenska marknaden minskar på ett sådant sätt att också Apoteket AB tvingas avveckla ytterligare verksamhet. Frågorna har ett sådant samband med de frågor som ställts till mig att de bör besvaras samlat. Interpellationen har därför överlämnats till mig för besvarande.

I bolagsordningen för Apoteket AB anges att bolaget ska bedriva verksamheten på sådant sätt att en god läkemedelsförsörjning i Sverige främjas. Ägaranvisningen för Apoteket AB innehåller ett antal uppdrag och begränsningar som kompletterar bolagsordningen. Syftet är att säkerställa en fungerande marknad och läkemedelsförsörjning fram till att marknadslösningar för dessa uppdrag finns. Av statens ägaranvisning till Apoteket AB framgår bland annat att bolaget till och med den 30 juni 2015 ska behålla befintliga apoteksombud i den utsträckning som behövs för att upprätthålla en god läkemedelsförsörjning på den ort där ombudet är verksam.

Regeringens målsättning med avregleringen av apoteksmarknaden var en väl fungerande marknad där små och stora aktörer kan etablera sig, där konkurrens sker på samma villkor, där det finns en säker och hållbar läkemedelsförsörjning och där konsumenterna har god tillgänglighet och service. Motivet bakom Apoteket AB:s marknadsandelsbegränsning är bland annat den starka ställning och det starka varumärke som Apoteket AB har på öppenvårdsmarknaden och problemen för konkurrenterna att därigenom etablera en lönsam konkurrens om Apoteket AB växer sig för stort.

Begränsningen i Apoteket AB:s ägaranvisning avseende nyetablering av öppenvårdsapotek gäller till och med den 30 april 2014. Därefter är målsättningen att Apoteket AB ska kunna verka på konkurrensneutrala villkor där alla aktörer tar ansvar för en väl fungerande apoteksmarknad i Sverige.

Regeringen anser att tillgängligheten till läkemedel i glesbygd är viktig. Socialdepartementet har ansvaret för att följa utvecklingen av dessa funktioner på marknaden och ta fram lösningar som hanterar dem långsiktigt. Apoteksombuden är en sådan fråga där det är viktigt för läkemedelsförsörjningen i landet att Apoteket AB under en period tar fortsatt ansvar för sina befintliga ombud, i den utsträckning de efterfrågas. För att möjliggöra fortsatt drift av apotek i glesbygdsområden har regeringen beslutat att införa ett särskilt apoteksstöd. De grundläggande förutsättningarna för stödets erhållande framgår av förordning (2013:80) om bidrag till öppenvårdsapoteksservice av allmänt ekonomiskt intresse. Förordningen bygger på ett förslag från Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket. De närmare detaljerna om hur beloppets storlek fastställs framgår av föreskrifter från samma myndighet. Regeringen har för avsikt att kontinuerligt följa effekterna av detta stöd.

I slutet av 2012 presenterade Tillväxtanalys sin rapport om geografisk tillgänglighet till läkemedel. Av denna framgår att omregleringen lett till att tillgängligheten till läkemedel har ökat kraftigt. I samtliga landets län har antalet apotek ökat. Insjön, Grebbestad och Mellbystrand är exempel på orter där apotek har nyetablerats. Därutöver framgår att det för närvarande finns ett tiotal apoteksaktörer som bedriver distanshandel med receptbelagda läkemedel för människor och att fler aktörer säger sig vilja erbjuda denna tjänst i framtiden.

Anf. 30 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret på mina två interpellationer. Skälet till att jag skrivit dem är, som socialministern säkert är väl medveten om, att det sker väldigt stora förändringar på apoteksmarknaden just nu. Flera fristående aktörer köps nu upp av varandra. Det senaste exemplet på det är att hela kedjan Medstop nu har köpts upp av Oriola-KD, som redan äger Kronans Droghandel. Sammantaget beräknas nu den här koncernen få en marknadsandel på ungefär 21 procent.

Många bedömare i branschen ser nu framför sig en utveckling där allt fler små apotek kommer att få väldigt stora bekymmer med lönsamheten och sannolikt tvingas avvecklas eller säljas. Att detta sker är inte på något sätt oväntat, för regeringen har skapat en ny marknad. Nu svarar marknaden på det sätt som en marknad svarar på, nämligen att strukturera sig på det sätt som aktieägarna bedömer som mest fördelaktigt.

På den här marknaden verkar Apoteket AB, som sedan avregleringen 2010 inte får ha en marknadsandel som överstiger 36 procent. Inga nyetableringar av öppenvårdsapotek får göras före den 30 april 2014. Därefter är, som det står i svaret, målsättningen att Apoteket AB ska kunna konkurrera på konkurrensneutrala villkor.

Fru talman! Statsrådet och jag har helt olika uppfattningar om det kloka i att avreglera apoteksmarknaden. Men jag har i min interpellation försökt belysa några frågeställningar kring Apoteket AB:s möjligheter att verka över huvud taget, dels huruvida regleringen av Apoteket AB:s marknadsandel är förenlig med målet om en god samhällsservice i hela landet, dels vilka åtgärder som kommer att vidtas om de privata apoteksbolagens närvaro på den svenska marknaden minskar på ett sådant sätt att Apoteket AB tvingas avveckla ytterligare verksamhet för att inte riskera att öka sin tillåtna marknadsandel.

Jag kan inte tolka statsrådets svar på annat sätt än att han anser att regleringen av marknadsandelen och ansvaret för god samhällsservice i hela landet är förenliga. Jag är dock inte säker på att konsumenterna i Sverige delar den uppfattningen. Konsumentverkets undersökning från 2011 pekar åt ett helt annat håll. År 2008 fick apoteksmarknaden ett gott betyg av 95 procent av kunderna. År 2011 hade den siffran sjunkit till 77 procent.

Statsrådet har nu sagt att det inte finns några problem på den här marknaden och att vi är på väg åt rätt håll. Så måste jag tolka svaret. Men jag tycker att det vore bra om statsrådet kunde ägna några minuter åt att fundera över den lite knepigare frågeställningen. Vad händer om flera privata aktörer på vissa håll i landet tvingas lägga ned på grund av pressad lönsamhet och Apoteket AB har den här regleringen med max 36 procent i marknadsandel? Kommer det per automatik att leda till att Apoteket AB måste avveckla ytterligare verksamhet för att inte överskrida de ägardirektiv man har från staten?

Anf. 31 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Det finns naturligtvis mycket att säga om avregleringen. Jag tänkte ta upp två saker om avregleringen av apoteksmarknaden. Den grundläggande frågan om avregleringen överensstämmer med den bodelagsordning man har tycker jag är intressant, men jag har två andra frågor.

Den ena gäller det som observerades i medierna strax före jul: att man får gå på så många apotek. Det är en stor och viktig fråga. I februari var jag och hämtade min medicin. Jag måste säga att jag höll på att tappa alla hakorna på en gång när man hade alla mediciner på samma apotek samtidigt. Det tror jag inte att jag varit med om på många år vid det här laget. Det här har blivit värre sedan man avreglerade, men det var inte helt bra tidigare heller, trots att jag inte har någon specialmedicin som måste beställas. Jag bara konstaterar att detta är och fortsätter att vara ett problem. Är man ute på kaffepaus med företrädare för funktionsnedsattas rörelser behöver man inte prata länge förrän den här frågan kommer upp. Det är en stor och väsentlig fråga.

Den andra frågan är regionalpolitisk. Alla vet att jag kommer från Stockholm, men från allra första början kommer jag från Ljusdal i Hälsingland. Jag har huvuddelen av min släkt i en by som heter Färila.

Jag måste få ställa frågan: Varför ska jag som inte riktigt men nästan bor i Stockholms innerstad ha tillgång till sex apotek på gångavstånd när mina släktingar i Färila inte får behålla sitt enda apotek, vilket kommer att bli resultatet?

Det är en fråga om service. Det är en fråga om regionalpolitik. Vi säger med stolta ord: Vi ska se till att det finns en samhällsservice i hela landet. Där har vi inflytande över apoteksmarknaden. Där har staten fortfarande inflytande.

Vi kan inte göra så mycket åt att ICA-affären stänger. Däremot kan vi göra någonting så att det finns förutsättningar för apotek. Jag vet att det också finns diskussioner i bankerna så att de inte heller stänger ned helt och hållet. Men i detta fall ska man kunna göra det.

Skulle man stänga något av de fem apotek som jag har nära har jag fyra till. Skulle man stänga ned alla kan jag ta cykeln eller tunnelbanan till ytterligare 20–30 apotek som ligger i närheten. För mig skulle det inte vara en katastrof om man lägger ned ett apotek.

Men det är annat för den som får sin unge sjuk på en vanlig veckodag och måste åka sex sju mil för att komma åt lite receptfri nässprej eller vad det nu kan vara. Detta är ingen acceptabel lösning. Hur marknadsliberal än denna regering är kan jag ärligt talat inte tro att det var detta man avsåg när man skulle avreglera.

Man säger att antalet apotek har ökat. Det har de. Men var har de ökat någonstans? På några håll har de i och för sig etablerat sig på mindre orter. Men i huvudsak är det i mina kvarter i Liljeholmen och på Södermalm som de har ökat och inte i andra delar av landet. Det beklagar jag verkligen.

Anf. 32 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Det är inte första gången vi diskuterar apoteksavregleringen i denna kammare. Precis som Börje Vestlund sade hade vi en debatt strax före jul om samma sak. Också jag vill ställa mig bakom det påstående som Börje Vestlund gör. Visst har det blivit fler apotek, men vi ser inte så mycket av det på vår landsbygd i Sverige.

Jag kommer från Malung-Sälens kommun. Där har vi en by som heter Lima. Den är bekant för många genom att Sixten Jernberg kom därifrån och verkade där. Där har man nu lagt ned apoteket. Jag har också fått information att man har lagt ned ett på Öland.



Jag vill fråga ministern om det som också interpellanten tar upp om det statliga Apoteket AB och dess samhällsuppdrag. Avkastningskravet på Apoteket AB är väldigt högt. Det är 20 procent. Det blir väldigt svårt om man nu vill att bolaget eventuellt ska få växa efter 2015.

Det skulle kunna vara en lösning att man sänker avkastningskraven och låter bolaget växa. De privata bolagen som ägs av riskkapitalister blir allt färre. Man avsätter en viss procent för att säkerställa att vi har apotek över hela landet, om man nu så gärna vill att det ska vara privat.

Det vore en mycket rättvis fördelning och kanske en smakfull lösning för regeringen. Vi vill på sikt att Apoteket ska få växa, och vi vill återgå till monopolet.

Jag skulle vilja ha svar på det. Jag har läst massvis med texter från denna regering. Alla har rätt till en grundläggande samhällsservice. I den är livsnödiga mediciner självklart en del. Här är det också så att skattebetalarna subventionerar en hel del av detta. Limaborna får nu åka till Sälen eller till Malung. Det innefattar en resa tur och retur på sex mil.

Jag kan samtidigt ställa frågan om apoteksombud som nu inte finns reglerat. Vi i Vänsterpartiet vill att man ska lagstifta och säkerställa att det finns apoteksombud i hela landet där människor inte har tillgång till apotek så att en livsmedelsaffär eller liknande sköter försörjningen av medicin.

Ett sådant krav har inte regeringen. Jag ställer frågan: Är det tänkt att ni ställer upp på det?

Anf. 33 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! När avregleringen genomfördes sades att det skulle bli mycket bättre. Det sades att tillgängligheten till läkemedel skulle öka. Visst kan man hitta väldigt mycket smink och bantningsprodukter och allt möjligt på apoteken i dag. Men det viktigaste för patienterna är att få tag i sin receptbelagda medicin.

Där har det visat sig att många har upplevt att de har fått svårare att få tag i sin medicin. Det gäller så klart ovanliga mediciner. Men även väldigt vanligt förekommande mediciner har människor haft problem med.

Ett tag var det till och med så att man inte ens fick berätta var människor kunde hitta medicinen. Då skulle de olika bolagen konkurrera och inte hjälpa en konkurrent. Patienterna fick springa runt till än den ena, än den andra och leta efter sitt läkemedel.

Det är många som också bryter mot 24-timmarsregeln. Om man inte har medicinen hemma ska patienten få den senast inom 24 timmar. Det är ett problem att det blir en väntetid. Risken är att människor ändå tvingas gå runt till andra apotek och leta.

Man har kommit fram till att en orsak till att det är på det här sättet är att det inte är lönsamt med lagerhållning. Privata aktörer ser att det inte finns några pengar att tjäna här. På samma sätt är det med var de etablerar sina apotek.

Det har blivit några flera apotek sammanlagt i Sverige. Men man kan se en koncentration kring storstädernas stadskärnor. Man kan till och med hitta flera apotek i ett och samma köpcentrum. Man kan gå runt i ett litet komplex och hitta flera olika apotek medan det i glesbygden är väldigt många som inte upplever någon förbättring. Det har till och med förekommit en försämring på vissa håll.

Man kan framför allt se att det är i shoppingstråken som etableringarna är och inte utanför. Många har också upplevt att det har blivit sämre service. Människor upplever att personalen inte kan svara lika bra på frågor de har. Det är trots allt receptbelagda mediciner som kan ge biverkningar där det är väldigt viktigt för patientsäkerheten att allt går rätt till.

Man har också kunnat se att priserna inte har sjunkit på läkemedel. Det talades om att det skulle vara en fördel. Det har man också kunnat se i vårt grannland Norge. Där sjönk inte heller priserna, utan de till och med steg.

Det är dags att utvärdera avregleringen nu efter tre år. Vi kan se att av de fördelar som lyftes fram är det inte speciellt mycket som uppfylldes. Det har blivit marginellt fler apotek. Vi kan se att man till och med har lagt ned apotek i förorter där det inte är så köpstarka kunder att det inte upplevs som lönsamt. Man lägger sig i stället i stadskärnorna med massor av apotek.

Jag tror inte att det innebär någon fördel för patienterna. Det är viktigt att vi tar samhällsansvaret att människor oavsett var de bor i Sverige ska ha tillgång till sina receptbelagda mediciner. Det tar inte de privata aktörerna i dag.

Därför blir det också märkligt att Apoteket på nåder får rycka in och hjälpa till på de områden som de privata aktörerna har lämnat. Det sker alltså på nåder, för de får samtidigt inte överskrida sin marknadsandel av den totala apoteksmarknaden. Och så lever vi i dag med undantag.

Jag hoppas att regeringen tar tag i situationen, för det finns stora problem att lösa.

Anf. 34 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Här finns många olika spår i diskussionen, men jag ska försöka vara hyggligt rak och hantera så mycket som möjligt.

Målet med omregleringen var att öka tillgängligheten. Har vi lyckats? Ja, tillgängligheten har ökat i form av att vi har 37 procent fler apotek än tidigare. I genomsnitt har ett apotek i Sverige öppet tio timmar ytterligare per vecka i jämförelse med hur det var tidigare. Utöver detta är vissa receptbelagda läkemedel, alltså sådana som har bedömts varit möjliga att hantera i dagligvaruhandeln, möjliga att köpa där. Det gäller huvudvärkstabletter, nässprej, rökavvänjningsprodukter eller vad det nu kan vara. Det är jätteviktigt, och det ökar tillgängligheten. Som Börje Vestlund var inne på behöver man inte åka långa sträckor för att få tag i nässprej, utan det hittar man på bensinstationen hemma, eller kanske rent av på Pressbyrån. Målet var att öka tillgängligheten. Det har utan tvekan lyckats.

När det gäller nedläggningar finns det ett apotek som vi vet har lagts ned – apoteket i Lima. Lima är en tätort med färre än 400 personer. Sammantaget har vi en situation i apoteksmängden där mindre än 0,1 procentenheter har lagts ned och 37 procent tillkommit. Det är inget försvar för att lägga ned i Lima, och det är också viktigt att veta att det inte finns något absolut samband mellan landsbygd och olönsamhet och stadskärnor och lönsamhet. Det kan se ut på väldigt många olika sätt. Lojala ortsbor som handlar i sitt apotek är ofta det som är grunden för att det ska vara lönsamt att driva verksamheten.

Vi tycker förstås att det är viktigt att det finns tillgång till läkemedel överallt. I just fallet Lima är situationen den att Landstinget i Dalarna – jag vet inte om det är med eller utan Vänsterpartiets hjälp, men jag vet att det är med Socialdemokraternas hjälp – har valt att lägga ned sin vårdcentral. Det är klart att det påverkar situationen mycket. Börje Vestlund var inne på att det handlar mycket om detta: En stor del av den samhällsservice vi har hade lättare att klara sig när det fanns en bank, en Ica, en Konsum, en försäkringskassa, en bensinstation och så vidare. Om någon börjar försvinna försvinner en del av möjligheten för medborgarna att få tag i allt det som de behöver på hemorten. Då åker de kanske av tvång till den större orten och blir lite mindre lojal mot de egna verksamheter som finns på hemmaplan. Där ligger ett jättestort samhällsproblem som vi självfallet inte är ensamma om i Sverige, men som inte är alldeles enkelt att komma åt.

Vi ska säkerställa tillgång på läkemedel oavsett var man bor i landet, och för den sakens skull behöver vi många olika åtgärder. En del saker har gjorts, och en del ytterligare saker kommer.

Företagen har ett egenintresse av att ha produkter som konsumenterna efterfrågar. Om det kommer in en person och frågar efter någonting är det ju det de tjänar sin peng på. Därför ligger det i apotekens eget intresse att prylen finns där. Varje gång de tvingas svara nej är det ett misslyckande, och det gör kanske att kunden går någon annanstans nästa gång.

Det finns numera en överenskommelse inom branschen att hänvisa till varandra. Vi har ett utredningsförslag som handlar om att tydligare lagreglera lagerhållningsskyldigheten och att skapa ett gemensamt register som gör att alla kan se vad som finns. Om man knappar in sitt läkemedel ser man om det finns på det apotek som man har närmast till. 24-timmarsregeln ses också över.

Anf. 35 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Det är som sagt många trådar i denna debatt. Jag ska börja med att ta upp en tråd som socialministern häktade fast vid: målet med apoteksreformen och avregleringen av apoteksmarknaden. Ökad tillgänglighet, säger socialministern. Men det är inte det socialministern skriver i sitt interpellationssvar. Där står: Motivet bakom Apoteket AB:s marknadsandelsbegränsning är bland annat den starka ställning och det starka varumärke som Apoteket AB har på öppenvårdsmarknaden och problemen för konkurrenterna att därigenom etablera en lönsam konkurrens om Apoteket AB växer sig för stort.

Jag hävdar – och framtiden får visa vem som har rätt – att det fanns helt andra motiv för att genomföra avregleringen av apoteksmarknaden, nämligen just att skapa en marknad för apoteksintressenter.

Fru talman! I svaret säger statsrådet att begränsningen för Apoteket AB:s möjligheter till nyetablering av öppenvårdsapotek gäller till den 30 april nästa år. Därefter är det en målsättning att Apoteket AB ska kunna verka konkurrensneutralt på en fungerande marknad.

Vän av ordning ställer sig då ett antal frågor. Det är ganska exakt ett år kvar. Vad händer om regeringen då gör bedömningen att målsättningen inte har uppnåtts? Ska regeringen av Apotekets tillåtna marknadsandelar kvarstå? Vad händer om Apoteket återigen blir marknadsdominerande efter den 30 april nästa år? Kommer regeringen då att höja han-

delsmarginalen för apoteken ytterligare för att stimulera fler fristående apotek att etablera sig, precis som man gjorde som stimulans när man avreglerade marknaden? Hur mycket måste konsumenternas missnöje med apoteksmarknaden öka för att regeringen ska vidta några åtgärder?

Det är just detta som jag tycker är det besvärliga med socialministerns svar på min interpellation: Svaret har inte på något sätt fångat in den stupstock som regeringen har lagt in i reformen den 30 april nästa år.

Jag är oerhört intresserad av detta. Jag tror att de flesta väljare och konsumenter, inte minst de som är beroende av att ofta hämta läkemedel på apoteken, också vill veta vad regeringen tänker göra med apoteksmarknaden om ett år. Vad händer om Apotekets marknadsandelar börjar öka igen? Vad tänker regeringen göra då? Vad har regeringen för beredskap? Vad vill regeringen egentligen med den svenska apoteksmarknaden?

Jag tror att det är bra för konsumenterna och för personalen inom Apoteket, som också är väldigt oroad, att få veta hur det ska gå. Kommer man som konsument att kunna lita på att man kan hämta sin medicin vid det första tillfället, och absolut senast inom 24 timmar på det apotek som man är van att gå till? Eller kommer det nu att bli en period av oro på apoteksmarknaden som gör att vi kommer att få se ytterligare nedläggningar av apotek, vilket många befarar, på grund av att lönsamheten i branschen är så pressad för närvarande?

Anf. 36 BÖRJE VESTLUND (S):

Fru talman! Statsrådet nämner 24-timmarsregeln. Alla som har försökt använda den vet att det snarare är undantag än regel att man får sin medicin inom 24 timmar. Det vet vi alla. Jag tror att nästan alla som har varit med om att beställa vet att det tar mycket längre tid.

Jag ska försöka peka på de regionalpolitiska aspekterna. Statsrådet har helt rätt; om man börjar lägga ned det ena brukar allt annat följa efter. Där tror jag att vi kan vara överens allihop. Oavsett om det är statens apotek, en privat aktörs apotek – för all del – eller Dalarnas landsting, som i det här fallet, är det lika allvarligt.

Man bör fundera på hur man ska hantera sådant här i framtiden. Det finns en alldeles utmärkt statlig utredning som har tittat på det här. Det handlar om hur staten ska ta sitt ansvar.

Jag tycker att regionerna, och för all del även kommunerna, på samma sätt ska ta sitt ansvar.

Det blir inte bättre av att man säger att om det hemska sossestyrd Dalarnas landsting gör det ska vi göra samma sak. Det blir inte riktigt seriöst. Oavsett vem som styr måste man visa ansvar. Staten är beroende av landstingen, landstingen är beroende av staten. Vi måste se det i ett större perspektiv.

Jag kanske ska lägga till att glesbygdsproblem brukar uppstå också i storstädernas segregerade förorter. Det är precis vad som håller på att ske. Även där planerar man att lägga ned ett antal apotek.

Anf. 37 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Socialministern säger att målet var att öka tillgängligheten och att tillgängligheten har ökat. Vi kan vara överens om att det har den gjort på vissa ställen, men absolut inte överallt.

Jag vill korrigera ministern om Landstinget i Dalarna. Det är S, V och MP som styr där. Lima är en filial till Sälens vårdcentral. Man har tillgång till läkare vissa dagar och distriktssköterskor alla dagar. Anledningen till att man minskat är regeringens anslag av statsbidrag, som har dragits ned ganska rejält för kommuner och landsting. I så fall är ministern delaktig i att man har blivit tvungen att dra ned där. Så ser det ut. Det är inte helt slut, utan det finns tillgång till viss service.

Precis som Börje Vestlund sade: Skulle inte staten föregå med gott exempel? Det ni skriver svart på vitt är ju att alla medborgare har rätt till grundläggande service. Det enda vi ser är att man avvecklar servicen i en rasande takt och har gjort det under de här åren.

Jag ställde frågan om att permanenta apoteksombuden och även om att sänka avkastningskravet för Apoteket AB. Jag har inte fått något svar på frågan.

Anf. 38 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Inledningsvis efter apoteksavregleringen fick privata bolag skattepengar för att starta upp sin verksamhet. Staten skulle täcka upp när verksamheten inte var lönsam. Man kunde se att flera av de riskkapitalbolag som i dag driver apotek i Sverige skickade pengarna till skatteparadis genom ett finurligt upplägg. Moderbolaget fanns i ett annat land, ett lågskatteländ, och moderbolaget lånade till dotterbolaget i Sverige till en ränta av 15 procent, som i ett fall. Det här var ett sätt att föra ut pengar och slippa skatta för dem i Sverige. Jag tycker att det är otroligt tragiskt med den utvecklingen med tanke på att det inte har blivit bättre. Det har inte blivit lägre priser på apoteken för konsumenterna. Det har inte blivit lättare för äldre och sjuka att få tag i sin receptbelagda medicin, snarare tvärtom. Man tvingas i värsta fall gå runt till flera olika apotek innan man får sin medicin. Att man i det läget för ut pengar till skatteparadis tycker jag är ganska uppseendeväckande.

Regeringen har reagerat mot detta, men tyvärr har skattemedel redan gått förlorade. Jag är rädd för att när den här drivkraften finns i verksamheten är det svårt att få stopp på det här. Risken är att man tillskansar sig skattemedel, vilket inte leder till att det blir bättre mediciner för de enskilda.

Det här är en viktig del av sjukvården, det får man inte glömma. Det kan vara svårt sjuka patienter som lider väldigt mycket när de inte får sin medicin i tid. Om man bor i fel ända av landet är det nätbeställning som återstår, och det har inte alla möjlighet till. Jag tycker att det är viktigt att följa utvecklingen där.

Anf. 39 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag är glad över att Ingela Nylund Watz lämnat en interpellation i den här frågan, eftersom det här är så viktigt för svenska folket. Det var en fantastisk utveckling för apoteken. De låg i topp när det gäller nöjd-kund-index och i internationella jämförelser. De nådde ut till hela svenska folket. Det var bra om det var lönsamt, för då kunde olönsamma få del av det ute i landet. Men regeringen hade ideologiska skygglappar på sig, och det skulle privatiseras, kosta vad det kosta vill.

Nu har det lett till att apoteken har rasat i nöjd-kund-index. Konsumentverket rapporterar att svenskarnas förtroende för apoteken minskar.

Man upplever att det är sämre service och sämre information och att man får sämre stöd när man kommer in på apoteken.

Efter att ha legat i topp och dessutom ha klarat sig själva – de olönsamma apoteken har alltså fått hjälp av de andra apoteken – har det nu blivit tvärtom. Det är missnöjda kunder, missnöjda människor i glesbygd och, precis som Börje Vestlund påpekade, i förorterna. Dessutom är det lönsamt på vissa ställen, men de lönsamma apoteken ska absolut inte hjälpa de olönsamma längre eftersom de är privata. Ni har gett bort dem, och ägarna gör vad de vill med de vinster som de gör. I stället får skattebetalarna gå in och hjälpa apoteken i glesbygd och i förorterna. Så sent som för en månad sedan införde regeringen nämligen ett extra glesbygdsstöd eftersom apoteken inte klarar sig i hela landet. Vilken flopp! Det är mycket ni har misslyckats med, men det här är väl en av de största flopparna – kanske massarbetslösheten är värre.

Vad ska regeringen göra nu när man står där med skägget i brevlådan och inser att oj, kunderna har inte fått som de vill? De får köpa plåster och hudsalva, det är ju fint, men de vill ha medicin när de är sjuka. Det får de inte, inte i den utsträckning som de fick tidigare.

Apotek slås ihop. Det blir större ägare. Att slå sönder ett monopol var inte mycket värt. Nu blir det i stället stora privata ägare som stoppar vinsterna i egna fickor, och skattebetalarna får vara med och hjälpa i glesbygd, på landsbygd och i förorterna. Det kan väl inte vara det här som Göran Hägglund ville. Eller var det kanske det? Var det så att man ville se till att privatiseringen skulle gå så långt att kunderna blev så här missnöjda i glesbygd, på landsbygd och i förorterna och att vissa skulle tjäna stora pengar? Jag har svårt att tro att ens borgarna vill säga rakt ut att de vill ha ett sådant här segregerat samhälle. Men det är detta som har blivit effekten. Jag tror inte – Göran Hägglund kanske rättar mig på den punkten – att det var detta man ville ha. Jag skulle vilja veta hur man tänker göra nu.

Anf. 40 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! Om jag skulle ägna mig åt att rätta Monica Green skulle jag få bruka hela min talartid till det, kan jag försäkra.

Den diskussion som vi här för handlar om tre olika områden. En sak handlar om tillgången. Syftet med avregleringen var att öka tillgången på läkemedel. Tillgången har ökat: 37 procent fler apotek, tio timmars öppettid ytterligare i genomsnitt. Det är lättare för människor att få tag i sina läkemedel.

En annan fråga handlar om glesbygdsapoteks framtid. Jag vill påminna om att antalet apotek inte har varit permanent genom åren, utan antalet apotek minskade under monopoltiden. Det har blivit färre och färre. Och det är någonting som vi har att kämpa med oavsett vilken form apoteken drivs i.

Vi klargjorde redan från början att de som köpte en del av de kluster, de apotek, som var till salu skulle vara skyldiga att driva dem i oförändrad form under en viss tid. Under den tiden kommer vi att utarbeta en lämplig ordning för att säkerställa drift också i glesbygd. Och ett sådant förslag har presenterats.

Själva idén med det är att där det finns en risk att inte bara vårdcentralen försvinner genom landstingets beslut utan även att apoteket är på

fallrepet ska man kunna få detta, om det är ett visst avstånd till närmaste andra apotek. Det här har vi en mekanism för.

Den tredje frågan som har berörts handlar om det här med läkemedel direkt. Allas önskemål är förstås att varje patient som kommer in och efterfrågar ett visst läkemedel ska få det läkemedlet omedelbart, självklart. Det gäller också de företag som är verksamma på det här området.

Men då ska vi veta att det på ett apotek kan röra sig om kanske drygt 12 000 produkter, och det kommer inte att finnas allt alltid, jämt och överallt. Så är det. Det har heller aldrig varit så att det har funnits på det viset.

Nu finns den så kallade 24-timmarsregeln, som innebär att om läkemedlet inte finns till hands just då är apoteket skyldigt att se till att det finns där inom 24 timmar, så att man som patient eller kund kan få ut det.

Den här 24-timmarsregeln har aldrig kunnat uppnås fullt ut under monopoltiden och ännu inte under den nuvarande regimen. Det här är någonting som är angeläget, men det är svårt. Vi kan prata om ett apotek i Norrlands inland och ett läkemedel som är helt slut i Sverige. Det kan uppkomma en sådan situation, ibland på grund av produktionsstörningar hos dem som tillverkar läkemedel i internationella företag. Hur säkerställer man att det här finns på plats på varje enskilt apotek inom 24 timmar?

Det här är svårt, men vi måste ha ett tryck på läkemedelsdistributörerna och på apoteken att man säkerställer det här så långt det över huvud taget är mänskligt möjligt.

Vi har en utredare som har tittat på den här frågan och som har lagt fram en rad förslag på det här området som jag tror skulle kunna underlätta, som innebär att vi tar ytterligare steg för att förbättra servicen för medborgarna och gör att man kan få tag i fler läkemedel, helst alla naturligtvis, omedelbart.

Apoteksombuden kommer även fortsättningsvis att spela en jättestor roll. Men vi vill titta på den här möjligheten. Lena Olsson ställde den frågan. Går det att förbättra detta på något sätt? Det kommer inte att finnas apotek precis överallt, men ombuden spelar en jätteviktig roll. Kan vi använda dem på något bättre sätt än vad vi hittills har gjort?

Anf. 41 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Nu ska jag rätta socialministern. Den här debatten handlar inte om tre saker. Den handlar om åtminstone fyra. Den fjärde saken, som jag vill upplysa socialministern om att den här debatten också handlar om, är hur regeringen tänker hantera Apoteket AB den 30 april 2014 om det visar sig att man bedömer att Apoteket är moget för att verka på en fri konkurrensutsatt marknad. Det ska ju regeringen bedöma då.

Jag har försökt ställa frågan. Jag har ställt den skriftligt i interpellationen, och jag har berört den under debatten.

Vad tänker regeringen göra om det visar sig att Apoteket börjar växa på den fria marknaden på grund av att man är riktigt duktig?

Vad tänker regeringen göra om regeringen inte tycker att Apoteket är moget? Det är ju bara en målsättning att Apoteket ska kunna verka på den fria marknaden.

Har regeringen någon plan i bokhyllan för vad som ska hända med Apoteket AB om ett år? Min och Socialdemokraternas bedömning är ändå att Apoteket AB är det mest verksamma instrument vi har i den här

kammaren för att se till att rikta sådana ägardirektiv, krav och förutsättningar till bolaget att vi kan garantera en god samhällsservice i hela landet.

Det är någonting som regeringen har tagit lite lätt på, men min fråga är ändå till statsrådet: Vad tänker regeringen göra om ett år med Apoteket AB?

Jag tror att konsumenter och patienter i hela Sverige är oerhört angelägna om att få veta detta. Som situationen är i dag sjunker kundnöjdheten. Personalen på apoteken är inte nöjd, och det är väldigt många som är oroade, inte bara jag.

Anf. 42 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Hägglund vill inte ta sin dyrbara tid i anspråk för att rätta Monica Greens felaktigheter, som han säger. Nej, men han skulle då kunna roa sig med att svara på mina frågor i stället.

Ville ni verkligen ha det så här, att kundnöjdheten faller? Ville ni verkligen ha en sämre service så att kunderna känner att de inte får den hjälp och det stöd de vill ha? Om ni inte ville det undrar jag: Vad ska ni göra åt det?

Nu har ni privatiserat, kosta vad det kosta vill. Det var era ideologiska skygglappar. Ni var tvungna att privatisera. Det har blivit en försämring. Det kostar mer nu för skattebetalarna att hålla i gång apoteken i glesbygden.

Sedan antyder Göran Hägglund att det skulle vara sossarnas fel att apoteket i Lima läggs ned. Det är väldigt långsökt. Ni har ju inte höjt anslagen till kommuner och landsting, precis som vi hörde av Lena Olsson. Ni tycker att det är viktigare med skattesänkningar än kvalitet i välfärden. Därför har ni inte höjt anslagen till kommuner och landsting. Därför får kommunerna och landstingen det allt svårare att hålla i gång sin service. Vi har också en massarbetslöshet som ni inte har rättat till, och då får de mindre skatteintäkter att röra sig med.

Det är inte sossarnas fel att apoteken läggs ned. Vi ville inte göra den här dumma ideologiska abrovinken, som den borgerliga regeringen gjorde när man sålde ut apoteken och såg till att försämringen blev så stor som den blev.

Det var ingenting som vi socialdemokrater ville. Och det har vi med kraft arbetat emot. Skyll inte på oss att apoteken nu läggs ned!

Anf. 43 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Fru talman! För att det sista inte ska stå oemotsagt ska jag ändå säga att det har lagts ned *ett* apotek. Det apoteket försvann när vårdcentralen vägg i vägg lades ned. Det finns ett sådant samband. Ser man inte det tror jag att man ska vara lite ödmjuk i den här debatten.

Det har tillkommit 37 procent nya apotek. Öppettiderna har förbättrats. Massor av produkter som tidigare var inlåsta på apoteken finns tillgängliga i Icabutiker eller Konsumbutiker. Det tror jag är väldigt bra. Tillgängligheten har ökat.

Ingela Nylund Watz frågar: Vad händer om ett år? Ja, det är ju lite så att man inte tillräckligt stora grejer att blåsa upp just nu får man fundera på vad som kommer att hända i framtiden – då kommer det nog att bli extra bekymmersamt.



Jag kan försäkra att går allting som det ska har vi deklarerat precis vad som är målsättningen, att Apoteket kommer att kunna konkurrera på samma villkor som andra. Apoteket kommer att fortsätta att vara ägt av staten. Det är den inriktning som vi har.

Skulle det gå på något annat sätt har vi naturligtvis idéer om hur det ska se ut. Men just nu följer vi steg för steg vad som händer. Och Apoteket AB är en oerhört viktig aktör på apoteksområdet.

Det som är bärande för förtroendet för apoteksföretagen, vilket det än är, är personalens kompetens. Och här finns oerhört välutbildade människor med ett fantastiskt stort kunnande. De är bärare av ett förtroende hos väldigt många människor.

Jag tror att det är otroligt viktigt att se och ha respekt för det kunnande som finns bland personalen. De gör ett kanonjobb, oavsett vilket företag som de finns i, Apoteket AB eller andra. Och de är nyckeln när det gäller att kunna utveckla apoteksservicen i storstäderna, i medelstora orter och naturligtvis också i glesbygden.

Överläggningen var härmed avslutad.

## 12 § Svar på interpellation 2012/13:360 om åtgärder för ökat bostadsbyggande

Anf. 44 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Hans Ekström har frågat mig vilka ytterligare åtgärder jag avser att vidta för att öka byggandet.

Jag är i likhet med Hans Ekström bekymrad över att bostadsbyggandet inte har utvecklats i den takt som vore önskvärt. Att så inte har skett beror bland annat på oron i världsekonomin, inte minst inom eurozonen, som har präglat de senaste åren. Allt detta påverkar hushållens intresse att köpa nya bostäder, byggherrarnas vilja att investera och bankernas utlåning.

Som jag sade vid vår debatt för ett år sedan finns det ingen enkel quick fix som kan råda bot på bostadsmarknadens problem, utan det som behövs är ett kontinuerligt och tålmodigt arbete där en rad olika samverkande åtgärder behövs för att åstadkomma ett bostadsbyggande på en hög och långsiktigt hållbar nivå.

Hans Ekström uppger att det enda konkreta resultat av regeringens politik som han har kunnat se är de nya reglerna för andrahandsuthyrning. Det är märkligt att interpellanten inte har uppmärksammat något av det arbete som pågår för att förändra förutsättningarna för planering och byggande av bostäder. Bland det som är under luppen är frågan om hur modernare och tydligare regler kan korta tiden från beslutad detaljplan till att bygget färdigställts, hur de tekniska särkrav som kommuner ställer påverkar bostadsbyggandet, villkoren för hyresrätten, strandskyddet och bullerfrågan. Därtill har förutsättningarna för bostadsförsörjningen i Stockholm setts över, liksom behovet av en reformerad bostadsförsörjningslag.

Sedan 2011 har vi också nya regler för hyressättningen och en ny lag om kommunala bostadsaktiebolag. Från årsskiftet sänktes fastighetsavgiften för hyreshus från 0,4 procent till 0,3 procent, samtidigt som tak-

beloppet per lägenhet sänktes. Därutöver gjordes nedsättningen av fastighetsavgiften för nyproducerade bostäder om, så att fastighetsavgiften är helt nedsatt de första 15 åren.

Allt detta kommer att ge effekt på sikt. Men varje liten del tar tid att utreda, analysera och lagstifta om – sådan är innebörden av de beredningsvillkor som ställs på lagstiftningsarbetet. Därefter tar det tid innan det blir direkta effekter på utbudet av bostäder.

Regeringen arbetar målmedvetet med att vända varje liten sten för att skapa bättre förutsättningar för byggande av bostäder och ta itu med de strukturella problem som svensk bostadsmarknad har lidit av i decennier. Sverige har under 20 års tid byggt mindre än hälften så många bostäder som våra nordiska grannländer per capita. Det är ett förhållande som regeringen vill ändra på.

Anf. 45 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack så mycket för svaret!

Precis som statsrådet sade hade vi en lika angenäm diskussion för något år sedan. Anledningen till att jag ställer den här interpellationen igen är att situationen inte är bättre och att regeringen snart har styrt i sju år.

Senast kom EU med en rapport där man också tittar på den svenska bostadsmarknaden. Där konstaterar man att det är ett allvarligt tillväxthinder för Sverige. Då kan man naturligtvis lägga den nationalekonomiska statsfinansiella aspekten på bostadsbyggandet och säga att det är bekymmersamt för landet, bekymmersamt för ekonomin. Men det är i högsta grad bekymmersamt för människor.

Här i Stockholmsregionen, landets främsta tillväxtregion, är det i princip omöjligt för en yngre person att få tag på en bostad om man inte har rika föräldrar. Tillväxt bygger inte bara på att det är människor med rika föräldrar som kan komma in på arbetsmarknaden och kan flytta för att ta ett jobb i en annan del av landet.

Detta kombineras med att banker har högre krav på egen finansiering. Om man ska köpa en etta i Stockholmsregionen – vi tar inte innerstaden utan går utanför, där det handlar om uppåt 1 miljon – ska man ha 150 000 kronor med sig för att komma in på bostadsmarknaden, även om man sedan har ett jobb så att man kan finansiera räntor och amorteringar.

Det är bekymmersamt för landet att människor i arbetslinjens Sverige inte kan ta jobb, men det är bekymmersamt också för individen.

Som statsrådet säger tycker jag att det är bra att man tittar på plan- och bygglagen och vilka förändringar man kan göra. Jag satt själv i PBL-utredningen för rätt många år sedan, och vi tittade då på vilka åtgärder som går att göra. Jag tror att det finns mycket mer att göra. Jag tror också att det krävs mer av regionalt samarbete för att åstadkomma erforderlig bostadsproduktion och att det krävs en dialog vad gäller utbyggnad av infrastruktur och byggande i kombination med det.

Regeringen har snart styrt i sju år och har inte fått upp nivån på byggandet. Då måste man väl ändå efterfråga ytterligare initiativ.

Därför är min fråga till statsrådet: Vad vill regeringen göra mer? Den inslagna vägen räcker ju inte. Det måste till ytterligare åtgärder för att få bostadsbyggandet att öka.

Det finns också en annan dimension av bostadsmarknaden som är problematisk. Det är för de människor som måste lämna ett förlorat jobb

i en bruksort till exempel där man lägger ned fabriken. Då ska man sälja sitt hus med stor reaförlust för att kunna ta sitt nya jobb. Det är också en dimension av bostadspolitiken som jag är nyfiken på att höra mer om, för jag har inte hört om något bekymmer från regeringens sida om den dimensionen av bostadsmarknaden. Hur får vi i gång rörligheten för att stimulera människor för att flytta till möjliga, nya arbetstillfällen?

Anf. 46 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag vill bara säga att jag delar Hans Ekströms problembeskrivning. Bostadsbristen är ett växande problem för enskilda människor, för tillväxten och för ekonomin i stort.

Samtidigt måste vi konstatera att vi har haft det här problemet i 20 års tid. Vi har alltså byggt hälften av vad norrmän, finnar och danskar har gjort under 20 års tid. Vi har byggt hälften av OECD-genomsnittet under samma tid. Hur man än jämför har vi byggt mindre än genomsnittet i andra länder. Det är ett långsiktigt problem som har byggts upp med tiden och som accentueras av att vi just nu har stora ungdomskullar, ökad inflyttning till många av våra storstäder och ökad aktivitet för att söka sig till de större tätorterna. Det gör att krisen liksom blir mer akut.

Vi jobbar på tre nivåer samtidigt. Vi vänder som sagt på alla stenar. Vi försöker hitta sätt att nyttja befintliga bostäder på ett effektivare sätt och få en bättre fungerande andrahandsmarknad. Vi försöker få en bättre fungerande bostadsmarknad. Vi gjorde bland annat en del skattesänkningar som ett led i detta. Vi har en ny hyressättningsmodell, och vi har också ny, tydligare och bättre lagstiftning för de kommunala bostadsbolagen.

Vi försöker också ge oss på – vilket jag personligen tycker har varit ett försummat område – tiden mellan idé och spaden i backen, det vill säga byggstart. Den har blivit längre och längre i Sverige, mer och mer belastad med olika typer av goda föresatser och välvilliga initiativ på olika områden, men de har sammantaget lett till längre och längre processer.

Det får två konsekvenser. Den ena är att det i sig fördyrar byggena, eftersom tid är pengar. Ligger man ute med stora investeringar i projektkostnader och markkostnader och inte får in intäkter är det klart att det fördyrar kalkylerna och fördyrar själva bygget.

Den andra är att det också försämrar konkurrensen. Det är svårare för mindre aktörer att ge sig in och bygga hus. De har svårare att klara av de långa ledtiderna och veta hur det fungerar i olika kommuner.

Här har vi ett mycket omfattande arbete på gång. Jag var bland annat nyligen på ett besök i Tyskland och träffade min kollega den tyska bostadsministern. Jag berättade att vi var där i Tyskland för att lära oss mer om de snabba processer som finns i Tyskland. Då skrattade man öppen- hjärtigt och sade:

– Snabba processer? Vi håller på alldeles för länge. Vi håller på i två till två och ett halvt år i Tyskland.

– I Stockholm kan det ta åtta eller tio år, sade jag.

Då tittade man på varandra och undrade om vi kommer från planeten Mars eller varifrån vi kommer. Men detta är verkligheten. Man kan jämföra med Helsingfors.

Här har vi ett delat ansvar mellan kommunerna och staten.

Vi har ett omfattande arbete på gång. När jag är ute på olika debatter häcklas jag snarare av socialdemokrater och andra för att jag utreder för mycket, har för många processer på gång. Vi har en rad olika uppdrag och en rad olika utredningar som har börjat ramla in och håller på att ramla in under året, för att vi sedan ska kunna komma till riksdagen och till regeringsbeslut för att just få en effektivare byggprocess. Jag tror att det är oerhört nödvändigt. Att kunna korta våra långa ledtider kommer att förbilliga byggandet och framför allt att snabba på byggandet.

Vi tittar också på hyresrättens ställning skattemässigt. Där har vi en utredning på gång. Vi fick också en del förslag från en annan utredning som tittade på hur man kan utveckla hyresrätten. Det är förslag som vi just nu bereder i Regeringskansliet.

Vi jobbar på bred front. Förslaget och besluten om att få en bättre fungerande andrahandsmarknad är alltså en del i en bred strategi för att vända på alla stenar för att se till att vi kan få fram fler bostäder snabbare men göra det på ett långsiktigt, klokt sätt, så att vi inte återigen skapar ryckighet i bostadspolitiken, vilket tyvärr är en del av förklaringen till de problem som vi har i dag.

Anf. 47 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag delar statsrådets verklighetsbeskrivning. Att vi har hamnat i den här situationen vet alla farbröder i vår ålder beror på att man gjorde en omreglering av bostadsmarknaden samtidigt som Sverige var i en akut ekonomisk kris. Då revs många av de gamla systemen ned och något nytt skulle födas, men då fanns inte direkt någon grogrund för någonting nytt. Den verkligheten tror jag att vi båda har med oss bakifrån.

Som en del av förklaringen kan man också se att många kommuner av ideologiska skäl gjorde sig av med sin markberedskap. Det var ju lite fult under en period. Saker och ting skulle liksom ske av sig självt på marknaden. Kommuner skulle inte äga mark och sådana saker. Men det visar sig när man tittar runt om i landet att de kommuner som lyckas klara det här är kommuner som kan kombinera en god markberedskap med bra planeringsbeslut, ligga framåt på den sidan och ha en aktiv allmännytta för att få loss hyresrätter.

När man ser på de här delarna kan man också notera att regeringen inte har gjort mycket för att hyresrätten ska få samma gynnade situation som jag har. Jag som har förmånen att äga både hus och bostadsrätt får ROT-avdrag för både det ena och det andra och har kunnat bygga om allt möjligt med statsfinansiellt stöd. Det är jag väldigt tacksam för, men jag tycker kanske att människor som bor i miljonprogramsområden skulle kunna ha samma stöd. Jag tycker att det vore intressant att höra om regeringen kommer att göra något för att åstadkomma mer av neutralitet mellan upplåtelseformerna. Det är ju en ganska stor och viktig fråga om man ska komma vidare.

När det gäller hyresrätten tycker jag inte, som en del pratar om, att alla ska bo i hyresrätt därför att det är jättebra och så vidare. Däremot är

det så att hyresrätten är väldigt viktig på bostadsmarknaden, som introduktionsboende för dem som är nya på bostadsmarknaden. Den är viktig för dem som i omställningssituationer i livet behöver ha en sådan. Man kanske skiljer sig, man flyttar till en ny plats, man säljer huset och innan man landar på ett nytt ställe behöver man en hyresrätt.

Det som nu har skett är att hyresrätten har kommit i en väldigt klämd situation. Det är väldigt lite nyproduktion av hyresrätt. Dessutom har man av ideologiska skäl på sina håll sålt av ganska betydande delar av hyresrättsbeståndet. Man kan fundera på om vi inte nu börjar närma oss en situation där vi måste vidta mer aktiva åtgärder för att få i gång byggandet av hyresrätter.

Anf. 48 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Snart är det valborg. Ungdomen sjunger och jublar om framtiden. Jag tycker att den moderatledda regeringen sviker Sveriges ungdom och Sveriges framtid, i kombination med en ungdomsarbetslöshet som är runt 20 procent och en brist på bostäder som gör att en tredjedel av alla ungdomar i åldern 20–25 år tvingas bo hemma.

Jag vet själv vilken jublande frihetskänsla jag kände när jag var 19 år gammal och fick ett första jobb, ett fast jobb med en ersättning jag kunde leva på och en egen lägenhet. Vilken frigörelse det är i en ung människas liv, jobb och bostad. Ni sviker båda.

Det andra är ju att regeringen i brist på handlingskraft också sviker möjligheten att bygga Sverige starkare och ha resurser på välfärdspolitikens område, ty ni har skapat tillväxtens flaskhalsar. Brister i infrastruktur, brister i utbildning och brister i bostadsproduktion i förening har lett till att kommuner i vårt land som kan utvecklas och som har en tillväxtpotential sviks.

Som exempel kan jag ta det län, Stefan Attefall, som du och jag lever i. I 13 kommuner är det brist på bostäder i centralorten, i två är det balans. Endast i en kommun är det överskott. Så ser det ut i hela landet.

Attefall upprepar som ett mantra, inga samhällsåtgärder i ekonomisk mening för att stimulera bostadsproduktionen, så som vi socialdemokrater säger. Men han har lite dålig kontroll på sitt departement. Ty när Maria Larsson får frågor om bostäder till äldre, särskilda boendeformer, säger hon att si och så många har jag burit fram tack vare den miljard i stimulans som jag förfogar över.

När Michael Anefur, som särskild utredare för bostäder till människor med en för stunden varande social problematik, får frågan vad som krävs svarar han: Samhället måste gå in med resurser.

Fungerar samordningen så illa på ditt departement? Varför är det bra med resurser till äldre? Varför är det bra med resurser till människor med social problematik? Varför är det fel att ge ungdomar bostäder men rätt att subventionera grillfester på spanska solkusten? Du är svaret skyldig.

Anf. 49 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Frågan från interpellanten var vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att öka bostadsbyggandet. Det är ju så att vi har bostadsbrist i stort sett över hela landet. Döm om min förvåning när Stefan Attefall säger att så har det sett ut de senaste 20 åren. Återigen är det Socialdemokraternas och den gamla regeringens fel att man inte lyckas

åstadkomma någonting. Det borde man väl ändå ha gjort på sju år. Jag tycker att det är att skylla ifrån sig.

Jag håller också med föregående talare. Många av ungdomarna som är vår framtid sitter på vår läktare. Vad har de att se fram emot om de måste bo hos mamma eller pappa tills de är 30 år? Ingen höjdarsituation, vill jag säga.

Jag har råddat lite i problematiken när det gäller vår landsbygd. Boverket har alltså en kreditstock som får utnyttjas som lån till bostäder generellt. Problemet med det är ju att om man använder den här krediten får man också betala för den. Jag vet att dåvarande bostadskreditnämnden, innan man ingick i Boverket, själv hade förslag om att ta bort den här kostnaden. Jag skulle vilja ha svar från ministern om det är någonting man funderar på för att underlätta byggandet över hela landet.

Det var också svaret jag fick när jag pratade med dem. Man har den här kreditstocken. Den ligger alltså på 10 miljarder. År 2011 använde man 1,7 miljarder. Då tänker jag att det måste vara något fel när man inte kan använda mer av den. Vad avser ministern att göra när det gäller det här?

Vi i Vänsterpartiet har sagt att vi vill ha ett investeringsstöd för bostadsbyggande. Regeringen har sagt att man absolut inte vill inrätta något sådant. Vi har sagt att en del av detta ska gå till träkonstruktioner, att vi ska börja bygga mer i trä eftersom Sverige besitter råvaran. Utvecklingen av träkonstruktioner har gått framåt mycket. Det finns många hus med träkonstruktioner i Stockholm, Växjö och Skövde.

Poängen är att skapa arbetstillfällen i Sverige. Säkerheten är bättre, och det är mer miljövänligt. Det går snabbare att bygga, och det har också visat sig vara billigare.

Jag har en fråga om att satsa på trähuskonstruktioner i fråga om flerfamiljshus. Har ministern några förslag som kan gynna ett mer miljövänligt, snabbare och billigare byggande?

Anf. 50 OSKAR ÖHOLM (M):

Fru talman! Jag hade egentligen tänkt delta i debatten som kommer efter denna interpellation. Samtidigt har jag lyssnat på denna långa rad indignerade oppositionsföreträdare som beklagar sig över hur illa allt är ställt, och då är det omöjligt att inte begära ordet och ge sig in i debatten.

På ett sätt är den här debatten fantastisk i fråga om politiska debatter. Snacka om att vi här är överens om problembilden och utgångspunkten! Alla håller med. Inte minst en dag som denna när vi i tidningen kan läsa att den stad vi befinner oss i just nu är den snabbast växande av storstäder i hela Västeuropa inser vi att utmaningarna är många och viktiga. Alla är överens om att vi måste bygga mer, snabbare och enklare.

Så har vi då debatten och lyssnar på statsrådet. Han går pedagogiskt igenom vad som sker, hur man går igenom utredningar, kortar processer, gör tydligare och enklare, tittar på sakfrågor, särkrav, bullerregler, strandskydd, alla de saker vi hela tiden diskuterar och som anses vara hindrande. Inte nog med dessa saker finns konkret politik i fråga om budget, att förenkla, ge pengar till länsstyrelser för att korta handläggningstider, satsningar på nedsättningar av fastighetsavgift, presumtionshyror för att göra det mer lönsamt att bygga hyresrätter och så vidare.

Sedan lyssnar man på oppositionsföreträdarna och läser interpellationen. Hans Ekström låtsas som att han inte har sett något annat än reformen av andrahandsuthyrning. Det är konstigt eftersom han och alla andra oppositionsföreträdare röstar om förslagen varenda dag, som statsrådet talade om. Han röstar också nej till en del av dem. Det blir lite märkligt.

Men låt oss då vara ärliga. Hans Ekström känner såklart mycket väl till alla de saker som sker och allt det arbete som görs. Men han tror inte på dem. Han tror på något annat. Då är det bättre att vara ärlig och säga vad det är. Mycket av den diskussion vi brukar ha i kammaren i dessa frågor gäller att man är emot alla utredningar, man tycker att det ska sluta utredas och börja byggas i stället. Sätt en spade i backen i stället för att utreda. Sedan kommer förslaget. Då kommer ett nytt förslag om att hela PBL ska utredas en gång till. Det är vad Socialdemokraterna ville häromveckan.

Det är för många utredningar. I stället säger oppositionen att nu ska utredningarna utredas. Det är det konkreta.

Sedan heter det att det ska bedrivas en aktiv politik. Vad menar man med det? Det är samma gamla subventionspolitik som inte har fungerat förut. Vi har haft fullskaleexperiment under årtal av S-ledda regeringar och har skapat precis den situationen med bostadsbrist och mindre byggande än nästan alla våra grannländer.

Det är fascinerande att när man är så upprörd att det ändå kokar ned i precis samma politik. Slutsatsen är uppenbarligen att utreda utredningarna och ge subventioner till byggherrar som inte ens själva efterfrågar dem. Det är alltså svaret.

Sedan finns den andra delen, nämligen vad man har gjort. Man erkänner att det skedde en reform på andrahandsmarknaden. Den har man inte pratat om så mycket nu. Här i veckan kunde vi se att på bara några månader har utbudet ökat, framför allt för många av de unga som Peter Persson pratade om förut. De får en möjlighet att få tag på en lägenhet. Skrämselpropagandan om fördubblade hyror över hela Sverige har inte heller blivit sann. Kom tillbaka och beskriv vad den aktiva politiken är – förutom gammal skåpmat.

Anf. 51 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Vi har i Sverige byggt ungefär hälften så många lägenheter som alla jämförbara länder har gjort sedan 90-talets början och fram till i dag. Vi hade en socialdemokratiskt ledd regering 1994–2006. Jag har roat mig med att titta närmare på vad den socialdemokratiskt ledda regeringen, understödd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet, åstadkom mellan 2002 och 2006 när det gäller bostadspolitiken. Ingenting. Det lades inte fram några skarpa förslag om förändringar. Tvärtom grundlades många av de problem som det talas om i dag under 90-talet och 00-talet. Lite ödmjukhet kan efterlysas också från det hållet.

Dessutom vet vi att det är fråga om ett delat ansvar. När jag reser runt i landet ser jag också att det finns inga tydliga skiljelinjer mellan olika kommuner när det gäller politisk färg. Det finns kommuner som bygger bättre av olika färg, och det finns kommuner som bygger sämre. Vi har nog alla en hemläxa att ge till våra egna kommunpolitiker.

Peter Persson är helt förundrad över att vi stöder äldreboenden och hemlösa med hjälp av samhälleliga insatser. Det är väl självklart. Det är de som i första hand ska ha vårt stöd, inte friska människor som kan ta hand om sig själva. Det är själva idén med en socialt ansvarsfull politik. Maria Larsson säger att det finns extrakostnader med att bygga äldrebo- städer. Därför ger vi ett extra stöd.

När det gäller ungdomsbostäder har vi gett ett uppdrag till Boverket att se över hur det går att ta bort eller förenkla regelverk som gör att det går att bygga billigare och fler studentbostäder som studenter har råd att bo i.

Men i stället för att förenkla regelverk ska vi ösa på med skattebeta- larnas pengar. Så kan man göra, det vill säga krångla till regelverken, ösa på med skattepengar, krångla till regelverken, ösa på med skattepengar. Den taktiken har vi prövat. Så har socialdemokratins politik varit.

Sedan 90-talets början har det funnits tre olika subventionsystem för att bygga bostäder. Ändå har vi byggt hälften av vad normmän, finnar, danskar och tyskar har gjort. Hur kommer det sig att de olika subvent- ionssystemen inte har fungerat i praktiken och, precis som Oskar Öholm säger, ingen efterfrågar dem längre? Det är för att de inte fungerar. Det är för att byggföretagen jagar subventioner i stället för att utveckla sina produkter.

Ett företag i Sverige har utvecklat ett konceptboende med bra och bil- liga bostäder till fasta priser, där ett hus med hjälp av små förändringar kan byggas eller byggas om billigt. Företaget sade att de utvecklade detta hus när de insåg att subventionernas tid var förbi. Då jobbade de på hur de kunde skapa ett billigt byggande. Det huset byggs nu. Det första byggdes i Lycksele, min gamla hemkommun där jag är född och upp- vuxen. Där har det inte byggts nya bostäder på 20 år, och nu har ett fler- familjshus byggts med det konceptet. Det byggs liknande koncepthus på flera ställen, i stora metropoler som Iggesund, Mullsjö och andra orter.

Varför byggs inte dessa hus på fler ställen? Ja, det är kommunerna som tar ansvar för dessa frågor, som har planmonopolet, som har ansva- ret.

Här måste vi rikta en del av strålkastarljuset. Det ska vara enkla reg- ler på kommunal nivå med hög planberedskap. Det är ett recept.

Bostadskreditnämnden – numera Boverket – kan ge bostadskrediter för att bygga på orter där bankerna inte vill låna ut. Upp till 16 000 kro- nor är kreditgarantin. Den har vi nyss höjt. Men självklart tas en avgift för detta. Det är normal avgift för att få en garanti från statens sida. Den sätts utifrån riskkalkyler. Det är en rimlig ordning. Om Vänstern vill ha en annan ordning får ni föreslå det i riksdagen.

Vad är alternativet till regeringens politik? Presentera gärna den, så har vi något konkret att diskutera. Gnäll inte bara. Upp till bevis!

Anf. 52 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Det här är fascinerande. Efter sju års regeringsinnehav kan man kanske vara lite nöjd med att konstatera att det fanns ett stort samhällsproblem och byggandet var lite lågt. Något måste göras åt det, och vi har inte nått ända fram.

Det är svårt med samhällsförbättringar och att göra allt på en gång. Det inser jag som är reformist. Man får ta små steg.



Men efter sju års regeringsinnehav har byggandet inte ökat ett dugg. Ändå säger ministern att det är bra. Det är rätt medicin. Det funkar alldeles utmärkt.

Finns det inte anledning att vara lite bekymrad när man i internationella rapporter påpekar att det här är ett allvarligt utvecklingshinder för Sverige? Är det inte klädsamt med lite ödmjukhet och funderingar när en hel generation ungdomar har svårt att komma in på bostadsmarknaden?

Jag tycker att det är lite konstigt att säga: Vad gör ni i oppositionen? Man kanske ska fundera på: Vad kunde vi göra mer? Jag efterfrågar besked av ministern om vad man vill göra mer.

Man ska inte ösa på med skattepengar, säger Attefall. Nej, jag tillhör dem som tror att det var välgörande för svensk bostadsmarknad med den omreglering som skedde. Jag känner inte igen mig i att jag skulle tillhöra de där stora subventionsivrarna.

Men jag kan inte riktigt förstå moralen. Jag bytte till sekelskiftesdörrar i lägenheten i Stockholm därför att jag tyckte att det var snyggare, och då öser ni på med skattepengar till mig för att finansiera mina sekelskiftesdörrar. Däremot kan man inte ösa på med skattepengar för att ungdomar ska få sin första lägenhet. Jag tycker att det är dubbelmoral.

Anf. 53 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Låt mig inledningsvis få kommentera Oskar Öholms tal om samma gamla subventioner.

Denne moderat tycker alltså att det är fel att vi gemensamt med samhälleliga resurser ska få ned kostnaderna så att ungdomar faktiskt kan hyra en lägenhet och inte bo kvar hemma, som en tredjedel nu gör. Det är fel.

Men det är rätt att vi med skattemedel ska se till att grillpartyt på spanska solkusten blir billigare. Det är rätt att vi ska se till att poolrensningen blir billigare. Det är rätt att vi ska betala hälften av läxhjälpen hemma i de välbärgade hushållen. Det är rätt.

Det beskriver väl om någonting Öholms och Moderaternas syn på fördelning i samhället.

Låt mig sedan säga till Stefan Attefall: Du har i sak fel när du skyller på historien. Låt mig ta vårt län.

År 2006 var det 1 193 färdigställda lägenheter. År 2007 dök det till 634. År 2008 var det 591. År 2009 var det 553. År 2010, när du knackade på porten för att bli minister, var det 350. Rätt ned har det gått.

Du tillhör en regering som alltid säger att det är någon annans fel. Någon beskrev det så här: Attefall kommer till jobbet klockan nio, fikar och läser tidningarna, och sedan går han hem klockan fem. Men den stora frågan är: Vad gör han däremellan?

Anf. 54 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Stefan Attefall efterlyser att vi inte ska stå här och gnälla utan ska komma med något konstruktivt. Det var precis det jag gjorde. Jag tog upp detta med kreditstocken. Jag tog upp detta med trähus, som jag tycker att man på många sätt och vis kan lyfta upp, eftersom vi har råvaran och kan förädla den för att därmed skapa jobbomöjligheter. Trähuskonstruktioner är mer miljövänliga, går snabbare att bygga och är billigare.

Eftersom vi nu föreslår ett investeringsstöd flaggar Attefall för att de statliga subventionerna har varit totalt värdelösa. Det går att reglera subventioner så att man inte får ut dem hur som helst. Men Attefall tycker att det är slarv med skattemedel. Däremot tycker regeringen att det är helt okej att riskkapitalbolag får göra stora vinster på vård, skola och omsorg. Det bedrivs också med skattemedel. Jag tycker att man ska vara lite försiktig med hur man yttrar sig.

Jag kan ställa en fråga till, och den gäller Statens Bostadsomvandling, som köper upp fastigheter och rustar upp. Man rustar upp dem för kanske 10–20 miljoner, men gör man det på ett ställe där marknadsvärdet är lågt och det sedan sjunker har man inte möjlighet att skriva av de investeringar man har gjort upp till det beloppet. Jag undrar också i det fallet om ministern är beredd att göra någonting.

Anf. 55 OSKAR ÖHOLM (M):

Fru talman! Jag konstaterar i den här diskussionen att Peter Persson frågar, om jag minns formuleringen rätt: Varför kan vi inte plöja ned pengarna i bostäder för våra ungdomar?

Det jag då inte kan låta bli att fundera på är: Tänk om det fanns något sätt att veta om den politik som man föreslår fungerade och skulle leda till alla dessa tusentals nya bostäder! Och då kommer man på: Det vet vi ju! Vi har ju försökt med precis den modell som Peter Persson förespråkar. Det är det man har testat med ersättningar, och det har lett fram till en situation där alldeles för lite har byggts under alldeles för lång tid och där människor står och köar och inte får någonstans att bo. Det hjälpte alltså inte.

Sedan hör man Hans Ekström börja antyda lite grann att han inte tror på subventionerna. Men då är det väl dags att ta en diskussion och sluta föreslå dem i den konkreta politiken. Det är ju det som blir så märkligt. Nu diskuterar vi två saker i den här debattrundan. Först är det subventionspolitiken, där jag säger: Den fungerar inte. Då säger Ekström: Nej, det tycker inte jag heller. Då är det dags att ta den diskussionen med partiet.

Sedan går Peter Persson upp och ondgör sig fullständigt över de mest fantasifulla exempel han kan komma på över huvud taget på hur fruktansvärt ROT-avdraget är. Då tänker man att det ju måste koka ned till att de vill lägga ned ROT-avdraget. Men det vill de inte, utan tvärtom vill Socialdemokraterna numera behålla det. Det blir lite svårt att hålla ihop vad som fungerar.

Det man över huvud taget inte diskuterar är det konkreta som nyligen är gjort. Det är klart att vi ska bygga nytt och se till att fler unga kan få sin första bostad och flytta in. Vad kan vi göra här och nu om vi vill vara konkreta, som vi har pratat om under hela denna debatt? Ja, återigen är det diskussionen: Låt oss ha en smidig andrahandsmarknad! Nu har utbudet ökat. Skrämselpropagandan var inte sanning. Är det inte dags att inse att det var en ganska bra reform och också erkänna det i debatten?

Anf. 56 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Vad har hänt under de sju år som Alliansen har styrt? Ja, jag kom till den här posten 2010, men vi hade också fyra år alliansstyre före det.

Tittar man på bostadsbyggandet under den här tiden ser man att vi har följt våra nordiska grannländer fast på häften så hög nivå. När det har gått uppåt i Sverige har det även gått uppåt i Danmark, Finland och Norge. Och när det har gått nedåt i Sverige har det gått nedåt i Danmark, Finland och Norge. Det är möjligt att alliansregeringen har ett jättestort genomslag i Sverige och även ut över hela Europa, för det är samma trend vi ser på flera andra ställen.

Det har också pågått ett ganska kraftigt reformarbete under denna tid. Först och främst ska vi komma ihåg att låga räntor och ordning och reda i offentliga finanser är en grundläggande förutsättning för att vi ska kunna skapa goda förutsättningar för byggande.

Vi har reformerat hyressättningsystemet. Vi har en ny lagstiftning kring kommunala bostadsbolag. Vi har en ny lagstiftning kring ägarlägenheter. Vi har tagit fram en ny plan- och bygglag. Vi har tagit fram en hel del instrument för att hantera den finanskris som rådde under ett par olika omgångar och som har bidragit mycket till det låga byggandet.

Då säger någon: Men hyresrätten är så missgynnad. Ja, vi delar analysen att vi behöver titta över hyresrättens ställning skattemässigt men också på andra sätt. Det har vi utredningsarbete kring. Men man kan inte göra det så enkelt som att säga att det är enbart det som är problemet. Om det skulle vara så att det är bara hyresrätten som är problemet skulle ju de andra boendeformerna sticka i väg byggnadsmässigt. Antalet bostadsrätter och småhus skulle öka explosionsartat om det bara var hyresrätten som var huvudproblemet.

Det finns ett problem i tillgången till byggbar mark, som beror på kommunernas insatser och på de långa handläggningstiderna och planprocesstiderna. Det är ett komplext problem med utbudet av byggbar mark.

Jag vill bara säga en sak till Peter Persson. Vi kommer från Jönköping, och där byggs det enormt mycket student- och ungdomsbostäder av privata byggare, och där har vi fått fler människor som hyr ut sin privatbostad tack vare de nya, bättre skattevillkoren. Där har vi en bättre situation i dag när det gäller exempelvis studentbostäder än vad vi hade tidigare. Det finns positiva exempel. Jönköping är ett sådant på detta område i alla fall.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **13 § Svar på interpellation 2012/13:369 om situationen på bostadsmarknaden för unga och studenter**

Anf. 57 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jan Lindholm har frågat mig vad jag avser att göra för att komma till rätta med den allvarliga bostadsbristen i landet, för att förbättra situationen för unga och studenter på bostadsmarknaden, inte minst i storstadsområdena, och om jag avser att vidta någon åtgärd med anledning av den av honom redovisade höjningen av hyresnivåerna under de två första månaderna av den nya lagens tillämpning.

Jan Lindholm har ställt sina frågor med anledning av de uppgifter om höga hyror på andrahandsmarknaden som publicerats i medierna. Den

nya lagstiftningen om vilken hyra som privatpersoner får ta ut antas vara orsak till att andrahandshyrorna har ökat.

Naturligtvis är bostadsbristen ett bekymmer. Det är inte okänt faktum att Sverige under 20 års tid har byggt mindre än hälften så många bostäder som våra nordiska grannländer per capita. Även om situationen ser olika ut runt om i landet finns det obestridligen ett sedan länge upparbetat underskott på bostäder i storstäderna och andra tillväxtregioner. Detta gör att både unga och de som flyttar till dessa regioner, till exempel studenter, har svårt att få tag på en bostad. Det hämmar rörligheten på arbetsmarknaden och är ett hot mot tillväxten. Detta är något som regeringen vill ändra på.

Avsikten med de förslag som regeringen lämnade i budgetpropositionen 2013, av vilka riksdagen beslutade om flertalet, var att förbättra utnyttjandet av det befintliga beståndet genom att öka utbudet av boendetillfällen. För en privatperson är det en stor sak att hyra ut sin egen bostad till en okänd person. Att då kunna ta ut en hyra som ger kostnadstäckning är både rimligt och nödvändigt. Den nya lagstiftningen minskar också osäkerheten för den som hyr genom att den avtalade hyran inte långt senare kan sänkas retroaktivt.

Jan Lindholm pekar på hyreshöjningarna. De uppgifter som finns visar dock att förändringarna i de i annonserna begärda hyrorna varierar. Högst är de i Stockholms innerstad och för rum och för lägenheter på två rum och kök, och de är betydligt lägre för andra lägenhetsstorlekar. Samtidigt ska siffrorna tolkas med försiktighet. Uppgifterna gäller årets första kvartal, och de nya reglerna trädde i kraft så sent som den 1 februari i år. Som framgått av uppgifterna i medierna har visserligen de hyror som begärts i annonser om privatbostadsuthyrning ökat, men det säger inget om vilka hyror som man faktiskt avtalat om eller vilka hyror som man avtalade om före reformen.

Något som Jan Lindholm väljer att bortse ifrån, och som var själva avsikten med lagändringarna, är den stora utbudsökningen som skett. Den källa som Jan Lindholm hänvisar till uppger att antalet utannonserade bostäder har ökat med över 20 procent i Stockholms län. Ska vi tro på uppgifterna om hyrorna måste vi rimligtvis också sätta tilltro till uppgifterna om antalet boendetillfällen som annonserats. Om det dessutom hade blivit lättare för en bostadsrätthavare att, som regeringen föreslog, få tillstånd att hyra ut sin bostad hade troligen ännu fler bostäder erbjudits de bostadssökande. Med ett större utbud hade troligen hyreshöjningarna dämpats.

Självklart är inte andrahandsmarknaden avsedd att vara lösningen på problemen på bostadsmarknaden. Det har den aldrig varit. Men i det läge vi står i, en situation som byggts upp under en lång följd av år, är det en inte oviktig pusselbit.

Avslutningsvis vill jag därför, som svar på Jan Lindholms tre frågor, upprepa att regeringen arbetar målmedvetet med att vända på varje sten för att skapa bättre förutsättningar för byggande av bostäder, vilket har störst betydelse för storstadsregionerna och för unga och studerande. Att, så som Jan Lindholm vill, föreslå förändringar baserade på begränsade uppgifter om de två första månaderna efter det att den nya lagen trädde i kraft är inte aktuellt. Regeringens och min uppgift är att arbeta för att långsiktigt reparera en dysfunktionell bostadsmarknad med stora struktu-

rella problem. Det görs bäst genom ett tålmodigt, träge arbete på många olika områden, inte genom att bedriva kvartalspolitik.

Prot. 2012/13:96  
23 april

Anf. 58 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Svaret på mina frågor om problemet med de snabbt ökande hyresnivåerna och bristen på bostäder blev väldigt tunt. Man kan till och med hävda att svaret som vanligt uteblev. Om man ska vara snäll mot ministern kan man naturligtvis hitta ett svagt litet försök till svar. Ministern säger exempelvis att regeringen målmedvetet arbetar med att vända på varje sten för att underlätta byggandet av fler bostäder. Det är faktiskt det mest konkreta man kan hitta i svaret. I övrigt använder ministern sin talartid till att beskriva den av oss alla redan väl kända situationen på bostadsmarknaden.

Fru talman! Så här långt har alltså sex och ett halvt år av stenbaxande inte varit särskilt framgångsrikt, åtminstone inte ur en bostadssökandes synvinkel. Däremot har det varit en lysande tid för fastighetsägarna. Sedan allianspartierna tog över makten hösten 2006 har hyresfastigheterna i landet ökat i värde i en aldrig tidigare skådad takt, enligt senaste numret av tidningen Dagens Samhälle.

Enligt traditionella ekonomiska teorier ska de som producerar någonting dras till en lönsam marknad. Jag tror inte att det finns särskilt många alternativa placeringar av kapital som har varit så lönsamma de senaste 30 åren, och i synnerhet inte under de senaste sex åren med alliansstyre, som investeringar i hyresfastigheter. Trots det byggs det mycket marginellt.

Fru talman! Av det kan man dra slutsatsen att bostadsmarknaden inte fungerar så som ekonomerna utgår från att en marknad ska fungera.

När vi nu ser att regeringens senaste förändring har fått förväntad effekt med kraftigt höjda hyror för andrahandshyresgäster blir det återigen tydligt att bostadsmarknaden inte fungerar så som ekonomerna antar.

Om man ska få fart på bostadsbyggandet och lösa problemet med skenande hyresnivåer menar jag att man måste analysera varför bostadsmarknaden inte fungerar som en vanlig marknad och anpassa de politiska ingreppen efter den verkligheten och det resultat man får av en sådan analys. Att bygga bostadspolitik på teorier som gång på gång visar sig felaktiga är ingen framgångsrik väg.

Det finns ett antal mycket starka intressen för att bostadsbristen ska bestå som jag menar att ministern helt bortser ifrån. Ett sådant exempel är att de borgerliga politikerna här i Stockholm nyligen lyfte ut 3,3 miljarder från sina kommunala fastighetsbolag. Det är pengar som skulle ha kunnat användas till att bygga nya hyresrätter, men det är inte på långa vägar lika lönsamt som att behålla de långa bostadskoerna som är grunden till de höga hyresnivåerna.

Ett annat starkt intresse som bromsar bostadsbyggandet är bankerna. Vi har sett vad som har hänt runt om i världen när de uppblåsta fastighetsvärdena har imploderat, till exempel i USA, Grekland och Spanien. Varför ska man då bygga, kan man undra.

Ett annat särintresse är kommunalpolitikerna. Vill man bli återvald vill man inte stöta sig med dem som äger bostadsrätter och villor i den egna kommunen. Vilken politiker som sätter i gång ett ordentligt byg-

Svar på  
interpellationer

gande så att värdena på villor och bostadsrätter sjunker med 15 procent blir återvald! Det är alltså inte så enkelt.

Fru talman! Jag skulle vilja ha svar på mina frågor.  
(forts.)

### Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

### Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

### 13 § (forts.) Svar på interpellation 2012/13:369 om situationen på bostadsmarknaden för unga och studenter

Anf. 59 ADNAN DIBRANI (S):

Herr talman! Det känns bra att vara tillbaka i kammaren så här två timmar senare och försöka komma fram till vad det var man skulle säga. Jag vill också säga välkomna till er som sitter uppe på läktaren. Vi debatterar alltså en interpellation om studentbostäder.

Att det i stort sett råder brist på studentbostäder i hela landet är ingen nyhet. Framför allt är det stora brister i våra storstäder där man får vänta i flera år, till exempel i mer än fyra år, och då är man ofta klar med sina studier.

Många studenter frågar sig därför: Var ska man bo den dag man ska börja studera? Jag funderar på om Alliansen förstår vad deras politik leder till eller ej. Många gånger kan man nästan tycka synd om Alliansen eftersom de verkar helt off när resultatet av den förda politiken visar sig. Med andra ord: När verkligheten kommer i kapp vet man knappt vilket ben man ska stå på, och man tvingas backa gång efter gång. Om ministern tycker att bostadsfrågan är viktig, och det förmodar jag att han tycker eftersom han är bostadsminister, är det dags att släppa sargen och komma in i matchen. Det är dags att börja ta ansvar för den förda politiken.

Vi kan ta Stockholm som exempel. Där lovade Alliansen 4 400 studentbostäder. Nu har man dragit ned det med ungefär 400 till 4 000, för man inser att det i stort sett är kört. Men man har hitintills sedan 2010 enbart byggt 200 – och då tar jag i – studentbostäder i hela regionen. Vad gör bostadsministern? Ingenting.

Den förre bostadsministern, Mats Odell, som är partikamrat med den nuvarande ministern, sade kort efter sitt tillträde: Vi har ju inget lastbilsdepartement för lastbilsfrågor eller någon lastbilsminister. Varför skulle vi ha ett departement för bostäder?

Det säger någonting om Alliansens syn på bostadsfrågan. Det säger någonting om Alliansens syn på bostaden som en kommersiell vara,

vilken vara som helst. Alliansens bostadspolitik har havererat totalt sedan 2006. Byggandet står i stort sett stilla, framför allt när det gäller mindre lägenheter.

Mats Odell sade en annan sak också: Jag och min fru har köpt var sin lägenhet till våra barn. Det kan väl alla föräldrar göra.

Då är min första fråga till den nuvarande ministern: Tycker du som din partikamrat, med tanke på att det inte pågår så mycket arbete på den fronten?

Jag får ofta frågor kring studiemedel, om det är tillräckligt högt och så vidare, och man kan debattera på vilken nivå det ska ligga. Men vi är på väg att få ett högskolelandskap där det inte längre är betygen som styr var man ska studera utan det är beroende på vilka föräldrar man har. Såvitt jag vet väljer ingen föräldrar, och man väljer inte vilken tjocklek på plånboken föräldrarna ska ha. Det innebär att i dag spelar betygen knappt någon roll. Vi är på väg att få en situation i Sverige där det inte är betygen som bestämmer var man ska studera utan om föräldrarna kan köpa en lägenhet eller inte. Jag tycker att det här är helt fel.

Frågan från mig till ministern är därför: Är det rimligt att vi har studenter och andra unga som inte kan få tag på bostäder? Det enda som ministern kommer med är att det har varit jobbigt i 20 år och Alliansen har styrt i sju år, men snart händer det någonting. När är snart, och vad är det som ska hända? Vad säger du till de studenter som ska söka bostad till hösten?

Anf. 60 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Jag vill börja med diskussionen om andrahandsuthyrning. Regeringens strategi är som sagt att vända på alla stenar för att skapa ett långsiktigt högre bostadsbyggande. Det innebär att vi bland annat måste nyttja befintliga bostäder på ett effektivare sätt. Vi vet att det finns många tomma lägenheter och många ytor som inte används på ett bra sätt. Därför har vi på flera olika sätt underlättat andrahandsuthyrningen. Ett sätt är att höja den skattefria gränsen för att hyra ut en del av sin privatbostad. Den gränsen var på 4 000 kronor när Socialdemokraterna styrde. Nu är den på 40 000 kronor. Det är klart att det märks för de studentbostadssamordnare på högskolorna som ringer runt till privatpersoner och frågar om de har möjlighet att hyra ut delar av sina hus till studenter. Svaret är i dag i högre grad ja. Man kan få fler som vill ställa upp på de villkoren.

Ett annat sätt är att skapa ett bättre regelverk för att hyra ut exempelvis en bostadsrätt. Där hade vi ett mer radikalt förslag som tyvärr socialdemokrater, sverigedemokrater, miljöpartister och vänsterpartister röstade emot. Men en del av förslagen gick igenom. Vi ser att en del effekter börjar uppträda redan nu. Vi ska inte vara för snabba med att dra några slutsatser, men det som påstås, att hyrorna har gått upp för andrahandsboenden, ska jämföras med att vi har fått 30 procent fler lägenheter till utannonsering i exempelvis Stockholms innerstad.

Vi ska följa den här utvecklingen och se vad den leder till, men indikationerna tyder på att vi har fått fler lägenheter som gör det möjligt för människor att få tag på en bostad när man exempelvis flyttar till Stockholm och vill hitta någonstans att bo. Det kanske inte är en bostad som

man tänker sig att bo i långsiktigt, men man får i alla fall en bostad medan man letar efter det mer permanenta boendet.

När det gäller studentbostadssituationen i stort vill jag påstå att den självklart inte är bra. Det byggs för lite studentbostäder. Men lösningen på detta problem är att vi ska skapa goda förutsättningar att bygga billiga ungdoms- och studentbostäder, inte att krångla till regelverken och sedan kasta in skattebetalarnas pengar för att sedan krångla till regelverken ytterligare och kasta in skattebetalarnas pengar för att kompensera ytterligare. Det är den politiken som har förts tidigare. Vi försöker vända på den kuttingen.

Jag vill också kraftigt dementera Adnan Dibranis påståenden om vad Mats Odell har sagt. Jag vet att de uppgifterna är felaktiga. De har dementerats, men vill man inte läsa fakta och i stället rycker citat från olika sammanhang och sociala medier och gör dem till sina egna kan man sprida en massa villfarelser. De kan dock dementeras, och därför kan vi hädanefter slippa höra Adnan Dibrani och andra göra den typen av påståenden.

Vi jobbar alltså på att skapa goda förutsättningar. Det gjordes också under förra mandatperioden. Man införde möjligheten för universitet och högskolor att garantera studentbostadsbyggande så att man fick en ökad möjlighet att bygga sådana. Det har framför allt lett till att man exempelvis i Lund har kunnat bygga fler studentbostäder. Man har också skapat en del andra regelverk som underlättar. Vi går alltså vidare på det området nu och har ett mycket kraftigt reformarbete på gång för att underlätta byggandet av små bostäder.

I sommar kommer Boverket med sitt förslag. Då hoppas jag att Adnan Dibrani och andra socialdemokrater, vänsterpartister, miljöpartister och sverigedemokrater är beredda att stödja förslagen för att främja ett ökat byggande av bostäder åt våra ungdomar.

Anf. 61 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Jag tycker att ministerns sätt att argumentera är lite beklämmande. I stället för att svara på frågorna ägnar han sig åt att påstå att oppositionen skulle vilja krångla till det och göra det besvärligt. Vi har inte lagt fram några sådana förslag.

Ungefär hälften av de bostäder som vi har i dag – ungefär hälften av det som folk kan ha som tak över huvudet – är bostäder som inte hade funnits om vi hade haft den politik som bostadsministern argumenterar för. Hade vi haft den politiken sedan andra världskriget hade de bostäderna inte byggts. Man säger att det som har varit förut inte fungerar. Det enda vi vet med säkerhet är att det fungerade med folkhemsprogrammet och med miljonprogrammet. Det är exempel på hur man faktiskt har lyckats bygga. Sedan kan man tycka att de kanske inte var bra, och man kan tycka att vi kanske inte ska göra det på det sättet i dag, men att påstå att den bostadspolitik som har drivits förut inte skulle ha fungerat när det gäller att producera bostäder är i sak helt fel. Det är så som vi faktiskt sedan andra världskriget har lyckats bygga mycket bostäder i Sverige och lyckats bygga så att folk kan bo drägligt, till skillnad från hur det var tidigare. Jag tycker att det är viktigt att man håller sig till sanningen när man argumenterar.



Frågor som vi måste ta ställning till är huruvida de människor som kommer ut på arbetsmarknaden eller ska in på en utbildning, sådana som ska flytta hemifrån, ska bo inneboende hos någon, bo i andrahandslägenhet eller få ett anständigt eget boende. Vill regeringen det eller inte? Jag hoppas att regeringen vill det, för det vill vi i oppositionen.

De människor som faktiskt är nyckelpersoner i samhället, de som får samhället att fungera, de som fixar vatten och avlopp, de som tar bort snö från gatorna, de som klipper gräsmattan på sommaren, de som kör buss, varutransporter och taxi, de som lagar maten och diskar på restaurangerna, de som får samhället att fungera – ska de kunna bo i vårt samhälle eller inte?

Det är centrala och viktiga frågor som vi måste ha svar på, och sedan måste politiken formars efter det. Jag undrar därför hur regeringen ser på det. Är bostadsmarknaden bara till för dem som kan köpa bostad åt sina barn? Är den bara till för dem som har råd att betala de höga hyrorna? Eller har man några idéer om hur man ska komma vidare?

Visst, ministern kan räkna upp åtgärd efter åtgärd som regeringen vidtagit. Det är bra att regeringen försökt, men man borde från regeringens sida vara lite mer ödmjuk och säga att det inte gick bra. Det är nämligen verkligheten. Det har inte gått bra under dessa snart sju år. Tvärtom har byggandet blivit både dyrare och krångligare, och det tar längre tid. Alla de saker som ni försökt åtgärda har bara blivit sämre och sämre.

Bostadsköerna har blivit längre. Allt fler saknar bostad. Så ser det ut. Om vi inte kan utgå från hur det faktiskt ser ut, om vi inte heller kan utgå från en verklig historieskrivning, ja, då är det svårt att komma vidare. Jag försökte vara konstruktiv i mitt första inlägg. Jag kom med ett antal exempel på motkrafter som regeringen inte analyserat. Det finns starka intressen för att det fortsätter att vara som det är, alltså att värdestegringen av fastigheterna är viktigare än att det finns bostäder till människor.

Jag nämnde bankerna som exempel. Jag nämnde konflikten för en kommunal lokal politiker, att det är jättesvårt att släppa fram ett byggande om det innebär att man tappar väljare för att villaägarna och bostadsrättsinnehavarna kanske förlorar 10–15 procent av fastighetsvärdet. Jag nämnde ytterligare några exempel. Det finns många.

Om vi ska komma framåt måste vi diskutera sakfrågorna och inte hålla på med pajkastning.

Anf. 62 ADNAN DIBRANI (S):

Herr talman! I ett trängt läge är det enkla svaret från ministern att han gjort allt han kunnat och att det inte blir bättre av att välja en socialdemokratisk regering, för de kommer att göra det hela ännu värre. Alliansens prognoser för framtiden brukar gå käpprätt åt skogen, så jag tror inte på det siandet.

Man har infört nya regler för andrahandsuthyrning. Det är ett konstaterande att hyrorna stiger, vilket gör att en större del av studiemedlet kommer att gå till att betala hyran. Många studenter kommer därför att tvingas antingen jobba extra vid sidan av, vilket tenderar att gå ut över studierna, eller än en gång gå till föräldrarna och hoppas på att få hjälp. Man kanske rent av inte kan flytta till den stad och den högskola som man hade velat gå i.

Med tanke på att regeringen skär ned på antalet studieplatser, samtidigt som det inte byggs några bostäder, och ändrar reglerna så att hyrorna ökar kan jag lite konspiratoriskt säga att jag tycker mig se en röd tråd i regeringens agerande när det gäller högskolestudier. Man skulle nästan kunna säga att regeringens nya linje är att högskolestudier enbart är för de rika. Jag hoppas att det inte är dit vi är på väg.

Därför ställer jag ännu en gång samma fråga. Om jag är student, eller vill bli student till hösten, vad ska jag göra för att hitta en lämplig bostad? Sedan kan statsrådet i två minuter tala om hur dumma sossarna och den övriga oppositionen är, att jag är verklighetsfrånvärd, att oppositionen inte har förstått och så vidare, men tala nu om vad studenterna som vill läsa till hösten ska göra. Ska de skylla på föräldrarna för att dessa inte kan köpa en bostad på den plats där de vill studera?

Anf. 63 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Om man läser protokollet från den förra och den här interpellationsdebatten och påstår att jag inte har försökt berätta om alla de saker som regeringen håller på med, de initiativ vi tagit, ja, då vet jag inte om det beror på att jag är ruskigt otydlig eller på att det är fel på läskunnigheten. Jag har försökt beskriva en rad processer som är på gång. Jag har också försökt beskriva att det tar tid, för det är långsiktiga problem vi brottas med.

Jag kan lägga till att jag lyssnar på, läser om och söker efter alla goda idéer. Alla de idéer och synpunkter som kommunala företrädare, byggförretag, hyresgästförening och fastighetsägarförening lyft fram har vi på olika sätt försökt bearbeta och ta hand om i utredningar, uppdrag och beredningsprocesser för att kunna komma framåt.

Ibland finns motstridiga intressen. Där ger jag gärna en eloge till Jan Lindholm, som pekar på några sådana. Det finns självklart intressen som kämpar mot varandra. Jan Lindholm sade att det skiljer sig åt ute i kommunerna. En del kommunpolitiker vet att det finns ett politiskt pris att betala om man ska bygga bostäder i kommunen. En del kommunpolitiker har av andra skäl kanske inte så hög svansföring och fart när det gäller bostadsbyggandet, medan andra är bättre föredömen.

Jag kan läsa protokoll från exploateringsnämnden i Stockholm och se vilka partier som säger nej till olika förslag. Det är inte så hedrande för Miljöpartiet när man läser de protokollen och ser hur många nej, nej, nej det blir när mark ska fram för byggande. Det finns konflikter. Ska vi bygga bostäder i stad blir det konflikter. Det blir konflikter med grannar. Det blir konflikter då det finns olika krav och synpunkter på hur saker och ting ska utformas.

Man måste våga prioritera bostadsbyggandet. Här har vi ett generellt problem i Sverige. Det är många som säger ja, vi ska bygga bostäder – men inte på min bakgård. Vi behöver fler som är positiva och vill att städerna ska utvecklas. Ska man göra en seriös analys av problemen måste man gå en bra bit bakåt i tiden. Självklart måste man också inse att det finns finanskriser och annat som påverkar.

Det finns mycket som vi behöver göra, och därför har vi ett omfattande arbete på gång. Effekterna av det arbetet ser vi inte ännu. Det handlar om att ärendena ska genom beredningsprocesser, regeringsbeslut och riksdagsbehandlings. Dessutom vet vi att riksdagen inte alltid vill gå så

radikalt fram som regeringen vill i vissa avseenden. Vi har exemplet med andrahandsuthyrningen. Nu har det gett effekt, eller vi har en indikation i alla fall, genom att vi får ett ökat antal lägenheter för uthyrning. Samtidigt har vi en tendens till ökade priser på andrahandsbostäder.

Hade vi fått igenom hela vårt lagförslag i kammaren skulle vi ha fått ett större utbud av lägenheter för andrahandsuthyrning. Det är klart att det hade motverkat den prisuppgång som en del kan utläsa. Nu ska vi i och för sig vänta ett tag innan vi drar några definitiva slutsatser, men tendensen är att vi får fler lägenheter tillgängliga för uthyrning, och vi har fått en viss prisuppgång. Vi hade kunnat komma längre, fått fler lägenheter, om vi fått igenom hela vårt förslag. Men det fanns invändningar mot det lagförslaget, och därför föll vissa delar av det paket som vi lade fram inför kammaren.

När det gäller studentbostäder ska man komma ihåg att problemet inte är att bygga bostäder. Problemet är att få vettiga hyror som studenterna har råd med. Vi kan göra mer genom att förenkla regelverket, och det jobbar vi med.

Återigen: Jag hoppas på en stark uppslutning i kammaren när vi presenterar våra förslag på området. Får jag min vilja igenom kommer vi att få radikala förändringar på det här området.

Anf. 64 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Det är bra att ministern säger att man tar emot alla de förslag som kommer från olika håll i samhället, att man försöker bearbeta dem och så vidare. Det är en bra ambition. Det är klart att om det kommer bra förslag från regeringen ställer vi upp på dem, men vi ställer inte upp på förslag som inte leder dit vi vill, till lägre boendekostnader och ett ökat byggande. Ett ökat byggande är en grundförutsättning för att alla ska få rimliga bostäder.

Jag skrev min interpellation eftersom jag tyckte att vi fick ganska tydliga signaler. Det var inte alls de signaler som ministern talar om, anser jag. Visst, det visar sig efter de första månaderna med de nya reglerna för andrahandsuthyrning att fler bostäder omsatts, men det finns ingenting som säger att det skulle vara fråga om nya bostäder. Priserna har gått upp kraftigt. Lagstiftningen var ju ingen överraskning. Den skulle egentligen ha trätt i kraft vid årsskiftet. Nu blev det en månads försening. Många var alltså väl medvetna om processen och hade säkerligen anpassat hyresavtalen med sina hyresgäster så att de så snart den nya lagen trädde i kraft kunde sätta en hyra som de visste inte skulle komma att omprövas i efterhand. Hyran kunde därmed sättas högre. Allting tyder på att det är det som har skett. Man har fått en snabb omsättning till att börja med. Det kommer att fortsätta. Jag tror inte att någon kunde föreställa sig att det skulle gå så här fort med prisökningarna. Men nu har vi sett det.

Jag säger samma sak som ministern: Vi ska naturligtvis vänta och se och inte utvärdera det för mycket. Men jag är fortfarande lika övertygad som jag var innan om att den nya lagstiftningen, där man tar bort retroaktiviteten, kommer att leda till kraftiga hyreshöjningar. Den kommer dock inte att leda till att vi får fram särskilt många nya bostäder, för det är andra krafter som ligger bakom det.

Anf. 65 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Jag vill repetera lite för att vara tydlig med hurdan regelverket nu är. En privatperson kan hyra ut exempelvis sin bostadsrätt och få täckning för sina driftskostnader och kapitalkostnader. Det är ganska rimligt, tycker de flesta människor. Man har tidigare i praktiken gjort så på många ställen, fast det kanske ibland har varit olagliga hyror. Det har i vissa fall inneburit att den som hyrt har gått till hyresnämnden efter ett år och sagt sig vilja ha tillbaka pengar, kanske en tusenlapp i månaden ett år tillbaka i tiden, fastän vederbörande skrivit på kontrakt och bott där – och fått rätt. Eller så har hyresgästen levt upp till avtalet, fast det kanske egentligen varit högre hyror än vad lagstiftningen medgett.

Nu har vi skapat ett tydligare regelverk. Jag tycker fortfarande att det är rimligt att människor kan ta betalt för sina driftskostnader och kapitalkostnader. Det är också tydliga regelverk kring besittningsskydd och uppsägningstider. Effekten som vi nu kan se på Bostad Direkts hemsida är att tvåorna har fått 20 procents ökade kostnader. Treorna har fått en lite mindre ökning. Ettorna och fyrorna har till och med fått en svag prissänkning. Men samtidigt har det blivit ett kraftigt ökat antal boendetillfällen i alla storleksordningar. Det är vad Bostad Direkts hemsida, som sysslar med andrahandsuthyrning, visar indikativt just nu.

Är detta någonting vi säkert kan säga är ett bestående intryck? Nej, det är det inte. Men man kan inte prata om att det har blivit en viss prisökning – då tar man ofta exemplet med tvåorna, som ökat mest – och glömma bort att också tala om alla nya boendetillfällen som dykt upp på hemsidorna. Det är plussidan. Sedan finns det en baksida. Jag hävdar fortfarande att om vi hade fått igenom hela vårt förslag hade det blivit ett större utbud av lägenheter, och det hade också motverkat prisökningstendenser. Jag tror att det är en ganska rimlig analys att göra om man förstår lite grann om hur utbud och efterfrågan fungerar.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **14 § Svar på interpellation 2012/13:359 om nedläggning av Centrum för finska språket och kulturen vid Mälardalens högskola**

Anf. 66 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Raimo Pärssinen har frågat mig om jag tänker ta initiativ till några åtgärder som förhindrar en försämring av möjligheterna att stärka och främja finska språket och kulturen. Vidare har han frågat mig om hur jag ser på finska språkets ställning i Sverige och om interpellationen ger mig någon anledning att agera för finska språkets sak.

Det har på senare år skett en betydande ambitionshöjning i fråga om minoritetspolitiken och därmed i arbetet med att skydda och främja den finska minoriteten, kulturen och språket. I mars 2009 beslutade regeringen om en strategi för de nationella minoriteterna som innebär att regeringen tar ett samlat och långsiktigt grepp om minoritetsfrågorna.

Inte minst ansvariga myndigheters uppföljning av minoritetspolitiken visar att arbetet går i klart positiv riktning. Av Sametingets och Länsstyrelsen i Stockholms läns årliga rapport framgår att arbetet för de nation-

ella minoriteternas rättigheter utvecklats positivt inom flera områden. Det gäller bland annat inom förvaltningsområdet för finska språket. Med utgångspunkt i strategin sker många insatser på nationell och lokal nivå i syfte att stärka finska språket och kulturen. Dessutom har den finska gruppens möjligheter till inflytande ökat genom en särskild bestämmelse i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Jag vill betona att den finska minoriteten och kulturen och det finska språket har fått en förstärkt ställning i ett stort antal kommuner. Förvaltningsområdet för finska har ökat från 5 till 48 kommuner. Det betyder att ett mycket stort antal sverigefinnar i dag har fått ett utökat skydd för sitt språk och sin kultur på hemmaplan, i den egna kommunen. Det finns också möjlighet att söka medel för revitaliseringsinsatser för finska språket från Institutet för språk och folkminnen. Därtill sker redan från och med 2013 en permanent satsning på ämneslärarutbildning i finska och meänkieli med 2,5 miljoner kronor per år.

Jag vill också peka på att budgeten för minoritetspolitiken har ökat de senaste åren. För 2012 tillfördes anslaget för åtgärder för nationella minoriteter 16 miljoner kronor, och för 2013 tillfördes ytterligare 11 miljoner kronor.

Genomförandet av strategin kommer att fortsätta under 2013. I det ingår att hantera de brister som identifierats under de första åren av reformen i syfte att säkerställa genomförandet av strategin och efterlevnaden av Europarådets minoritetskonventioner för att tillgodose den finska minoritetens språkliga och kulturella rättigheter.

Slutligen vill jag betona att det är varje universitet och högskola som bestämmer över sin interna organisation med utgångspunkt i att verksamheten bedrivs med hög kvalitet och att de tillgängliga resurserna används effektivt. I fråga om Mälardalens högskola bidrog regeringen 2002 med 3 miljoner kronor engångsvis. Intresset bland studenterna har sedan starten varit lågt, och verksamheten har varken kunnat bära sina kostnader eller kunnat erhålla externa forskningsmedel sedan 2006. Inget formellt beslut är dock, såvitt jag vet, fattat än vad gäller den föreslagna nedläggningen av Finskt språk- och kulturcentrum.

Jag ser fram emot en intressant interpellationsdebatt.

Anf. 67 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det här är, vill jag påstå, en ganska stor fråga i Sverige. Jag ställde naturligtvis interpellationen därför att jag hade möjlighet till det som riksdagsledamot, men jag är även ordförande i svensk-finska föreningen här i riksdagen. Det är en samling glada människor som vill främja finska språket och kulturen i Sverige. Samtidigt följer vi det svenska språkets ställning i Finland. Jag tycker att det är oerhört viktigt att de här olika språken frodas båda två. Vi har en lång gemensam historia bakom oss i våra länder. Därför blev jag lite bestört, måste jag säga, när jag fick reda på att det finns planer på att lägga ned Centrum för finska språket och kulturen vid Mälardalens högskola. Jag är glad att se att jag har många kamrater från föreningen här som vill delta i interpellationsdebatten.

Jag är också glad för det regeringen har gjort. Den har tagit steg framåt i en positiv anda. Förvaltningsområdena växer i antal. Vi vet att det är lite – om jag uttrycker mig slarvigt – knöligt på vissa håll och

kanter. Samtidigt finns det lysande exempel. Vi var och besökte Eskilstuna kommun, som har gjort stora framsteg och visat framfötterna i de här frågorna.

Men nu kommer vi till någonting som är väldigt allvarligt. Om man ska främja ett språk måste det finnas någon typ av institution som är bärare av språket. Detta är en institution som har mycket kunskap i sig och som kan vidareutveckla och vidarebefordra det finska språket. Detta gör att många människor får möjlighet att studera språket och att många människor kanske får möjlighet att jobba med den stora grupp sverigefinnar som finns här. Det är strax över 700 000 människor som har en direkt koppling via släkten till Finland.

Därför blir jag, statsrådet, lite fundersam när jag läser den sista delen av interpellationssvaret. Vi är helt överens om att minoritetspolitiken är viktig. Jag tror att den kommer att bli allt viktigare. Det handlar om identitet och mångfald. Det handlar om att Sverige blir rikare ju fler språk vi använder oss av här.

Det är många i den här gruppen som är knutna till Finland. Statsrådet skriver att det är upp till universitetet eller högskolan att avgöra om denna viktiga institution för finska språket ska försvinna. Jag tror att frågan är bredare än så. Det krävs en nationell syn på det hela och att den också läggs in i strategin för minoritetspolitiken. Det finns kritik från Europarådet. Det tänkte jag återkomma till i mitt andra inlägg här.

Jag är inte ute efter konflikt, statsrådet. Jag är ute efter att först och främst säkerställa att statsrådet själv visar intresse för och tar ställning i dessa frågor. Vi kan då meddela alla i riksdagens kammare och från vår förening att det finns en god vilja hos regeringen att säkerställa att vi kan ha en god utbildning när det gäller finska språket. Det är också en viktig kulturbärare så att vi kan fortsätta och kanske förbättra rekrytering av personal inom äldreomsorg där många sverigefinnar finns eller varför inte inom förskolan.

Anf. 68 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Tack, Raimo Pärssinen, för att du lyfter upp den här interpellationen i kammaren. Vi som kommer från Mälardalen och följer den här frågan lokalt, i mitt fall i Västerås kommun, tycker att det är en mycket viktig fråga.

Man kan titta på vad som har hänt när det gäller lagen om minoritetspolitik, de finska förvaltningsområdenas ökningstakt och inte minst att det finska civila samhället har engagerat sig starkt i till exempel det här ärendet. Det är Finska-PRO, Finska Föreningen, förskollärare och väldigt många som följer ärendet och är angelägna om att verksamheten på något sätt ska få överleva.

När vi har den här typen av diskussioner i utbildningsutskottet och ställer frågor till ansvarig statssekreterare på högskolesidan när det gäller finska språket generellt sett tror jag inte att han hittar på. Det handlar om att söktrycket och intresset för den finska språkutbildningen tyvärr är alldeles för svagt. Det är inte någonting som man kan beställa fram. Det är ett hinder i frågan.

Trots det har jag fått svar från statssekreterare att regeringen ändå vill satsa på vissa orter när det gäller tillgången till finska språket. Där har man inte räknat upp centrumet vid Mälardalens högskola.

Jag vill också tacka Erik Ullenhag för svaret. Det visar ändå vad Folkpartiet och regeringen gör på det minoritetspolitiska området.

Vi hade tidigare i dag en debatt om hur mycket vi som riksdagsledamöter ska gå in i enskilda institutioner och utbildningar. Det blir svårt att vara konsekvent om vi i den ena debatten är för en generell politik och i den andra debatten ska gå in och peta i enskilda utbildningar.

Jag vill ändå visa mitt stöd när Raimo Pärssinen lyfter upp den här frågan. Jag hoppas, och det har jag också framfört lokalt, att lärosätet självt ska inse att vi som bor i Mälardalen och befinner oss i Eskilstuna och Västerås med många personer som har anknytning till Finland ska kunna ha kvar den viktiga verksamheten.

Eftersom vi har varit i kontakt med många berörda vet jag att det pågår en debatt inom akademien om kvaliteten, söktrycket, kompetensförsörjningen samt kopplingen och närheten till Stockholms universitet. I den debatten måste de inom akademien och inte minst rektorn för Mälardalens högskola så småningom på något sätt landa. Det är därför vi inte har fått något besked än, som Erik Ullenhag säger.

Det är många som väntar. Hur ska ärendet landa? Alla drömmer om mer pengar. Jag vet inte om det över huvud taget är möjligt att satsa mer pengar på ett område som på andra orter har visat att det inte lockar studenter.

Det minoritetspolitiska arbetet, inte minst konkretiserat i finskt förvaltningsområde, förpliktar naturligtvis samhället, staten och kommunen på olika sätt att försöka tillhandahålla dessa utbildningar.

Herr talman! Grunden måste vara att det är kvaliteten och söktrycket till utbildningen som ytterst avgör var dessa utbildningar ska bedrivas. Vi fortsätter också att följa ärendet från vårt håll.

Anf. 69 STAFFAN ANGER (M):

Herr talman! Jag vill först tacka för svaret från ministern. Det är ett positivt svar, och det andas optimism. Jag tror att regeringen är ganska överens om att vi måste satsa på minoriteterna.

Jag har haft förmånen att få jobba i ett finskt företag de senaste 20 åren. Metallverken köptes av Outokumpu och har huvuddelen av verksamheten i Finland. Jag har lärt mig att se hur mycket vi har gemensamt industriellt och kulturellt. Det gäller inte minst att vi är arbetsamma och hur mycket vi skulle kunna göra genom att ytterligare arbeta ihop.

Jag har också haft förmånen att som vd i ett bolag i Västerås – jag bor i Västerås – och även till mitt företag i Finspång rekrytera finländare som både ingenjörer och arbetare som har gjort utomordentliga insatser just i detta område. Jag talar då om Västerås, Eskilstuna och Västmanland.

Jag är väldigt glad att vi där har ett väl fungerande förvaltningsområde. Jag kan också konstatera när jag har besökt Hans Ekström i Eskilstuna att det är utomordentligt välskött och bra. Vi bygger det rätt.

Dessa människor kom till Sverige, och en del för ganska länge sedan. De har sina rötter i Sverige och är halvsvenskar. Men de behöver också stöd och hjälp för att kunna verka här i framtiden. Att de kan ha språket kvar tror vi är otroligt viktigt.

Jag vill också poängtera att Mälardalens högskola är en institution som jag själv har varit med och byggt upp, och jag har suttit i styrelsen. Den fungerar väl när det gäller att arbeta med de finska frågorna.

Det är en högskola, och det känner också Roger Haddad till, som bygger på industriell verksamhet. Det finns ett mycket väl fungerande samarbete med näringslivet där många finländare har sin utkomst. Det handlar om ABB, Bombardier, Westinghouse och så vidare.

Herr talman! Jag är övertygad om att om vi kan arbeta ihop i den här frågan kan vi verkligen utveckla en bra bas för minoriteterna i Sverige och för det finska språket.

Anf. 70 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Se on tärkeä kysymys, jonka Raimo Pärssinen nosti esiin valtiopäivillä.

Ursäkta, herr talman, att jag inledde på finska. Jag sade att det är en viktig fråga som Raimo Pärssinen lyfter i vår riksdag.

Finländarna är vår största minoritet. Det är nära en halv miljon som är finländare eller som har finskt ursprung. Nedläggningen av den finska verksamheten vid Mälardalens högskola är ett reellt hot mot finska språkets ställning i Sverige.

Statsrådet talar väldigt mycket i sitt svar om förvaltningsområden och ganska lite om själva frågan. Det är givetvis bra att man har utökat antalet förvaltningsområden och att man också har anslagit mer medel. Det är väldigt bra. Men det är också viktigt, statsrådet, att vi inte ger en alltför ljus och glättad bild av hur det hanteras i förvaltningsområdena.

Jag bor själv i ett förvaltningsområde, Haparanda. Jag vet hur verkligheten ser ut. Det är väldigt begränsade medel som anslås från nationell nivå. I vår kommun har vi merkostnader på närmare 10 miljoner. Det är service som finländarna i allra högsta grad är berättigade till. Men de nationella anslagen är väldigt lite. Det är drygt 1 miljon.

När man talar om frågan i interpellationen räcker det inte att tala om förvaltningsområdena. Det handlar om mycket mer. Där är Centrum för finska språket och kulturen vid Mälardalens högskola en viktig resurs för finska minoriteter. Det är också en viktig resurs för vårt land.

Kunskapen i den finska minoriteten ser väldigt olika ut. Det finns de som har svaga språkkunskaper. Men det finns också de som har mycket starka och goda kunskaper i finska språket.

Vi ska inte kasta bort den resursen. Vi ska i stället använda, förstärka och sprida den. Det handlar om personliga och kulturella skäl i kontakt med släkt, vänner och bekanta för att förstärka sin identitet. Men det handlar även om möjligheterna i yrkeslivet inom exempelvis handel och vård. Särskilt i en del av de geografiska områdena i vårt land blir det väldigt tydligt.

Kunskapen i finska språket kan egentligen många gånger vara en förutsättning för att man ska vara anställbar över huvud taget. Tillgång till utbildning på alla nivåer säkerställer kompetens hos arbetskraft som har finska språket. Det handlar om rätt utbildad arbetskraft även till andra näringar. Vi har 2,7 miljoner finska turister som besöker Sverige. Det är en viktig kundgrupp som behöver service. Ungefär lika många kommer från Danmark och Norge, men de förstår i regel svenska, och de är ingen minoritet. Utgångspunkterna för åtgärder är därför lite olika.

Herr talman! Kunskap i finska språket ökar alltså även anställbarheten i andra yrken. Det är viktigt med tillgång till utbildning i finska språk-



ket på många olika områden i yrkeslivet. En viktig resurs i detta är Centrum för finska språket och kulturen vid Mälardalens högskola.

Prot. 2012/13:96  
23 april

Anf. 71 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman och herr statsråd! Språkfrågor är inte endast en angelägenhet för den enskilda människan. Det är inte bara en fråga om mänskliga rättigheter för individen, utan det finns också samhällsliga perspektiv.

Det är motivet till att Kulturfonden för Sverige och Finland har tagit initiativet till projektet Finska nu. Det handlar om att öka intresset för det finska språket och den finska kulturen i Sverige och öka kunskapen om barns tvåspråkighet. Syftet är att utveckla samhörigheten och kontakterna mellan våra två länder och främja ett riktigt flerspråkigt Sverige. Finska nu vänder sig till personer som har en finsk bakgrund men som inte nödvändigtvis har finska som aktivt språk eller som kanske inte ens en gång kan finska. För denna grupp vill vi i projektet skapa samtal om hur familjer med finsk bakgrund kan utnyttja minoritetsspråkslagen.

Vi tror att förskolan är en viktig plattform. Barn och föräldrar kan ses som en samverkande helhet tillsammans med förskolepersonalen. Barn kan få övningar i språk och sånger och föräldrarna en möjlighet att ta upp sina rötter. Pedagogerna får en ökad kunskap om finskans särställning och kompetens om hur man kan stimulera barn att lära sig flera språk. Det är fantastiskt att se vad som kan ske för de små barnen med flerspråkighet!

Även om alla språk har ett lika stort värde är ett av syftena med Finska nu att för vår befolkning lyfta fram det finska språkets särställning i Sverige. Jag tar upp detta därför att konklusionen i interpellationen är frågan om Centrum för finska språket och kulturen. Jag gör det därför att det finns en motsvarighet i Finland som heter Svenska nu. Där har Finlands förre statsminister Paavo Lipponen axlat ordförandeskapet. Detta projekt har ett liknande syfte – att skapa en möjlig förståelse för att återuppväcka svenska rötter hos föräldrar och barn i Finland som i huvudsak är finskspråkiga.

Jag vill fästa statsrådets uppmärksamhet vid att om man ser en nedläggning av en högskoleinstitution i Sverige för finska språket och låter den ske måste man tänka på vad vi inte skulle vilja se hända i Finland. Jag tror att de två projekt som Kulturfonden driver kan betyda en sorts nyrekrytering av intresset för de två språken som spelar en stor roll för det som är framtiden både för Sverige och Finland som nationer och för de människor som bor där.

Jag vill fästa statsrådets uppmärksamhet vid att det nu är viktigt att se att denna sak inte skadas av att statsmakterna förbisåg saker. Sveriges regering och Finlands regering har markerat sitt intresse för de två projekten – Finska nu och Svenska nu – genom anslag som vi hoppas ska kunna förvaltas på ett fint sätt. Jag är ansvarig för den svenska delen.

Anf. 72 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! När jag talar om finskans vikt och särställning i Sverige möts jag ibland av denna bild: Ja, det kommer ju människor från alla möjliga håll, och olika nya minoriteter uppkommer.

Svar på  
interpellationer

Jag tycker tyvärr att få svenskar har bilden av finskans särställning klar för sig i den väv som är Sverige. När Sverige föddes på 1200-talet, när Birger jarl grundade Stockholm och när nationalstaten byggdes var Åbo en del av det hela. Finskan var talat språk i Sverige. När den moderna finskan konstruerades på 1800-talet och fick en officiell ställning i Finland – det var minsann efter kamp – var arkitekten bakom detta Johan Vilhelm Snellman. Han var född på Södermalm i Stockholm. I Katarina kyrka står fortfarande på finska och svenska: Till minne av de tusende finnar här jordade.

En av Sveriges största statsministrar, en nederlagets hjälte, är Arvid Horn. Han var född i Finland. Finlands förste statsminister Gustaf Mauritz Armfeldt var Gustav III:s gunstling. I mitt sammanträdesrum i konstitutionsutskottet sitter en plakett till minne av en man med efternamnet Mannerheim. Hans efternamn är tämligen bekant i Finland. När svenskar talar om hur det var när Sverige förlorade Finland spanner Matti Klinge, en mycket stor finsk historiker, ögonen i svenskarna och säger: när riket delades.

1772 års svenska författning gällde i Finland till 1918. När man ser Alexander II:s staty på Senatstorget i Helsingfors kan man se att det står Lex. Varför då? Jo, den svenska lagen var skyddet mot det ryska förtrycket.

Vad som är svenskt och finskt historiskt är ihopvävt. Låt nu inte kort-siktiga intressen i organisationer slå sönder institutioner som är nödvändiga för att de nationella minoriteterna ska ha det skydd som vi efter revideringar i grundlagen har sagt att de ska ha! Jag tycker att Sverige har anledning att skämmas för vår hantering av det finska språket i Sverige sedan 1809, under hela den finska invandringsperioden och framåt.

När vi nu har inlett en resa – och jag tycker att regeringen i mycket har gjort ett bra jobb där – finns det ändå en stor brist. Detta är en nationell minoritet, där vi talar om en befolkningsgrupp på kanske 700 000 personer som har finskspråkiga rötter. Alla har inte finskan som levande språk; en del talar bara lite kyökkisuoema. Då kanske man måste fundera över att det behövs institutioner som bär den nationella minoritetens kultur. Då kan man inte tillåta enskilda högskolor, teatrar eller museer att agera hur som helst. Det krävs ett nationellt uppdrag till vissa institutioner att bära den nationella minoritetens särställning. Det gäller inte bara den finska minoriteten. Vi är båda intresserade av romska frågor, och vi har sett samma problem i den dimensionen.

När det gäller den finska gruppen är det väldigt tydligt att det av historiska skäl saknas institutioner i Sverige. Låt oss inte lägga ned de få som finns.

Anf. 73 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Tack för många intressanta inlägg! Jag tänkte koncentrera mig i sak på frågan om Mälardalens högskola. Där är det så, och det kommer att fortsätta att vara så under den här regeringens tid, att de avgörande besluten om utbildning ska fattas på högskolor och universitet. Sedan kan man från statens sida ge särskilda uppdrag. Vi har det när det gäller ämnesläroutbildningen i meänkieli och finska vid Stockholms universitet. Jag har inte noterat att någon i oppositionen heller har några

förslag på att ge särskilda uppdrag eller särskilda medel just till denna högskola. Det är det som i så fall skulle krävas.

Inget beslut är fattat, men jag vill understryka att det är upp till de enskilda högskolorna och universitetet att fatta beslut. Just nu finns som sagt inget beslut fattat i sakfrågan.

Jag skulle vilja bredda frågan lite, och det gör flera av riksdagsledamöterna här på ett alldeles lysande sätt. Den beskrivning som Hans Ekström gör av Finlands, sverigefinnarnas och finländarnas betydelse historiskt för Sverige och vice versa är alldeles riktig. Vi har ibland en bild av att finnar i Sverige kom med Viking Line-båtarna på 60-talet. Det är snarare så att de första människor från Finland som bosatte sig i det som då inte ens var Sverige kom med vikingabåtar på 800- eller 900-talet. Den typen av utbyte över Östersjön har vi haft under mycket lång tid.

Jag delar Hans Ekströms uppfattning att vi har anledning att skämmas över en historia med en försvenskningsprocess som skapat en verklighet där många av de hundratusentals människor som bor i vårt land och har kopplingar över Östersjön, en hel generation, skäms lite grann för att tala finska. Det är det vi behöver en revitaliseringsprocess för. Vi har föräldrar och far- och morföräldrar till barn i Sverige som växte upp i en situation, och det ganska nyligen, där det inte var okej att tala det finska språket. Det är bakgrunden till minoritetspolitiken.

Där ska man hålla isär två saker. Det ena är minoritetspolitikens idé om att detta handlar om mänskliga rättigheter. Du har en grundläggande rättighet att utöva ditt språk och din kultur. Vi har en anledning att göra upp med en historia av försvenskning från majoritetssamhällets sida. Det är kärnan i minoritetspolitiken. Där har vi under senare år gjort rätt stora satsningar från regeringens sida. Vi har förstärkt dem i den här budgeten och i förra årets budget, och det ger effekt. Raimo och andra här har följt frågan i många år. När minoritetspolitiken sjösattes hade vi en diskussion om idén med förvaltningsområden var så bra. Borde man inte ha samma regelverk över hela Sverige? Regeringens tanke då var, och jag tror att den var riktig, att förvaltningsområdenas styrka är att vi hamnar i ett läge där det finns ett lokalt politiskt ägarskap över frågan. Det gör att det blir mer fart lokalt än ifall regeringen pekar med hela handen när det fattas politiska beslut.

Den andra delen när vi talar om Finland handlar om någonting annat. Det handlar om affärer, det handlar om framtidsmöjligheter och det handlar om att vi underskattar de band som finns mellan Sverige och Finland där en oerhörd styrka ur handels- och turistsynpunkt är att vi har människor som talar svenska i Finland, att vi har människor som talar finska i Sverige och att man har möjlighet att utveckla och utöka kontakterna. Ibland tittar vi lite långt när vi talar om internationalisering, men områden som Sverige och Finland runt Östersjön kan betyda oerhört mycket i en globaliserad värld. Där vill jag understryka det Björn von Sydow tog upp, det vill säga Finska nu och Svenska nu, den dubbla kopplingen och den dubbla förståelsen, vikten av att respektera den sverigefinska minoriteten i Sverige och vikten av att respektera det svenska språket i Finland. Den respekt för det svenska språket som visas i Finland har vi anledning att dra lärdomar av i Sverige.

Jag tänker i mitt nästa inlägg peka på de utmaningar jag ser för minoritetspolitiken framöver.

Anf. 74 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag måste säga att jag trivs i den här debatten. Vi har en väldigt fin ton i den, för vi har förståelse i frågan. Sedan gäller det för oss att jobba över partigränserna, och i vår förening här i riksdagen jobbar vi över partigränserna. Vi jobbar väldigt mycket för att vi ska kunna känna till mer, för sakfrågan är så viktig.

När Staffan Anger och jag besökte Eskilstuna var vi på Pikku-Erkki, en finsk förskola. Det var jättetrevligt, jättekul. Det som slog mig med en sådan kraft var att de ganska unga föräldrar som lämnade sina små barn där inte kunde tala finska så bra. Däremot hade de finska föräldrar eller mor- och farföräldrar. Revitaliseringen kom genom att barnet och barnbarnet fick leka med finska ord. Man lärde sig, man var i en läroprocess. Det var jätteroligt. Arvet och kulturen genomsyrar hela identiteten. Det kändes jättebra för mig. Man vill där rekrytera ny personal som verkligen kan finska ordentligt.

Vi ska inte glömma bort sakfrågan. Den är jätteviktig, som så många andra här har sagt. För mig är inte det här en fråga om en enskild högskola. Det är en fråga för hela nationen, för regeringen och riksdagen att börja bygga på arvet mellan länderna och göra det på ett bra sätt. Vi har tagit steg framåt, och det tycker vi är jättebra. Nu måste vi fortsätta. Det betyder inte att vi ska ta steg bakåt.

Enligt Europarådet är utbildningen ett av de allra svagaste områdena i den svenska minoritetspolitiken. Man konstaterar i sin uppföljningsrapport att modersmålsundervisningen behöver förbättras och tillgången till tvåspråkig undervisning ökas om vi ska kunna uppfylla våra förpliktelser när det gäller undervisningen av minoriteterna. Man skriver vidare att samma problem på undervisningsområdet är efter år återstår. Trots en massiv kritik från Europarådet eller andra granskningsinstanser och minoritetsorganisationer har regeringen tyvärr hittills saknat intresse för att på allvar ta itu med minoritetsutbildningens problematik. Samtidigt är det här ett område som är centralt när det gäller att bevara språk och kultur på längre sikt.

Det är därför, statsrådet, som den här interpellationen är så viktig. Här gäller det faktiskt att peka ut en väg. I och för sig stakar vi ut den steg för steg, men att en sådan här institution skulle tillåtas falla därför att det finns ett generellt sparkrav på de mindre högskolorna är helt enkelt fel. Låt oss vara överens här i kammaren om att vi vill bevaka den här möjligheten och förstärka den. Vi får väl återkomma i höst när det är allmän motionstid. Vi kanske kan skriva en gemensam motion från föreningsmedlemmar just i den här saken därför att vi är övertygade om att den är viktig.

Jag tycker att det är roligt att sitta här och lyssna på en historielektion. Jag har precis lärt mig en sak. Jag sade till Sven-Erik Bucht att han inte får prata främmande språk i denna kammare. Han sade: Ja, men jag bad om ursäkt. Det är väl bra, men samtidigt fick jag lära mig att fram till 1809 kunde man tala finska i Sveriges riksdag med hjälp av tolk.

Anf. 75 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Jag känner mig väldigt trygg med att integrationsministern heter Erik Ullenhag och är väldigt engagerad i minoritetsfrågor, oavsett om vi pratar om romska frågor eller finska förvaltningsområden.

Jag tycker att det är bra att vi i riksdagen lyfter upp de här frågorna, inte minst vi från Mälardalen, Eskilstuna och Västerås där det bor många med finsk anknytning. Det jag skulle vilja skicka med statsrådet är att regeringen bevakar frågan. Lagen om minoriteter och om finska förvaltningsområden tillkom 2010. Jag var med och införde detta själv som kommunalråd i Västerås våren 2010. Detta förpliktar kommuner, lands-ting och samhället att säkerställa tillgången till revitaliserande insatser inom språk, kultur, äldreomsorg, förskola och så vidare.

Basen måste vara kvalitet, som jag var inne på tidigare. Det som jag tycker är viktigt att regeringen bevakar, eftersom det inte är något beslut fattat ännu i denna fråga, är: Hur ser infrastrukturen ut i hela landet – Umeå universitet, Stockholms universitet, Mälardalsområdet och södra Sverige? Om det skulle vara så att allt ska läggas ned, därför att det inte finns någon efterfrågan men även om det finns efterfrågan från finska förvaltningsområden på biståndshandläggare, äldreomsorgspersonal eller förskolepersonal, måste regeringen titta på det här. Det är väl mitt medskick.

Men när det gäller just Mälardalens högskola tror jag att också lärosätet får titta på: Hur ser tillgången till lektorat ut? Hur ser tillgången till forskningsanknytning ut? Hur ser prissättningen ut?

Är det sådana detaljer som påverkar efterfrågan eller intresset från närliggande kommuner när det gäller att köpa uppdrag av dem eller inte? Det är ju lokala frågor som också måste beaktas i hela den här frågan.

Anf. 76 STAFFAN ANGER (M):

Herr talman! Tack, Hans Ekström, för en fantastisk historiebeteckning!

Det här ämnet är icke kontroversiellt i riksdagen – minoritetsskydd och minoritetsskydd för den finska befolkningen.

Jag har förmånen att vara vice ordförande i Svensk-finska föreningen. Vi har väldigt olika uppfattningar om mycket där, men inte om en sak, och det är just det här med svenska språket i Finland och finska språket i Sverige och de 700 000 människor som har rötter på det här sättet och som måste fungera.

Statsrådet nämnde också det oerhörda samarbetet industriellt mellan Wallenberg, Ehrnrooth och alla de här grupperna och hur det här utbytet också när det gäller produkter är väldigt viktigt.

Nu kan man säga så här: Jaha, det är Mälardalens högskola som ska besluta om det här. Nej, jag tror faktiskt inte det. Jag tror faktiskt att det är regeringen som ska besluta om det här.

Det här är en bas som jag tror är oerhört viktig för verksamheten i Sverige. Och det är bra att det ligger i Västerås och Eskilstuna. Vi har ju de här bruken runt omkring, statsrådet. Vi har Surahammar, Hallstahammar, Fagersta och alla de bitarna.

Mälardalens högskola är en mycket bra högskola när det gäller de tekniska frågorna och så vidare. Men det är en högskola; det är inget universitet. Problemet där har varit att man har skaffat sina egna sponsorer från näringslivet. Man har nästan enbart fått in sponsorer från näringslivet för den tekniska utvecklingen.

Men det skulle vara ett naturligt centrum att ha det kvar, och jag tycker inte att det skulle vara ministerstyre om statsrådet kunde göra en stöt. Det är kanske en av få frågor där alla partier i riksdagen är eniga.

Anf. 77 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det var en intressant historiebeteckning som männen här på bänken gav oss.

Jag har en historiebeteckning kring Carl von Linné när han var på sin Lapplandsresa 1732. Han skriver i sin dagbok när han kommer till den första byn i nuvarande Haparanda kommun. Han befinner sig i Säivis och skriver: I dag är jag i Säivis. Här är bara purfinnar. Jag förstår ingen. I går var jag i Sangis. Där förstod jag alla.

Det var bara 10 kilometer mellan de här två byarna. Men så skarp var språkgränsen på den tiden. Hela Tornedalen var helt finskspråkig.

Det här var kanske någonting som man skämdes för i hela Sverige. Och man satte i gång en försvenskingsprocess i början av 1900-talet. Barn fick till och med äga för att de talade finska.

Selma Lagerlöf fick en uppgift att skriva en bok och beskriva Sveriges landskap och befolkning, *Nils Holgerssons underbara resa*. Hon lät gåsen Akka flyga över hela Sverige, men Akka fick inte flyga över Tornedalen, för man skämdes så mycket för det finskspråkiga Tornedalen.

Det är klart att sådant här har satt spår. Och det är känsligt när en sådan här debatt kommer upp, särskilt för mig som bor och verkar i de här bygderna. Men jag har också sett i modernare historisk tid vad Finland och finsk befolkning har betytt för Sverige, inte minst under 60- och 70-talet när man räddade svensk industri som skrek efter arbetskraft.

Jag såg som barn de som kom från finska Lappland. De fick två veckors kurs för att lära sig om det svenska samhället, och sedan gick de ned i industrierna.

Jag vädjar till statsrådet. Lyssna på den här debatten och vidta åtgärder så att vi kan behålla ett bra språk och en bra kultur! Den finska befolkningen är stor i Sverige.

Anf. 78 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tycker att vi har haft en bra diskussion om den här frågan. Men det som bekymrar mig är just vad som händer när man släpper loss krafter i organisationer och förvaltningar och det blir rationaliseringskrav och så vidare och det inte finns tydliga saker som måste utföras.

Jag tror att de nationella minoriteterna glöms bort av stora organisationer om det inte finns riktade uppdrag.

På universitetet i Göteborg har man lagt ned finskan. På Lunds universitet har man lagt ned finskan. I Luleå gör man kraftiga neddragningar. Vi har just pratat om vad som sker på Mälardalens högskola.

Samtidigt behöver vi ha människor som kan finska i förvaltningsområdena. Pikku-Erkki behöver nu ha förskollärare som kan finska. Ska vi i Sverige vara beroende av ett annat land för att kunna få personal till vår egen befolkning? Ska människor tvingas flytta från Finland till Sverige för att vi ska kunna serva vår egen befolkning?

Ska äldre personer som tappar sitt inlärd språk vara beroende av personal som ska flytta från Finland? Vore det inte rimligt om sjuksköters-

kestudenter kunde komplettera med en kurs i finska? En del kanske har finskan med sig hemifrån och behöver kanske bättra på den.

Är det inte rimligt att Sverige tar ett nationellt ansvar för det? Då tycker jag inte ens att det är ett ansvar för Utbildningsdepartementet. Jag tycker att det är ett ansvar för landet Sverige. Det handlar om våra rötter, vad vi står för och vad som står i vår grundlag.

Anf. 79 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Allra först ska jag säga något som har stått på min lapp länge – det finns fördelar och nackdelar med manus. Jag skulle faktiskt särskilt vilja tacka Raimo Pärssinen för insatserna i Svensk-finska föreningen i riksdagen. Det spelar roll.

Det spelar roll att vi har en livaktig förening med ledamöter över partigränserna som faktiskt lyfter fram de här frågorna. Vi är flera som har beskrivit och vittnat om en historia som vi har mycket att lära oss av. Där gör Raimo Pärssinen mycket stora insatser.

När det gäller vikten av att värna och ta ett nationellt grepp delar jag helt och hållet Hans Ekströms bild.

Jag förstår oron över den här högskolan, men låt oss ändå beskriva minoritetspolitikens kärna som just handlar om att ta ett nationellt grepp kring rätten att tala finska språket, rätten att utöva finsk kultur och möjligheterna att själv välja sin identitet. Detta är viktigt i minoritetspolitiken.

Jag kan inte bestämma vilken identitet människor har, men jag vet att vi har haft en historia av försvenskning som gjort att människor har valt bort sin identitet. Då måste jag ge verktygen för att man ska kunna återta den och själv styra detta.

Jag börjar med det positiva. Jag har nämnt att allt fler förvaltningskommuner kommer in. Det sker rätt mycket runt om i landet. Vi är flera som har besökt finskspråkiga förskolor. Det är flera saker som har skett under senare år som har ökat intresset. Vi ser det på de Sverigefinska organisationerna. Vi ser det också på yngre människor som börjar vilja återta ett språk och en kultur och som tar plats i den här diskussionen, vilket är nog så viktigt för att vi ska klara det. Det är den positiva sidan.

Delar av Europarådets rapport är otroligt positiv till vad som har skett i Sverige, men jag antydde att jag skulle peka på vilka utmaningar jag nu ser.

En första utmaning handlar om det som några talare har varit inne på. I vissa förvaltningskommuner sker mycket bra. I andra uppfyller man inte riktigt den lagstiftning vi har. Får man statliga medel för att göra saker ska man leverera, även ifall det behövs tillskott kommunalt. Åtar man sig det ansvaret måste man leverera.

Där kommer vi att bli tuffare från statens sida. Nu har vi i hög grad haft ingången att vi vill ha allt fler kommuner som kommer in. Vi har beviljat alla som har sökt. Det finns några till på kö. Jag välkomnar verkligen det. Men har de under några års tid fått del av statliga medel ska de inte in i ett svart hål, utan det ska handla om att se till att lyfta minoriteters rättigheter.

Sedan är det så som flera talare har varit inne på. Det är skolan och utbildningssystemet som är den stora utmaningen. Där har Europarådet alldeles rätt i den kritik som har funnits. Det är också bakgrunden till den

satsning som jag nämnde på ämneslärutbildning. Vi måste få fram ämneslärare i finska för att kunna klara både förskola och skola.

Något som inte har varit uppe i diskussionen har varit det krav som finns på att man inom förvaltningsområdet ska ha grundläggande kunskaper i ett minoritetsspråk, i det här fallet finska, för att få minoritetsspråksundervisning i skolan. Den regleringen vill jag se över, delvis utifrån internationell kritik. Men det är också en paradox att vi har varit i en situation då det har funnits ett växande intresse av att ha meänkieli och finska på sina håll och att man då från olika rektorers sida – med stöd i lagstiftningen – har sagt att man har begränsat eftersom man har saknat grundläggande kunskaper. Det behöver vi se över.

Andra utmaningar som jag ser gäller förskola och äldreomsorg. När det gäller äldreomsorg vill jag vara tydlig på en punkt: Det måste handla om att det är organisatorisk fråga. Med de hundratusentals människor som vi har i Sverige och med de människor som jobbar i äldreomsorgen har vi människor som kan tala finska. Det handlar om en vilja, ett ledarskap och organisationen totalt.

När det gäller förskolan är utmaningen lite större. Där kan vi ha läraryrkebrist. Jag delar Hans Ekströms synpunkt att vi kanske kan vara beroende av folk utifrån. Problemet – det är en helt annan diskussion – är väl att om man jämför läraryrkets status i Sverige och i Finland ser man att det finns något som vi kan lära oss att Finland. Där är Finlands sak verkligen vår. Vi behöver göra hemläxan och få lite större status på läraryrket i Sverige. Får vi inte det får vi inte heller över lärare i det här sammanhanget.

Anf. 80 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Tack, statsrådet och alla goda riksdagsledamöter som känner starkt för den här frågan!

Jag tänker på min gamla mamma, som är 88 år och finns på Persgårdens i Hofors. Hon har också stort behov av att få service och omsorg på finska, eftersom det svenska språket sakta glider undan. De diskussionerna har jag naturligtvis med kommunen, som är förvaltningsområde.

Jag tycker att det är positivt att statsrådet vill kunna ha lite påtryckningar på de förvaltningsområden som inte sköter detta riktigt. Det är en fråga som vi får återkomma till.

Jag vill citera lite från en utredning som Sverigefinländarnas delegation har gjort tillsammans med Svenska kyrkan. Det står:

”Finskans ställning inom högskolevärlden är osäker och försämringar har skett. Undervisningen har lagts ned i Göteborg och Lund. I Luleå har man skurit ned på tjänsterna. Finskt språk- och kulturcentrum (FSK) vid Mälardalens högskola riskerar att läggas ner.”

Man skriver vidare: ”Det är oklart hur den planerade lärutbildningen ska lyckas komma i gång vid Stockholms universitet eftersom den finansiering som beviljats är betydligt mindre än den som krävs enligt Högskoleverkets tidigare utredning.”

Det är lite alarmerande signaler.

Om vi, statsrådet och vi övriga i kammaren, kan vara överens om att detta är en fråga som egentligen ska hanteras av regering och riksdag tycker jag att vi har kommit långt. Det vore väldigt olyckligt om detta utmärkta centrum vid Mälardalens högskola lades ned så att den liksom



bara försvann, utan att vi hörde något eller såg något. Då har vi liksom förlorat det.

Är vi, statsrådet, överens i den här frågan, då bör vi baxa den vidare också, eftersom vi har en gemensam syn på finska språkets ställning i Sverige och hur den ska växa.

Tack för debatten!

Anf. 81 BJÖRN VON SYDOW (S):

Herr talman! Talmannen var vänlig nog att låta mig få skjuta på ett avrundande inlägg. Syftet var att jag ville höra statsrådet utveckla sin syn på den här frågan inte bara ur perspektivet mänskliga rättigheter utan också utifrån samhällets kollektiva synvinkel. Jag tycker, herr talman, att jag hört det från statsrådet, med referaten från Europarådet och så vidare som jag också känner mycket för, men här finns ändå ytterligare dimensioner. Jag tycker också att mina kolleger har lyft fram just detta: Det står egentligen något större på spel.

Regeringarna i våra båda länder har skickat signaler om att vi vill ha finska i Sverige och svenska i Finland.

Låt mig få säga att jag tycker att det skulle vara möjligt för regeringen att uppmuntra högskolan och säga: Det går ju inte att ni inte har studenter, att ni inte får forskningsanslag – ni måste väl, kanske tillsammans med regeringen eller Vetenskapsrådet, kunna göra något som lyfter institutionen ur den kanske för låga rekrytering som man har. Det är vad jag tycker att debatten pekar på.

Nog är det, som kollegerna säger, mycket viktigt att regeringen har en helhetsbild av hur mycket Sveriges universitets- och högskoleväsen klarar av, för att bära upp alla de åtaganden som statsrådet själv säger måste ske för att vi ska få finska i Sverige nu och svenska i Finland nu.

Anf. 82 Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP):

Herr talman! Man lär sig något nytt varje dag. Jag har lärt mig en hel del om vår egen historia, och jag lärde mig också – trots att jag tidigare har suttit i denna kammare – av en före detta talman att man kan skjuta på ett inlägg i interpellationsdebatter. Det var intressant. Jag tror att det var en nyhet även för ytterligare någon ledamot. Jag tackar också för att det var möjligt. Det gjorde att vi kunde fördjupa diskussionen lite grann.

När det gäller väldigt konkreta saker får jag vara lite tråkig och tydlig: Det är klart att jag inte styr över hur universitet och högskolor fattar sina beslut. Å andra sidan kan jag, förankrat i Björn von Sydow, säga att jag med oro ser på ifall vi har en utveckling där finska språket eller studier i finska monteras ned inom ramen för akademien och universitet och högskolor – det behöver jag titta närmare på. Jag pekar just på en av huvudutmaningarna i utbildningsväsendet när det gäller att värna finska språket och den finska kulturen.

Jag skulle också vilja säga, utöver det jag skissade tidigare: Vi har nu pratat om förvaltningsområden, det vill säga kommuner och landsting, som går in och tar på sig extra ansvar. En annan stor utmaning inom minoritetspolitiken är det vi kallar grundskyddet, om jag nu ska bli lite mer juridisk, det vill säga att jag när jag tillhör en minoritet har rätt över hela Sverige. Jag har, därför att jag tillhör den finska minoriteten, rättig-

heter även utanför de kommuner som har gått in som förvaltningsområde.

Det är kanske märkligt att man från regeringens sida pekar på detta, men jag har ändå ansvar för dessa minoritetsfrågor: Där har vi en väldig hemläxa att göra. Vi får vara ärliga och säga att trots att minoritetspolitiken har utvecklats under relativt många år är den rätt okänd, med de rättigheter som människor har. Där har vi ett gemensamt arbete att göra, och jag ser fram emot ett fortsatt arbete tillsammans med riksdagen.

Jag tror att det var Hans Ekström som sade: Ska Sverige vara beroende av människor från ett annat land för att klara vår utbildning? Självklart ska vi försöka se till att få fram duktiga människor, men vi ska väl också påminna om vår historia, som handlar om att vi har varit och är oerhört beroende av människor som har flytt eller invandrat från Finland i olika generationer. Vi hade inte klarat svensk industri utan detta. Vi hade under en period 100 personer om dagen som kom till Sverige och byggde upp vår välfärd. Vi ska vara väldigt tacksamma för deras insatser.

Tack för en bra debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

### **15 § Svar på interpellation 2012/13:380 om svensk-norskt samarbete för dubbelspår mellan Öxnered och Kornsjö**

Anf. 83 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Lars Johansson har frågat mig om jag och regeringen har tagit intryck av den norska regeringens förslag på infrastrukturområdet samt om jag och regeringen har för avsikt att presentera ett förslag till Trafikverket om att förbereda dubbelspår mellan Öxnered och Kornsjö.

Det är med stort intresse som jag och regeringen följer vad som händer på transportinfrastrukturområdet i våra grannländer. Jag har också bjudit in mina kolleger i Danmark, Finland och Norge till den 27 maj i år, för att vi då bland annat ska kunna informera varandra om våra infrastrukturplaner. För min del kommer min norska kollegas information att bli ett värdefullt inspel för vårt mer långsiktiga arbete med att utveckla den svenska transportinfrastrukturen.

Under hösten 2012 fastslog regeringen som bekant att Sverige ska ha ett starkt och hållbart transportsystem och föreslog en närmare 20-procentig ökning av medlen till transportinfrastrukturen under perioden 2014–2025. Riksdagen biföll förslagen, vilket innebär att 522 miljarder kronor totalt ska satsas på att förvalta och utveckla transportinfrastrukturen under den perioden.

Den 20 december 2012 gav regeringen Trafikverket och länsplaneupprättarna i uppdrag att ta fram förslag till ny nationell plan för utveckling av transportsystemet och länsplaner för perioden 2014–2025 utifrån regeringens intentioner och riktlinjer. I detta arbete kommer nya projekt att utredas, analyseras och förankras. Trafikverket ska, i egenskap av ansvarig myndighet, presentera ett förslag till ny nationell plan för perioden 2014–2025 till regeringen senast den 13 juni 2013. Därefter kommer förslagen att beredas inom Regeringskansliet innan regeringen avser

att ta ställning till förslagen under våren 2014. Därför vill jag inte uttala mig om specifika satsningar innan regeringen tagit ställning.

Prot. 2012/13:96  
23 april

Anf. 84 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret på interpellationen! Som framgick av interpellationen tyckte jag när jag läste om den norska regeringens satsning för ungefär två veckor sedan på att göra en ganska omfattande insats för att bygga ut infrastrukturen i Norge att det skulle vara intressant att se på vilket sätt det skulle kunna sammanfalla med den satsning som görs i Sverige.

Den norska satsningen var ju väldigt stor, hela 508 miljarder norska kronor på tio år. Om man ser till befolkningen och ser till landets storlek jämfört med Sveriges var den satsningen betydligt större än den svenska satsningen, hela 50 procents ökning jämfört med tidigare planperiod i Norge. Infrastrukturplanen var dessutom väldigt detaljrik, till skillnad mot den svenska.

Man har ju en annan process i Norge, som också visar väldigt konkret hur man skulle bygga ut järnvägssystemet i Norge, inte minst mot den svenska sidan. Det var det som föranledde den här interpellationen. Jag noterade när jag tittade på regeringens proposition i höstas respektive Trafikverkets kapacitetsutredning att de talar ganska litet om samverkan mellan Norge och Sverige och att det är mycket framför allt utefter västkusten som sammanfaller mellan våra länder.

I Trafikverkets kapacitetsutredning pekar man dock på att godsprognoserna tyder på att lastbilstransporter mellan Oslo och Göteborg kommer att öka med 70 procent till 2025, att det uppstår betydande trängselproblem på E6 och att järnvägen inte har tillräcklig kapacitet. Därmed kommer vi att få brister och svårigheter att kunna utöka godstrafiken mellan Oslo och Göteborg. Det jag tycker är intressant är att man ändå redovisar det i Kapacitetsutredningen, men Trafikverket drar inga direkta slutsatser av detta.

Vad gör man då åt problemet? Då kommer vi över på den andra frågeställningen, som handlar om att reducera våra miljöutsläpp inom transportsektorn. Nu kan vi se framför oss en allt större andel godstransporter som går på E6:an mellan Göteborg och Oslo som innebär att vi får ökade utsläpp. Vi kan också mäta detta genom att titta på hur det ser ut med antalet transporter över Svinesundsbron. Vi kan se på hur det utvecklar sig när det gäller transporterna på väg, som ökar väldigt kraftigt.

Jag kan då notera när jag läser andra stycket i statsrådets svar, som jag kanske kan tolka positivt – vi får se vad statsrådet säger i sitt nästa inlägg – att statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd talar om betydelsen av det möte som ska äga rum den 27 maj och att man då kommer att ta del av den norska informationen. Det låter ju positivt. Det sägs också att Trafikverket nu ska analysera och utreda nya projekt. Det låter ju också positivt. Den sista meningen är en sådan där standardmening som man har innan man har lagt fram en proposition så den behöver jag inte kommentera så mycket.

Innebär detta att regeringen nu är beredd att pröva möjligheten att Trafikverket får förutsättningar att göra en förstudie av sträckan mellan Öxnered och Kornsjö?

Svar på  
interpellationer

Anf. 85 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att Norge nu gör en omfattande satsning, vilket också är behövligt. Vi har ju någorlunda olika förutsättningar när det gäller hur våra vägar, våra järnvägar men även vårt flyg och vår sjöfart ser ut. Under den tid som jag har varit statsråd har jag haft ett ganska kontinuerligt utbyte med våra nordiska grannländer, inte minst med vår norska sida. Det har även försiggått under min företrädare.

Det som bland annat har tagits upp, och det har varit mycket även inför Norges arbete med kommande trafikplan, precis som vi hade vår kapacitetsutredning för att förbereda vår nya nationella plan, har varit ett utbyte mellan våra motsvarande trafikverk, jernbanestyrelser och annat.

Några specifika områden har vi ju tittat på. Ett var väldigt akut, nämligen Ofotenbanan–Malmbanan, som också är en gränsöverskridande infrastruktur. Det har varit mycket uppe om Atlantbanan och Meråkerbanan som vi också kan se har fått utfall även på den norska planeringen.

Sedan är naturligtvis frågan hur och på vilket sätt Sverige och Norge men också Danmark och Finland kan knyta ihop sina banor utifrån ett godsstråkperspektiv. Sverige är ju ledande i arbetet på en korridor på järnvägssidan som vi brukar säga går från Stockholm till Palermo. Den har också Norge uttalat att man vill haka på, kanske från Malmös sida.

Det är helt riktigt som Lars Johansson säger, att det finns ett ökat intresse. Det finns också ett stort behov av att knyta ihop stråken. Vi ska dessutom vara medvetna om att nästan 90 procent av allt norskt gods på järnväg går genom Sverige. Det är mycket vi behöver samarbeta om.

Frågan var vad vi tänker göra den 27 maj. Jag har tagit initiativet till att bjuda in just för att vi behöver ha ett mycket större utbyte av hur vi ligger till i våra planeringsprocesser, vilka frågor som de facto är gemensamma. Vi behöver ha det gränslösa tänkandet när det gäller hur människor reser och inte minst perspektivet hur godset transporteras. På det här mötet har vi möjlighet att få höra av varandra hur långt man har kommit och vad mer som behöver göras och hur processen ser ut.

Lars Johansson har också i sin interpellation frågat om Trafikverket möjligtvis skulle kunna göra en förstudie och lite grann hur snabbt man skulle kunna haka på. Det är alldeles riktigt att huvuddelen av den här sträckan i Norge finns med i planen, men inte den sista biten till Sverige. Från svensk sida känner också Lars Johansson till att vi precis nyligen har invigt Bana Väg i Väst, alltså framför allt järnväg från Göteborg upp till Trollhättan. Sedan behöver man fortsätta vidare norrut för att kunna svänga in mot Norge.

Den sista sträckan som skulle saknas på svensk sida för att det skulle vara dubbelspår fanns med i Kapacitetsutredningen när man tittade på utsikten mot 2050. I Norge tittar man själv på att det kanske är möjligt att göra sista biten på norska sidan först någon gång runt 2030, men inte före.

Det fanns i vår svenska kapacitetsutredning en kostnadsuppfattning på i storleksordningen 17 miljarder. Däremot pekades den till att börja med inte ut som ett av Sveriges alla prioriterade stråk. Så har vi ändå med sakförhållandena. Därför skulle jag också vilja lyfta tillbaka till Lars Johansson att den kapacitetsutredning som ändå gjordes och som låg till grund för infrastrukturpropositionen var någonting som av samtliga par-

tier uppfattades som ett bra underlag med bra prioriteringar. Jag kunde inte heller hitta den här sträckan i den socialdemokratiska motionen.

Prot. 2012/13:96  
23 april

Anf. 86 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Tack för de kommentarerna till interpellationen! Det börjar bli intressant.

Vi noterar alltså här att det som är det centrala när man diskuterar vad som ska göras framöver är den händelseutveckling vi har kunnat se bakåt i tiden.

Jag kan nämna några ytterligare faktauppgifter som jag har kontrollerat när det gäller Svinesundsbron. Den byggdes om till en helt ny bro 2005 och blev en betalbro. Man räknar nu på den norska sidan att om tre år, 2015–2016, är bron betald. Från början trodde man att det skulle ta 20 år. Det innebär i praktiken att det kommer att ta halva tiden, vilket betyder att det är så mycket mer trafik, inte minst godstrafik.

Den utvecklingen går fort. Även om det fanns långt framskridna planer var det inte mest prioriterat i Trafikverkets kapacitetsutredning att satsa på dubbelspår mellan Öxnered och Kornsjö. Däremot talas det om att det kan behövas insatser längre fram. Det intressanta är att när norrmännen har lagt fram sitt förslag har de räknat med att 2026 vara framme vid Sarpsborg. Sedan är det bara en och en halv till två mil till Halden, och därefter är det nära till den svenska gränsen. Det intressanta är vad vi kan göra på den svenska sidan och hur de samtalen ska föras framöver.

Här finns ett stort intresse från både Västra Götalandsregionen och Østfold Fylke på den norska sidan att diskutera hur man gemensamt kan fortsätta satsningarna. Trafikverket har alltså inte gjort någon förstudie där man har tagit reda på hur bansträckningen ska se ut med dubbelspår. Man har inte heller talat om när man kan starta en tidsplan och inte heller gjort en detaljerad beräkning av vad det kan kosta. Det är de tre sakerna som bör tas fram så att det finns ett beslutsunderlag att ta ställning till. Det har vi inte sett hittills, inte heller i Kapacitetsutredningen.

Detta innebär att Bergslagsbanan, som går på västra sidan om Vänern, skulle få en stor fördel eftersom sträckningen förmodligen bör gå från Öxnered upp till Mellerud och sedan in i Dalsland upp mot den norska gränsen. I så fall blir det en förstärkning med dubbelspår upp till Mellerud, vilket skulle vara en stor fördel för den typen av framför allt godstransporter och persontrafik som går nedåt eller uppåt mellan Göteborg och Karlstad. Det har stor betydelse också i det avseendet.

Jag upplever att den norska satsningen är kraftfull, och det vi kan se med transporterna får en allt större betydelse för att se över alternativen till vägtransporter. Inte minst när man talar med representanter för Göteborgs Hamn syns det tydligt att mer och mer gods till södra Norge och Osloregionen går via Göteborgs Hamn. Kapaciteten att ta emot och frakta gods till och från hamnen är relativt stor. Däremot är svårigheten att transportera vidare mot Norge och tillbaka.

Här har det kommit fram en hel del nya uppgifter med den utveckling vi har framför oss med prognoser och så vidare. De talar för att det kanske måste till en omprioritering i regeringens och Trafikverkets planer.

Svar på  
interpellationer

Anf. 87 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Jag säger inte att Lars Johansson har fel i sina tankar. Mycket av det som presenteras i interpellationen och som har anförts här är rimligt. Den stora utmaningen, som finns oavsett vem som sitter i regering, är tidsplanen och hur snabbt som olika saker kan göras, framför allt hur och på vilket sätt de ska finansieras.

En sak är helt klar, nämligen att transportererna kommer att öka, inte minst på denna sträcka. Det ser vi redan i dag. Vi vill också att rätt transportslag ska användas för rätt typ av gods. Om vi kan knyta ihop ännu mer på järnväg finns många fler positiva fördelar.

Låt oss titta på det tidsperspektiv som vi har framför oss just nu och har anslagit pengar till, från den svenska sidan och från den norska sidan. Vi rör oss i tidsperioden 2013 eller 2014 fram till år 2025 eller 2023. Trafikverket har i Kapacitetsutredningen tittat på just de sträckningar som finns kvar för att knyta ihop hela sträckan någonstans efter 2030. Samma säger Norge också. Möjligtvis gör man bedömningen tidigast 2030. Vi är inte helt i otakt med hur vi planerar tillsammans.

Göteborgs Hamn nämndes här. Från svensk sida prioriteras Hamnbanan, som annars riskerar att göra allt till en rejäl flaskhals. Vi bygger från var sitt håll. Frågan är när den sista länken ska byggas för att knyta ihop det hela.

Det finns något annat som vi också kan ta hänsyn till. Från och med 2014 börjar vi jobba med en ny planprocess. Hittills har det varit så att för att titta på ett objekt, jobba med förstudier eller annat, ska det finnas med beslutat i plan. Från 2014 går vi in i en ny planeringsprocess där vi dels har det långsiktiga, dels ska bestämma vad som ska göras år ett till tre, vad som behöver göras år tre till sex, och så rullar det framåt för varje år. Det här är ett sätt att se på långsiktigheten, som många efterfrågar, och även ha öppenhet och flexibilitet. Varje regering ska ha möjlighet att se om det finns saker som sker i vår omvärld som påverkar trafikflödena eller annat som gör att vi måste tänka om. Det handlar också om att få en bättre kvalitetsuppföljning, säkra tillstånd och ha tillgänglig finansiering.

Jag tror att både långsiktighet och framtida förutsättningar kommer att göra det mer möjligt för oss att ställa om – om så behövs. Jag tycker fortfarande att man inte får blunda för att de 522 miljarderna som regeringen har aviserat som en grundplåt – sedan kan det tillkomma annat i form av banavgifter, medfinansiering och så vidare – ändå är rejält mycket pengar. Skulle man i detta lägga in ytterligare 17 miljarder blir mina frågor till Socialdemokraterna: Varifrån ska de pengarna komma? Vilka andra viktiga projekt som Trafikverket jobbar med tillsammans med kommuner och regioner ska tas bort till fördel för att göra detta inom den givna tidsperioden fram till 2025?

Anf. 88 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag har inte begärt att statsrådet ska svara på hur detta ska finansieras i dagsläget. Jag är intresserad av att få ett besked om att det tas fram en förstudie där man gör det tydligt var banan ska ligga någonstans, tidsplan, vidare göra en realistisk kostnadsberäkning på hela sträckan. Tidsplanen ska läggas upp etappvis. Först när det finns ett så-

dant underlag kan man ta ställning när i tiden man kan göra dessa investeringar.

På norska sidan är det färdigt. De blir klara till 2026 med 68 kilometer. Sedan har de några mil kvar till den svenska gränsen. Frågan är om man kan hitta ett gemensamt arbete mellan den svenska och norska regeringen i form av ett avtal. Som statsrådet sade alldeles nyss är det mycket transporter som sker i Sverige som har betydelse för Norge. Varför inte då diskutera gemensamma finansieringar för en sådan sak?

Jag vet att både Västra Götalandsregionen och Østfold Fylke gärna vill vara med och diskutera på vilket sätt detta arbete kan ske. Socialdemokraterna är beredda att diskutera frågan, men vi är inte där än att ta ställning till det enskilda projektet. Vi vill nu veta hur förutsättningarna ser ut och hur en tidsplan kan se ut för att gå vidare. Hotet är att om inget görs kommer det att bli ännu fler godstransporter på väg. Det gör att vi får ännu större svårigheter att klara våra utsläppsmål. Den frågan måste läggas in i bedömningen när vi tittar på förutsättningarna för ett dubbelspår mellan Öxnered och den norska gränsen.

Anf. 89 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det handlar om förstudier, sträckdragning och att titta på någon form av kostnadsberäkning. Då ska man ändå vara förhållandevis nära i att det är vad som ska göras.

Nu finns hela tanken att jobba mer gränsöverskridande, oavsett var längs med vår svenska gräns och oavsett åt vilket håll. Det beroendet har vi, just för att godset har en förmåga och ett behov av att både komma in i och ut ur landet. Det är en viktig ståndpunkt.

Just därför kommer vi nu att ha detta samtal den 27 maj. Det är lika viktigt för Danmark som för Norge. Vi är lika beroende av vad som händer i Danmark för att våra transporter från Norge och vidare genom Sverige ska komma vidare där också. Då har vi en förutsättning och en möjlighet att lära oss att prata med varandra.

Det är klart att vi kan ha ett gemensamt arbete, hitta möjligheter till gemensamma avtal och titta på gemensamma finansieringar. Det är jag inte alls främmande för. Jag tycker att vi har haft väldigt konstruktiva diskussioner med Norge, inte minst när det gäller Ofotenbanan och Malmбанan för malmtransporterna till Narvik. Jag ser inte att det finns ett ointresse från norsk sida, och det finns inte heller från min sida, så låt oss ha med det.

Då skulle jag snarare, herr talman, vilja svara ännu mer tydligt på den egentliga frågan i interpellationen, huruvida jag har tagit intryck av den norska regeringens förslag på infrastrukturområdet: Ja, och jag följer det oerhört positivt, för jag ser verkligen att det börja hända saker, där Norge inte ser sig själv som en isolerad ö utan att mycket mer sker i samtal och samarbete dels mellan våra myndigheter, dels mellan oss på statsrådsidan. Det kan egentligen bara gagna det som också Lars Johansson efterlyser, hoppas jag.

Överläggningen var härmed avslutad.

## 16 § Svar på interpellation 2012/13:211 Vart är vi på väg?

Anf. 90 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Peter Persson har frågat statsministern mot bakgrund av vilka fakta och omständigheter han anser att han leder Sverige på rätt väg samt vilken målbild han har för Sverige och Sveriges folk.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen. Regeringens arbete är organiserat på så sätt att regeringen gemensamt svarar för den förda politiken. Den står gemensamt bakom fattade beslut och de svar som ges på interpellationer. Låt mig också uppmärksamma att det finns en rad andra tillfällen för granskning och utfrågning av statsråden, inklusive statsministern. Bland dessa kan nämnas frågestunder i riksdagen, möjlighet att ställa skriftliga frågor samt konstitutionsutskottets viktiga arbete.

Regeringen fortsätter på den inslagna vägen med mål att öka sysselsättningen och minska utanförskapet, vilket innebär en stärkt arbetslinje. Sedan 2006 har sysselsättningen ökat med drygt 200 000 personer, och utanförskapet har minskat med ungefär lika många. Sveriges offentliga finanser är bland Europas starkaste, med låg skuldsättning och låga underskott. När andra länder står inför nedskärningar som slår mot välfärd och jobb kan Sverige investera för framtiden.

Det handlar om att rusta Sverige genom investeringar i infrastruktur och forskning, förbättra företagens villkor samt ytterligare arbetsmarknadspolitiska insatser. Med fler i arbete kommer trygghet och gemenskap för individen och friheten att forma sin egen vardag.

Anf. 91 PETER PERSSON (S):

Herr talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret! Arbetsmarknadsministern är för stunden i dag statsminister.

Jag har tre gånger interPELLERAT statsministern. Första gången var när han framträdde i *Agenda* och massarbetslösheten i Sverige var någon annans fel. Han stod utanför och kommenterade, helt enkelt.

När Reinfeldt, vår statsminister, var oppositionsledare var han rasande över den arbetslöshet som var över 200 000. Det hade han rätt att vara. Politiken skulle lösa detta, och det var socialdemokratins ansvar. Jag tror att Moderaterna fick valframgångar på det. I dag har vi en arbetslöshet på över 400 000 personer. Statsministern är frånvarande och lämnar allmänna kommentarer.

Andra gången jag interPELLERADE statsministern handlade det om förtroendet för statsråd, i anledning av att statsministern tog avstånd från Billström och Billström sedan tog avstånd från sig själv. Jag kopplade det då till arbetsmarknadsministerns misslyckande, till infrastrukturministerns misslyckande när tågen har svårt att gå, till utbildningsministerns misslyckande i anledning av skolresultaten och till näringsministerns misslyckande i anledning av en havererad näringspolitik.

Statsministern ville inte svara utan överlämnade interpellationen till Billström, som skulle svara på om statsministern hade förtroende för Billström. Jag tyckte att det var en smula bisarrt.

För tredje gången har jag nu interPELLERAT statsministern, i anledning av den händelseutveckling vi har i vårt land i dag och som av ledande regeringsföreträdare inte berörs i en politisk diskussion utan i allmänna



kommentarer. Reinfeldt är väl en duglig nyhetsuppläsare, och Anders Borg är ju en framstående meteorolog. De framträder kommenterande frostnätter och någon annans ansvar för samhällsförhållanden i Sverige: en allt växande arbetslöshet – vi har en massarbetslöshet – ökade klyftor och en skola som får allt svårare att presentera resultat.

Arbetsmarknadsministern, som för stunden är vikarierande för statsministern, säger att man ska fortsätta på den inslagna vägen. Då blir jag djupt orolig. Tycker verkligen arbetsmarknadsministern att hennes regering har lyckats väl när arbetslösheten ökat från 260 000 till 430 000, när otryggheten breder ut sig i det svenska samhället? Har hon och den regering hon sitter i lyckats väl? Är det denna väg vi ska fortsätta på?

Anf. 92 HANIF BALI (M):

Herr talman! Vi får konstant höra detta i interpellationsdebatterna. Nu var det en lite märklig inledning, då Peter Persson var ledsn över att statsministern själv inte var här eftersom han vill debattera mot honom. Det kanske inte hör till ämnet, nämligen frågan: Vart är vi på väg? Då gäller diskussionen: Har Sverige klarat sig väl eller inte de senaste åren? Det är själva frågan.

Låt oss då jämföra med den tid när ordet massarbetslöshet för första gången användes av Moderaterna. Första gången vi använde det ordet var år 2005. Sverige hade en arbetslöshet på runt 8 procent – ungefär så hög som vi har i dag. Samtidigt finns det en liten skillnad som är väldigt viktig, nämligen att år 2005 låg konjunkturbarometern ungefär på 105. När den är 100 är det varken hög- eller lågkonjunktur, och när den är 105 är det en ganska kraftig högkonjunktur.

I dag ligger samma konjunkturbarometer på runt 90. Vi är alltså i en ganska stark lågkonjunktur. Vi ser att ekonomin ute i Europa har varit väldigt svag. Men år 2005, då vi använde just ordet massarbetslöshet, var Sverige i en stark högkonjunktur och hade en hög tillväxt. Men inga jobb kom fram. Det var då vi använde det ordet. Det är en rimlig beskrivning av vad problemet med Sverige var, nämligen att ekonomin växte så det knakade, men jobben kom inte.

Nu är situationen nästan den omvända. Vi ser en sysselsättningsökning. Vi ser att jobben blir fler, men konjunkturen är mycket svag.

Med det resonemanget är det faktiskt rimligt att påstå att Sverige hade sämre förutsättningar att klara av ekonomin i det rådande läget år 2005. Det är rimligt att svenska folket gav förtroendet till Moderaterna.

Det intressanta är att ni redan har provat den här retoriken. I valet 2010 provade ni att gå ut och säga: Regeringen gör ett dåligt jobb. Jämför med förr!

Ni använde ordet ”massarbetslöshet” hit och dit. Vad var svenska folkets svar på den retoriken? Vad var det som skedde år 2010? Jo, ni fick ett av era sämsta valresultat i modern tid. Är det inte dags för Socialdemokraterna att uppgradera den retoriska mjukvaran lite och börja anpassa sig efter den verkligheten som svenska folket lever i? Är det inte dags att erkänna att Sverige är i ett svårt ekonomiskt läge på grund av den konjunkturbedgång vi ser ute i Europa? Man kan ha synpunkter och skiljaktigheter när det gäller hur regeringen sköter detta, men i en internationell jämförelse gör regeringen ett mycket bra arbete. Är det inte

dags för Socialdemokraterna att uppgradera sin retorik och bli lite mer verklighetsförankrade?

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Låt mig först göra några tillrättaganden. Fredrik Reinfeldt är Sveriges statsminister. Jag är mycket stolt över att vara statsråd i alliansregeringen med statsminister Fredrik Reinfeldt som ledare.

Det finns några saker som jag tycker är viktiga att sätta i sitt sammanhang. Hanif Bali påpekade nyss att Sverige stod på toppen av en högkonjunktur 2006, men ändå var väldigt många utanför arbetsmarknaden. Under perioden 2000–2006 var det ungefär 400 000 kvinnor och män, och ganska många av dem hade arbetsförmåga, som blev tvungna att lämna arbetskraften och bli förtidspensionerade. Jag tror att Peter Persson kan medge att det var ett misslyckande. Det var människor som hade många år kvar av gemenskap på arbetsmarknaden med möjlighet att få lön, en högre pension att leva på och en trevligare tillvaro rent allmänt. De flesta av oss vet hur mycket ett arbete betyder.

Man kan göra på samma sätt igen, och det skulle säkert vara lika framgångsrikt. Man kan sänka arbetslösheten genom att flytta bort människor från arbetskraften. Jag vet inte om det är det som Socialdemokraterna funderar på när de lovar att de inom sex år ska ha Europas lägsta arbetslöshet.

Sverige är ett av de medlemsländer i EU som har lägst bruttoskuld enligt Maastrichtdefinitionen. Det är bra tre länder som har lägre skuldsättning. Det är Luxemburg, Bulgarien och Estland.

Sverige är det land inom EU som har näst högst sysselsättningsgrad efter Nederländerna, och vi vet att de kvinnor som finns på arbetsmarknaden i Nederländerna jobbar ganska lite.

Sverige är också ett land som har bland den lägsta långtidsarbetslösheten av alla EU:s medlemsstater.

Vi har en mycket stabil ekonomi i Sverige. När andra länder drar ned på utbildning, välfärd, pensioner och till med tar bort helgdagar har Sverige haft en sådan stabil ekonomi att vi har kunnat satsa drygt 23 miljarder i extra satsningar i höstens budget, och nu i vårpropositionen har vi satsat drygt 3 miljarder kronor på det som bygger Sverige starkt. Och vad är det?

Vi satsar på en forskning i världsklass. Vi ligger bland de främsta länderna inom OECD sett till vår storlek när det gäller forskningsinsatser. Det gäller också satsningar på infrastrukturinvesteringar, utbildningsplatser och sänkta bolagsskatter. Allt detta bygger Sverige starkt. Det är så man bygger ett samhälle.

Genom att vi har ett samhälle med stark ekonomi, utveckling och välfärd kan människor forma sina egna liv och få mer pengar kvar i plånboken som de själva disponerar över. Som svar på Peter Perssons interpellation vill jag säga att jag tror att svenska folket klarar av att sätta sin egen målbild på ett alldeles utmärkt sätt. Jag delar inte Socialdemokraternas uppfattning att det är vi politiker som ska sätta en målbild för Sveriges invånare. Det gör de faktiskt mycket bättre själva om Sverige fungerar och om vi har en välfärd som är tillgänglig och bra för alla.

Anf. 94 PETER PERSSON (S):

Herr talman! *Vart är vi på väg?* Jag valde den rubriken på en interpellation där jag frågar statsministern mot vilken bakgrund och med vilka fakta och omständigheter som grund som statsministern anser att han leder Sverige på rätt väg. Nu har han överlåtit den till arbetsmarknadsministern.

Jag ska försöka hjälpa henne lite på vägen med den inspiration jag hämtade när jag en vacker kväll tittade på det populära programmet *På spåret*. Det handlar om vart vi är på väg.

Var är vi när arbetslösheten har stigit kraftigt under snart sju år? Framför allt har långtidsarbetslösheten fördubblats. Ungdomsarbetslösheten ökar snabbt och tillhör nu toppskiktet i Europa. Vi har rekordlånga köer i den moderata, Filippa Reinfeldtstyrda Stockholmsvården och vård på vinstdrivande äldreboenden. Barnfattigdomen växer, och otryggheten på arbetsplatserna griper omkring sig. Skatterna har sänkts med 120 miljarder, mest för dem som redan har mycket och minst för dem som har lite.

Polisen avkräver människor med utländsk bakgrund legitimation i Stockholms tunnelbana. Kunskapsresultaten faller, och Skolverket varnar för att likvärdigheten i skolan har minskat. Sjuka och arbetslösa har fått det sämre och behandlas illa. De sociala försäkringarna förfaller, och pensioner har sänkts samtidigt som miljonärer och fastighetsägare på gräddhyllor har tjänat hundratusentals kronor varje år.

Apotek har privatiserats. Ägare sitter i skatteparadis och kammar hem vinsterna, samtidigt som många sjuka har fått det svårare att skaffa sig medicin och glesbygdsapotek är på väg att läggas ned.

De regionala obalanserna växer. Miljöpolitiken går på sparlåga. Investeringar samt bostadsbyggande hålls tillbaka.

Statsråden och partierna håller inte ihop i många frågor utan ger ständigt olika besked. Det är en fyrpartiministär där statsråden i allmänhet och regeringschefen i synnerhet ständigt berättar vilket stort ansvar de har och pekar finger åt andra som kritiserar.

Vi befinner oss i ett land där regeringen och ledningen inom de fyra partierna hellre grillar korv i direktsändning och hissar flaggor än att ta itu med de allvarliga samhällsproblemen.

Var är vi någonstans? Vi är i Sverige efter snart sju år med en moderatledd regering. Är vi verkligen på rätt väg, Hillevi Engström? Du talar om ett samhälle som håller ihop och om er lyckosamma politik för att få fler människor i arbete. Det motsatta gäller ju. Alla dessa samhällsproblem som jag räknade upp har sin botten i en massarbetslöshet som biter sig fast. Är vi på rätt väg, Hillevi Engström?

Anf. 95 HANIF BALI (M):

Herr talman! Jag skulle vilja tacka Peter Persson, för det här är precis den retorik som Moderaterna och Alliansen, eller snarare hela Sverige, behöver. Ju mer ni sysslar med den sortens svartmålning av Sverige, den sortens mardrömsberättelse om Sverige, desto mer försvinner socialdemokratien ut i periferin som parti. Det är nämligen tecken på den totala avsaknaden av verklighetsförankring.

Jag tror att svenska folket är klyftigt nog att inse att det inte alls bara är mörka moln på himlen eller att allt är regeringens fel. Jag tror att

svenska folket är klokt nog att inse att många av de svårigheter Sverige har till stor del bygger på vår omvärld och att Sverige står sig bra i förhållande till vår omvärld. Jag tror att svenska folket är tillräckligt klyftigt för att inse det.

Jag vill tacka Peter Persson. Just den här retoriken bidrar till att göra Socialdemokraterna till ett ytterlighetsparti som inte går att rösta på. Ta det från någon som kommer från ett parti med en liknande historia. De gamla 90-talsmoderaterna svartmålade Sverige, ibland till och med helt i onödan. Vad gjorde det med Moderaterna? Jo, det gjorde oss till ett ytterlighetsparti helt utan möjlighet att bära statsmakten.

Jag vill tacka Peter Persson för att du gör just detta med Socialdemokraterna. Tack så hemskt mycket!

Anf. 96 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag är glad över att bo i ett fantastiskt land, Sverige, som det går bra för och som har fantastiska medborgare som är duktiga, sträv-samma och välutbildade. Det är ett land som vi kan vara väldigt stolta över. Jag känner inte igen mig i Peter Perssons otroliga svartmålning av Sverige. Jag hoppas att den svartmålningen inte når utanför den här kammaren. Jag tror inte att svenska folket känner igen sig. Jag tror tvärtom att de är glada över den fina välfärd vi har, den fantastiska utbildning vi har, möjligheterna för alla att studera och en sjukvård som är tillgänglig för var och en. Listan kan göras lång. Sverige är ett fantastiskt land, och det vet jag att svenskarna håller med om.

När Göran Persson var statsminister 2005, på toppen av en högkonjunktur, var arbetslösheten en bra bit över 7 procent, närmare 8 procent. I dag är den högre, visst är det så, men Sverige är ett av de länder som haft minst ökning av arbetslösheten i EU.

Det är klart att det blir svårt om man inte förstår sambanden mellan Sverige och övriga världen. Vi har en viktig exportsektor. En stor andel av vår bnp exporterar vi till andra länder. Vi har också många underleverantörer till våra exportföretag. När stora och viktiga exportnationer i Europa inte längre gör samma beställningar påverkar det våra svenska exportföretag. De sambanden måste ju vara uppenbara även för Peter Persson. Det slår hårt mot industrin, mot underleverantörerna och särskilt hårt mot manligt dominerade branscher. Då är det viktigt för regeringen att upprätthålla konkurrenskraften i Sverige genom till exempel konkurrenskraftiga skatter för bolagen, därav den sänkta bolagsskatten.

Sedan har vi ett bekymmer, och det handlar om ungdomsarbetslösheten. Man kan prata om den på olika sätt, tycker jag, och jag tror att det är viktigt att detta nyanseras en smula. Det är viktigt att fundera på vilka delar av ungdomsarbetslösheten vi ska angripa och med vilken medicin, för om man ställer fel diagnos får man också fortsatta problem.

Vi har en för hög ungdomsarbetslöshet. Hälften av dem som är drabbade av ungdomsarbetslösheten är elever och studenter från 15 års ålder och uppåt. Det är tråkigt för den pojke eller flicka som går i grundskolan eller gymnasiet och inte får ett extrajobb en timme eller mer per vecka, visst är det så. Men det innebär inte ett socialt problem eller ett samhällsproblem. Problemet, Peter Persson, uppstår för de ungdomar som inte har klarat av skolan, inte har blivit sedda och inte har fått en tidig uppfölj-

ning från sina lärare. Där gör vi nu stora förändringar. Vi försöker också motivera fler ungdomar att gå tillbaka till skolan.

En viktig fråga när det gäller ungdomsarbetslösheten är att de ungdomar som inte har grundskola eller gymnasium i dag kan komma tillbaka, gå utbildning inom folkhögskola, komvux eller yrkesvux och få ett förhöjt studiebidrag på 6 500 kronor per månad i ett försök att motivera dem att få den grund som de så väl behöver. Jag tror inte, Peter Persson, att man kan tvinga ungdomar i Sverige till att få godkända betyg. Man måste motivera ungdomar. Det tror jag att vi som är föräldrar känner till väl. Piskan löser inga problem, utan motivation att få ungdomarna att inse att skolan är viktigt tror jag är ett sätt att attackera ungdomsarbetslösheten.

Anf. 97 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Statsministern vill inte komma till kammaren och debatera, för statsministern vill inte påverkas av den politiska kritiken av samhällsutvecklingen i vårt land som i flera avseenden är djupt oroande. Moderaterna försöker prata bort och prata ned en massarbetslöshet med 430 000 arbetslösa.

Allt fler arbetslösa saknar också anständig arbetslöshetsförsäkring. Men de finns inte. De är en minoritet och rensas bort. Men vem som helst i vårt land kan när som helst bli arbetslös. Solidaritet handlar om att vi som har jobb och möjligheter faktiskt ställer upp för dem som blir arbetslösa.

Det är likadant med sjuka människor som plågas av försämringar i sin försäkring. Många sjuka och arbetslösa känner ett starkt utanförskap. Ingen talar om dem och deras sak, utan de är ett problem. Samhällsförhållanden kopplas till en individ. Det är mitt problem.

Jag har räknat upp en rad andra saker som Hillevi Engström över huvud taget inte vill diskutera. Barnfattigdomen är ett exempel. Lite perifert berörde hon skolresultaten, och jag skulle kunna fortsätta den uppräkningslista jag tidigare gjorde. Det allvarliga med de moderater som säger sig vara nya är att de är mycket gamla. De är mycket förutsägbara. Men de har en ny retorik för att göra det de alltid har gjort, nämligen att föra en politik som delar landet och ökar orättvisorna.

Anf. 98 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Vi har helt olika bild av Sverige och utvecklingen i Sverige. Vi har haft ganska många debatter här i riksdagen, jag och Peter Persson. Jag vet inte om vi lever i samma land eller ser samma saker.

Jag tycker att det är viktigt att människorna i Sverige får mer makt att forma sitt eget liv, att människor kan få mer pengar kvar i sin egen plånbok, att det ska finnas mindre makt åt politiken och mer makt åt dem som arbetar och sliter, åt dem som har slitit färdigt och är sjuka, åt äldre och åt barn.

Ett samhälle bygger sig starkt om man har en stabil ekonomi, om man har råd att ha lärare och sjuksköterskor och att kunna behålla barnomsorgspersonal i förskolan. Har man inte en ekonomi i balans och kan satsa när krisen kommer blir man tvungen till nedskärningar.

När jag möter mina kolleger ute i Europa vågar jag nästan inte säga hur mycket den svenska regeringen kan satsa på det som bygger ett land

Prot. 2012/13:96  
23 april

Svar på  
interpellationer

starkt när många andra länder gör neddragningar. Vi vet mycket väl att när ett land gör neddragningar drabbar det de personer allra värst som har allra minst marginaler och allra sämst förutsättningar.

Vi har i dag en arbetsmarknadspolitik, det område jag ansvarar för, som hanterar drygt 70 miljarder varje år. En viss del går förstås till a-kassa och aktivitetsersättning, men vi har även råd att satsa på den politik som gör att människor kan rustas för nya jobb.

Jag är stolt över att vi inte behöver göra neddragningar som drabbar människor, och jag är orolig för hur det skulle se ut om Socialdemokraterna styrde landet och chockade medborgare och företag med 30 miljarder i ökade utgifter.

Överläggningen var härmed avslutad.

### 17 § Svar på interpellation 2012/13:340 om medborgarlön

Anf. 99 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Patrik Björck har frågat mig om jag vill medverka till att införa ett sökvillkor i arbetslöshetsförsäkringen och om jag vill ta initiativ till att ge Socialförsäkringsutredningen direktiv att inte införa ett sökvillkor i arbetslöshetsförsäkringen.

Eftersom jag nyligen replikerat på en debattartikel av bland annat Patrik Björck i just detta ämne vill jag hänvisa till det svar jag lämnade till Patrik Björck med flera i Svenska Dagbladet den 18 mars i år.

Av min replik framgick följande: När alliansregeringen tillträdde 2006 fanns det stora problem med hur arbetslöshetsförsäkringen var utformad. Arbetslinjen var inte tillräckligt tydlig i arbetslöshetsförsäkringen. Därför genomfördes ett antal reformer som dels gjorde det mer lönsamt att arbeta för att öka sysselsättningen, dels tydliggjorde arbetslinjen i arbetslöshetsförsäkringen. Dessutom tydliggjordes dess roll som en omställningsförsäkring mellan två arbeten.

I samband med dessa förändringar har vikten av att försäkringen ska omfatta dem som har en viss anknytning till arbetsmarknaden eller som har haft ett varaktigt arbete betonats. Det blev till exempel inte längre möjligt att kvalificera sig till ersättning genom studier, samtidigt som arbetsvillkoret skärptes.

De förändringarna i trygghets- och omställningsförsäkringarna som regeringen har genomfört har bidragit till ökad sysselsättning, minskat utanförskap och lägre jämviktsarbetslöshet. Sysselsättningen har ökat med drygt 200 000 personer sedan 2006. Samtidigt har utanförskapet minskat med drygt 200 000 personer under samma period.

Socialdemokraterna har tidigare kritiserat regeringen i hårda ordalag för förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen. Det är därför välkommet att Socialdemokraterna nu tycks ha bytt inriktning och ställer sig bakom en arbetslöshetsförsäkring som präglas av en tydlig arbetslinje med tydlig förankring till arbetsmarknaden och starka drivkrafter för återgång till arbete.

Arbetslöshetsförsäkringen är, och ska fortsatt vara, en omställningsförsäkring som man kvalificerar sig till genom att arbeta.

Anf. 100 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret på interpellationen! Den något dubbelydiga frågan i interpellationen är föranledd av det dubbelspel som Moderaterna spelar när det gäller arbetslöshetsförsäkringen. Jag ska försöka tydliggöra det i den här debatten och hoppas att debatten ska leda till att arbetsmarknadsministern kan ta avstånd från det dubbelspelet och att vi kan lämna det bakom oss. Vi får väl se hur debatten utvecklar sig.

När man hör svaret blir dubbelspelet väldigt tydligt. Arbetsmarknadsministern inleder med att säga att när alliansregeringen tillträdde fanns det problem med arbetslöshetsförsäkringens utformning. Det kan man alltid diskutera. Det som är fullständigt solklart är att när alliansregeringen skulle reformera arbetslöshetsförsäkringen blev det stora problem med den. Man skulle till och med kunna ta till så hårda ord som att säga att den nästan har förstörts. Det regeringen har gjort är att se till att nästan ingen arbetslös i dag har sin inkomst försäkrad. Det är bara några få procent som har det.

En stor del av de arbetslösa har över huvud taget inte tillgång till försäkringen. Över en halv miljon människor lämnade försäkringen när avgiftssystemet ändrades så att den blev väldigt dyr. Den har alltså blivit dyr, det har blivit ett dåligt utfall och regelverket har blivit sådant att många inte får del av försäkringen. Fanns det problem med försäkringen innan alliansregeringen tillträdde så är de problemen nu gigantiska. Den politik som arbetsmarknadsministern företräder har faktiskt ruinerat, förstört, den försäkring vi hade.

Sedan hävdar arbetsmarknadsministern att försämringarna av försäkringen skulle ha lett till ökad sysselsättning, minskat utanförskap och lägre arbetslöshet. Det är ju bisarrt, fru talman. Det som skett är att arbetslösheten har ökat och nu är på en mycket hög nivå. Anders Borg, finansministern, kommer vid genomgången av ekonomin i sin vårproposition fram till att han får justera upp prognoserna och att arbetslösheten fortsatt kommer att vara hög, i många år framåt. Det sker med den förda politiken. Påståendet att den skulle ha lett till lägre arbetslöshet är faktiskt inte sant. Jag ska försöka att inte ta i starkare än så, men det är en osanning som arbetsmarknadsministern får med.

Den här debatten har vi haft många gånger. Vi kritiserar den politik som arbetsmarknadsministern och alliansregeringen står för när det gäller arbetslöshetsförsäkringen, hur man förstört den på det sätt som jag beskrivit och hur man haft en förhoppning om att det skulle leda till lägre arbetslöshet.

När försämringarna genomfördes 2006 var vi socialdemokrater oerhört tydliga med att vi inte trodde att det skulle leda till någonting gott, ingen arbetslöshet skulle sänkas. Det enda det skulle leda till var att de arbetslösa blev fattigare. Efter snart sju år med alliansregeringen kan vi konstatera att alla de farhågor vi hade när den politiken genomfördes har visat sig vara korrekta. Den analys vi gjorde av den moderata arbetsmarknadspolitiken har alltså varit korrekt. Det enda den har lett till är att människor har blivit fattigare när man drabbats av arbetslöshet samt att arbetslösheten har ökat.

Det var den ena delen. Jag ska i mitt nästa inlägg komma in på den andra delen av dubbelspelet, för jag hinner inte ta upp det i ett och samma inlägg.

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Socialdemokraterna anser att Socialdemokraternas analys är korrekt. Det är ungefär lika uppseendeväckande som att säga att tomten har tomteluva.

Jag undrar, Patrik Björck, vem som spelar dubbelspel. Moderaterna hävdar, har alltid hävdat, att arbetslöshetsförsäkringen ska vara just en omställningsförsäkring mellan arbeten. Vi har haft en diskussion om arbetsvillkoren, att det är rimligt att man har en någorlunda fast förankring. Man ska ha jobbat ungefär halvtid en period för att kvalificera sig till a-kassan.

Patrik Björck ingår i den parlamentariska utredning som tittar på hela försäkringen och möjligheterna och svårigheterna med att göra den obligatorisk. Jag tror att Patrik Björck har mycket detaljkännedom om vad som sker i utredningen. Det har inte jag som statsråd och ska heller inte ha det. Det är en fristående utredning. Man kan säga att det är som en egen myndighet som styrs via direktiv som fattas av regeringen gemensamt. Jag vill vara tydlig med att vi från alliansregeringens sida inte förespråkar någon form av medborgarlön. Vi förespråkar en arbetslöshetsförsäkring med tydlig arbetslinje där man försäkras en inkomst mellan arbeten. Det vill jag vara väldigt tydlig med.

Jag vill fråga Patrik Björck om Socialdemokraterna tycker att villkoren för att kvalificera sig till försäkringen är rimliga eller om de avser att återgå till det som var tidigare så att studenter och andra kommer att kvalificera sig till arbetslöshetsförsäkringen. Hur ställer sig Socialdemokraterna i den frågan? Det tycker jag är höljt i dunkel.

Anf. 102 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Moderaterna har alltid hävdat, säger arbetsmarknadsministern. Problemet är att de inte gjort det, utan de har spelat ett dubbelspel. Jag var inne på det i mitt tidigare inlägg, och nu ska jag utveckla det.

I Svenska Dagbladet den 4 mars kan vi läsa: ”A-kassa utan att ha arbetat. Det ska gå att få a-kassa direkt – utan att jobba först. Moderaterna öppnar för att slopa kravet på att en arbetslös måste ha arbetat för att kunna få ersättning.” Det är ett uttalande av den moderate ordföranden i den utredning som arbetsmarknadsministern hänvisar till.

Expressen har den 5 mars, dagen efter, en ledarartikel med rubriken ”Medborgarlön är ingen lösning” där man tar upp diskussionen om medborgarlön. I artikeln sägs bland annat att ”den senaste idén handlar om att släppa arbetsvillkoret, så att även den som aldrig har arbetat ska få rätt till a-kassa. – – – däribland M ... har blivit förtjusta i idén.” Vidare sägs i artikeln att ”det strider mot själva grundtanken bakom arbetslöshetsersättningen – att den är en omställningsförsäkring mellan två jobb. I stället öppnar man för en form av medborgarlön. – – – Det är anmärkningsvärt att Moderaterna av alla partier säger sig förorda en sådan modell medan Socialdemokraterna helt korrekt varnar för att ’man hamnar snubblande



nära en medborgarlön.” Det är alltså citat från den borgerliga tidningen Expressens ledarsida.

Det är här dubbelspelet uppstår, fru talman. Jag har inga som helst problem med att argumentera med Hillevi Engström om den uppfattning om arbetslöshetsförsäkring som hon tidigare har haft och som hon i och för sig säger sig stå för även nu: att man ska försämra regelverket, höja avgiften och sänka ersättningsnivån. Den debatten kan jag gärna ta med Hillevi Engström, och den linjen kommer inte att leda till någon sänkt arbetslöshet. Den har inte lett till sänkt arbetslöshet. När Moderaterna har sänkt arbetslöshetsersättningen har arbetslösheten ökat. Sambandet är alltså snarare det motsatta.

Jag kan också, fru talman, ta en debatt om varför en medborgarlön inte skulle vara bra för arbetsmarknaden. Arbetslöshetsförsäkringen har många viktiga delar som den ska se till att uppfylla. Bland annat ska den naturligtvis se till att den enskilde får en trygghet vid arbetslöshet och får hjälp till omställning. Den ska se till att upprätthålla konsumtionen vid lågkonjunktur. Den ska också, nota bene, hävda arbetslinjen genom att man kvalificerar sig för arbetslöshetsförsäkringen genom arbete. Den debatten kan jag ta mot medborgarlönen, och jag kan ta debatten mot Moderaternas tidigare linje när det gäller arbetslöshetsförsäkringen. Men det blir väldigt svårt att debattera med en motståndare som samtidigt intar två helt motstridiga ståndpunkter.

Min förhoppning här och nu är att arbetsmarknadsministern ska svara på frågan: Är det så att Moderaterna inte förespråkar medborgarlön, eller om man ska vara mer precis, det som man har lagt fram förslag om i utredningen och som man kallar för ett sökvillkor? Är det på det sättet? Då kan vi ta en debatt kring det. Om det inte är på det sättet skulle det vara väldigt bra att få ett klart besked om det också.

Anf. 103 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman och Patrik Björck! Jag tyckte att jag var väldigt tydlig i mitt svar. Det är alliansregeringens uppfattning att arbetslöshetsförsäkringen är och ska vara en omställningsförsäkring som man kvalificerar sig för genom arbete. Alliansregeringen förespråkar inte någon form av medborgarlön. Det är väldigt viktigt att det finns en tydlig arbetslinje i arbetslöshetsförsäkringen. På så sätt tror jag att jag har uttryckt mig klart och tydligt.

Anf. 104 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag tackar för det klara och tydliga svaret. Då vill jag bara passa på att uppmärksamma arbetsmarknadsministern på att den utredning som bland annat jag deltar i är en parlamentarisk utredning. Idén med en parlamentarisk utredning är att partierna ska vara där och företräda sina uppfattningar. Man ska kunna diskutera de problem och direktiv som man har fått av regeringen om man eventuellt ska kunna hitta lösningar och komma fram i de frågor som man har satts att utreda. Men hela idén med en parlamentarisk utredning är naturligtvis att i parlamentet företrädda partier finns med.

Då får jag förutsätta, fru talman, att arbetsmarknadsministern när hon nu uttalar sig även uttalar sig om den moderata uppfattningen om hur arbetslöshetsförsäkringen ska vara utformad. Då kan jag ta med mig till

utredningen att jag är trygg med att man inte vill ha ett sökvillkor, att man inte vill ha en medborgarlön, att man inte kommer att driva den typen av frågor i utredningen och att jag i fortsättningen slipper debattera åt två håll med samma politiska motståndare på en gång, fru talman.

Jag tackar för det tydliga svaret och hoppas att min tolkning av det svaret är riktig samt att Moderaterna även i den parlamentariska utredningen företräder den ståndpunkten.

Anf. 105 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Detta är en utredning som pågår. Patrik Björck deltar i den tillsammans med en mängd andra parlamentariker. När utredningen lägger fram sina förslag kommer jag och regeringen att ta ställning till dem. Jag känner inte till och kommer inte att kommentera vad som diskuteras inom utredningen, som inte är öppen för allmänheten. Men jag har varit väldigt tydlig i mitt svar om att utredningen är viktig. Den har ett svårt och omfattande uppdrag. Alliansregeringens uppfattning är att arbetslöshetsförsäkringen fortsatt ska vara en omställningsförsäkring mellan arbeten med en tydlig arbetslinje.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **18 § Svar på interpellation 2012/13:367 om privata aktörer inom Arbetsförmedlingens område**

Anf. 106 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Ali Esbati har frågat mig vilka snabba åtgärder jag avser att vidta för att följa upp avslöjanden om meningslösa aktiviteter och orimliga vinstmarginaler hos privata aktörer som anlitas av Arbetsförmedlingen samt om jag planerar att vidta åtgärder för en genomgripande utvärdering av den privata coachnings- och förmedlingsverksamheten. Ali Esbati har även frågat om jag planerar att vidta åtgärder för att stärka Arbetsförmedlingens roll som ansvarig för en sammanhållen arbetsförmedlings- och kompetensutvecklingsverksamhet.

Jag vill vara tydlig med att det är oerhört viktigt att de personer som tar del av insatser från privata aktörer ska få ett professionellt stöd som hjälper dem att komma i arbete. De uppgifter som uppmärksammats i medierna om oseriösa aktörer är provocerande och oacceptabla.

Arbetsförmedlingens kontroll av de privata aktörerna ska säkerställa att personer får bra och effektiva insatser samt att fusk och missbruk inte förekommer. Kontroll är också viktigt för Arbetsförmedlingens förtroende och för förtroendet för de många seriösa aktörer som finns. Jag vet att Arbetsförmedlingen redan i dag har en rad av kontrollinsatser som syftar till att upptäcka oseriösa aktörer, men det finns ett starkt behov av att se över hur kontrollen fungerar. Jag har därför försäkrat mig om att Arbetsförmedlingen tar problemen på allvar och vidtar de åtgärder som krävs för att komma till rätta med de problem som uppmärksammats.

Anf. 107 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Det är uppriktigt glädjande att höra att ministern kallar en del av de uppgifter som framkommit om den privata förmedlings- och coachningsverksamheten för ”provocerande och oacceptabla”. Det är också bra att ministern har försäkrat sig om att Arbetsförmedlingen tar problemen på allvar.

Men svaret från Hillevi Engström är samtidigt symtomatiskt. Det bygger på en övertygelse om att alla avslöjanden alltid kan skrivas på kontot ”oseriösa aktörer”. Då blir också lösningen, som vi hör, mer kontroll, fler kontrollinstanser och nya kontrollrutiner. Ingenting i svaret andas en reflexion över möjliga systembrister, över att det kanske är själva konstruktionen som inbjuder till problem av det slag som vi har sett exempel på i medierna.

En indikation på det är att det här inte är något nytt. Vi är kanske några som minns rubriker för fyra fem år sedan som ”Då: vd för sekt – nu: jobbcoach”. När det skedde ledde det till en del skärpning och uppstramning, men kärnproblemet kvarstår. Det bygger på att alliansregeringen direkt efter valsegern 2006 utfärdade dekret om att man snabbt skulle outsourca en stor och nu växande del av Arbetsförmedlingens uppgifter, och det är en målsättning som regeringen har hållit fast vid hela tiden i efterföljande regleringsbrev, kosta vad det kosta vill. Det här är alltså en bransch som man aktivt har skapat med politiska beslut och med offentliga medel.

Vad vi har att göra med här är en offentligt finansierad privatisering av en uppgift som är genuint samhällelig. Den nytta som finns med att ha en fungerande arbetsförmedling och erbjuda god kompetensutveckling är samhällsekonomisk. Det är en vinst som svårligen kommer enskilda aktörer och företag till godo. Det är därför staten i det här fallet har fått skapa en pseudomarknad, och det är därför som det faktiskt är ganska rationellt av många av de här aktörerna att optimera det arbete de gör utifrån vad det är de får inkomster från. Det är märkligt att regeringen på andra områden närmast är besatt av incitament och vad de gör för folks beteende, men inte här.

Ur detta perspektiv är den person som ska coachas, matchas och lot-sas inte målet för verksamheten, utan medlet för att uppnå målet, som är vinst. Man kan öka den vinsten genom att spara på det man spenderar på varje deltagare eller, enklast, genom att ta in fler deltagare. Och det är det vi har sett.

Ministern och generaldirektören kan komma till tv och ge signaler, men vi riskerar ändå att åter få se det som vi har fått höra om i går och i dag, till exempel om privata lotsar. Det som sker är att man exempelvis ger bort en dator till den som ska komma till lotsen.

Det kan vara jättebra om en arbetslös får en dator. Men poängen är det som jag sade nyss: Målet för verksamheten är inte vad som händer med den arbetslöse utan att få in en större summa från Arbetsförmedlingen.

När jag hör Arbetsförmedlingens upphandlingschef uttrycka den problematiken så här i SVT: ”Arbetsförmedlingen är ju inte en del av transaktionen mellan kunden och leverantören”, kan jag inte bli annat än lite förfärad.

Vad har arbetsmarknadspolitiken kommit till? Det är en myndighet som har tvingats reducera sitt ansvar till något slags corporate lingo, privata anordnare som har skyhöga vinstmarginaler uppåt 30 procent samtidigt som långtidsarbetslösheten skjuter i höjden.

Det finns all anledning för mig att upprepa den mer breda frågeställning som jag försökte resa här: Finns det några tankar om en mer övergripande utvärdering av outsourcingverksamheten? Finns det några åtgärder som regeringen har tänkt vidta för att stärka en sammanhållen förmedlings- och kompetensutvecklingsverksamhet?

Anf. 108 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag tänkte passa på att fråga arbetsmarknadsministern om ansvarsfördelningen. Det verkar som att det finns en samsyn om att situationen i dag är väldigt problematisk. Jag tror att arbetsmarknadsministern har uttryckt det som att den har varit provocerande. Det är med väldigt starka ord som hon har beskrivit den situation som vi har i dag.

När man läser svaret kan man ana en viss kritik mot myndigheten Arbetsförmedlingen från ministerns sida. När ministern uttalade i sig medierna strax efter att detta hade avslöjats för några veckor sedan var arbetsmarknadsministern väldigt tydlig och hård i sin kritik av myndigheten och skyllde hela debaclet på myndigheten Arbetsförmedlingen.

På arbetsmarknadsutskottets möte i dag kom generaldirektören och några av hennes underlydande chefer för att redogöra för arbetsmarknadsutskottet om den situation som har uppstått och hur man tänkt hantera den.

På fråga i utskottet om ansvar för detta hade generaldirektören en annan syn än den som arbetsmarknadsministern ger uttryck för här. Där fick jag ett väldigt klart intryck av att man från myndighetens sida, dess generaldirektör och personal tyckte att ansvaret skulle läggas på regeringen.

Man hävdade att det var regleringsbrevets krav och utformning av volymer och annat när det gällde kompletterande aktörer som hade gjort det mer eller mindre omöjligt att undvika den svåra situation som man hade hamnat i.

Nu har vi en situation där arbetsmarknadsministern menar att den mycket provocerande och svåra situation vi har hamnat i är myndighetens ansvar, och vi har en situation där generaldirektören och myndigheten anser att det är regeringens ansvar genom de regleringsbrev som man har fått.

Detta är väldigt otillfredsställande för alla de arbetslösa som kommer i kläm och helt enkelt inte får det stöd och den hjälp som de är berättigade till.

Jag funderar över om arbetsmarknadsministern skulle kunna svara lite på ansvarsfrågan. Är det i huvudsak en myndighet som genom sin oskickliga behandling av situationen har orsakat det provocerande och svåra läge vi har? Eller är det regeringens instruktioner via regleringsbrev som har satt myndigheten i en omöjlig situation?

Anf. 109 HANIF BALI (M):

Fru talman! Det är alltid väldigt intressant att lyssna på diskussionen om de kompletterande aktörerna, jobbcoacherna och så vidare. Debatten

förs som om att de åtgärder som är ineffektiva, inte meningsfulla eller slöseriet med skattepengarna endast existerar i privata företag. Det är endast där som sådana problem uppstår.

Det är som att det aldrig i svensk historia varit så i offentlig verksamhet att människor kommit till en AMS-kurs där det inte varit meningsfulla arbetsuppgifter. Det är som att det aldrig i svensk modern historia varit så att människor har blivit slussade i åtgärder hos de offentliga AMS-projekten i Socialdemokraternas och Vänsterns Sverige som inte haft några resultat alls.

Det finns oseriösa aktörer. Trots detta och att Arbetsförmedlingens uppföljning inte har varit tillräckligt bra hittills levererar sammanlagt de privata och kompletterande aktörerna bättre resultat än Arbetsförmedlingen. Det säger ganska mycket om den socialistiska självbilden som finns att staten och det offentliga aldrig kan göra fel. Det kan aldrig vara ineffektivt. Man har alltid medborgarnas bästa och individens bästa för ögonen. Det är som att en verksamhet i det offentliga omöjligt kan bli ineffektiv. Det är en ganska orimlig tanke.

Under den tid som Arbetsförmedlingen har genomfört en ganska stor resa är man uppe i ganska effektiva nivåer i att få människor i arbete. Det är inte tillräckligt effektivt. Men jämför vi med tidigare nivåer med AMS-projekten som Göran Persson hittade på och Patrik Björck kramade och älskade var de ännu mindre effektiva.

De oseriösa aktörerna spöar Göran Perssons arbetsmarknadspolitik. Är inte detta det pinsamma? Vad är receptet för problematiken? Var är Ali Esbatis recept? Det är att gå tillbaka till det gamla. Logiken är helt frånvarande.

Vi märker att kompletterande aktörer är en effektiv metod att få människor i arbete när de gör rätt saker och är seriösa aktörer. Vi vet att det leder till gott resultat. Det är precis som i offentlig verksamhet när det är seriösa medarbetare, seriösa handlingsplaner, seriösa projekt och seriösa insatser. Då ser vi att det också leder till effektiva åtgärder.

Lösningen måste väl vara att ha en bra uppföljning och se till att det är effektiva åtgärder och inte att gå åt andra hållet och förbjuda det bara på grund av driftsformen.

Problemet är inte effektiviteten, utan det är ett slagträ i debatten. Det verkliga problemet är att Ali Esbati hatar privata alternativ. Han tycker inte om dem. Det spelar ingen roll om det hade varit 100 procents effektivitet eller noll procents. Han är principiellt emot.

Det framkommer inte i den här debatten. Jag skulle önska att Ali Esbati var lite mer ärlig med sina intentioner i debatten.

Anf. 110 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Låt mig återigen vara tydlig. När det gäller dem som är oseriösa och inte följer de regler som finns ska Arbetsförmedlingen vidta tydliga och kraftfulla åtgärder. Vi har ett system med kompletterande aktörer eftersom vi tror på det och har tagit lärdom av de system som funnits under många år mellan LO och Svenskt Näringsliv i omställningsförsäkringarna.

Det behövs hjälp och stöd när människor är arbetsökande. De behöver någon som stärker dem som individer. Vi har sett fantastiskt bra

resultat inte minst från systemen inom omställningsavtalen. I stort sett samma leverantörer gör nu arbete åt Arbetsförmedlingen.

Jag är övertygad om att de flesta gör ett bra jobb. Det visar deltagarundersökningar där 93 procent är nöjda eller mycket nöjda med bemötandet, och 78 procent menar att den kompletterande aktören har rätt kompetens.

Men det är inte tillräckligt bra så länge det finns ett enda företag som hanterar skattebetalarnas pengar på ett oetiskt, oriktigt eller kanske till och med kriminellt sätt. Låt mig vara väldigt tydlig med det. Där menar jag att Arbetsförmedlingen måste bli betydligt bättre på uppföljning.

Jag tror att vi har en samsyn, Socialdemokraterna och alliansregeringen, om att det kan behövas kompletterande aktörer. I varje fall har Ylva Johansson gått ut och krävt detta. Det behövs kanske ännu fler. Vi har detta inom arbetsmarknadspolitiken. Vi har nästan all arbetsmarknadsutbildning upphandlad av privata företag, som i stort sett gör detta på ett bra sätt. Vi har rehabiliteringstjänster, och vi har jobbcoacher.

Utmaningen ligger i de stora volymer som har blivit till under den stora krisen när det kommer många nyarbetslösa på grund av att företagen varslar och säger upp. Det har då brustit i kontrollen och uppföljningen. Jag har krävt av Arbetsförmedlingens ledning att de ska återrapportera hur de tänker sig att förbättra kontrollverksamheten. Jag ser fram mot rapporten inom en snar framtid, för jag tror att det behövs något som kompletterar den statliga Arbetsförmedlingen där det finns drygt 13 000 medarbetare på 300 lokala kontor. Jag skulle önska att det fanns fler ideella organisationer och mer av fackliga organisationer som kunde agera som jobbcoacher. Jag kan nästan inte tänka mig någon bättre än till exempel en Metallklubsorganisation som skulle kunna coacha och hjälpa sina arbetssökande medlemmar. De vet verkligen att stärka medlemmarnas självkänsla och, och de vet vilken kompetens de har. Det behövs fler aktörer.

Eftersom många av de företag som nu ifrågasätts är auktoriserade och har gått igenom kvalitetskontroller inom bemanningsföretagen och Almega efterlyser jag också från branschen att man tar i med hårdhandskarna mot de få – för jag tror att det är få – som inte sköter detta på ett korrekt sätt. Det krävs inom all verksamhet att man har regler och riktlinjer, uppföljning och kontroll. Jag tror, till skillnad mot en del andra som tycker att vi har för mycket regler hos Arbetsförmedlingen, att regler är viktiga. Det är viktigt att människor är aktiva och söker arbete för att uppfylla kraven i arbetslöshetsförsäkringen. Det är viktigt att de som arbetar på Arbetsförmedlingen bemöter människor på ett korrekt sätt, på ett professionellt sätt, och att de hjälper till. Det är viktigt att människor får det de har rätt till i form av tidiga insatser från första dagen, till exempel, för alla ungdomar och så vidare. Det behövs regler i ett samhälle för att det ska fungera.

Jag vill nu se vad Arbetsförmedlingen återrapporterar till Regeringskansliet om sina förbättrade uppföljningsmekanismer. Det är uppenbart så att Arbetsförmedlingen är ansvarig för hur man de facto hanterar upphandlingar, avtal och kontroller. Det ligger på myndighetens ansvar.

Anf. 111 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Det är på sätt och vis roande att ha en debatt med Hanif Bali. Han lägger fram en massa helt orimliga saker som jag påstås ha sagt, och sedan säger han att detta var en orimlig tanke. Utan jämförelse i övrigt får jag en bild av scenen i *Taxi Driver* där Robert de Niro står och ropar till sin spegelbild: You talking to me? Det är så att säga svårt att komma in och ta diskussionen där.

Men jag ska försöka förklara lite igen vad jag menade. Jag hävdade inte att den offentliga Arbetsförmedlingen aldrig har misslyckats eller att det aldrig har varit någonting dåligt som har hänt. Självfallet har det gjort det. Men min poäng är att de specifika misslyckanden och problem som vi nu har fått se ytterligare exempel på i medieuppgifter inte är slumpmässiga. Det finns inbyggda problem där som, för att använda ett språk som kanske är tydligare och förstås bättre här, bygger på märkliga och problematiska incitamentsstrukturer. Det kan finnas ineffektivitet i den offentliga förvaltningen. Då kan man diskutera det och försöka lösa det. Men när man har det system som man har i dag bygger man in problemet att aktörerna tjänar sina pengar på att få in så många personer som möjligt i verksamheten och inte på vad det är de gör med de personer som finns i systemet.

Skillnader mellan olika aktörer låter sig svårigen jämföras därför att det handlar om att folk har olika förutsättningar. Det är olika grupper som kommer till olika aktörer. Många personer skulle naturligtvis ha fått jobb i alla fall, men det spelar mindre roll i det här fallet. Det man tjänar pengar på är att ta in så stora volymer som möjligt.

Sedan landar vi igen i diskussionen om att det handlar om oseriösa aktörer. I några av fallen handlar det om några av de allra största aktörerna i branschen – på denna marknad som är skapad explicit och helt och hållet med politiska beslut. Det är de som har vinstmarginaler på runt 30 procent. Det är helt orimliga vinstmarginaler i denna bransch. Det är tydligt att man helt enkelt håvar in en massa offentliga medel som rimligen kunde ha använts på bättre sätt någon annanstans.

Återigen: Det handlar om att man dels ska se över systemet som genererar det ministern kallar för provocerande resultat, dels tänka på om vi genom en mer övergripande bild av arbetslösheten inom Arbetsförmedlingens område skulle kunna få en bättre förmedlingsverksamhet. Vi skulle till exempel kunna satsa på att inte ha så många passiva åtgärder som fas 3 och ha mer aktiva åtgärder som gör människor bättre förberedda på att ta jobb när konjunkturen blir bättre.

Det är det som det handlar om, men det verkar inte finnas någon som helst självkritik att skönja i det som regeringen säger – och detta trots det som Patrik Björck var inne på: Generaldirektören för myndigheten påpekar själv att en del av problemet helt enkelt är att man i regleringsbrevet tydligt säger att det ska bli fler som hamnar i den outsourcade verksamheten. Då måste man helt enkelt springa efter med mer och mer kontroll som inte nödvändigtvis behöver vara effektiv utan som tvärtom kan kosta mer än det smakar. Det är det som är problemet, och det skulle vara intressant att höra om något slags frö till funderingar över denna helhetsproblematik från regeringens sida.

Anf. 112 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag kan bekräfta vår samsyn, arbetsmarknadsministern. Det är helt riktigt. Jag delar den synpunkten; vi har en samsyn. Till skillnad från Hanif Bali har jag och arbetsmarknadsministern en samsyn om att kompletterande aktörer kan vara bra. Hanif Bali har inte den uppfattningen. Han har en fundamentalistisk uppfattning: Det ska bara vara privata utförare, och då kan de inte vara kompletterande. Det ska inte finnas någon arbetsförmedling. Men arbetsmarknadsministern och jag är överens om att kompletteringar kan vara bra om de är kompletterande, om de har något nytt och om de har en annan kompetens. Där har vi en samsyn.

Arbetsmarknadsministern och jag har också en samsyn, till skillnad från Hanif Bali, om att dagens situation är provocerande oacceptabel. Till skillnad från Hanif Bali tycker både jag och arbetsmarknadsministern att det som sker är oacceptabelt och provocerande. Det tycker också generaldirektören för myndigheten. Så långt finns det en samsyn.

Men sedan har jag en fråga. Det finns inte någon samsyn mellan myndigheten och generaldirektören och ministern och regeringen om var ansvaret är att utkräva. Det är viktigt att vi reder ut detta. Är det en oskicklig myndighet och en oskicklig ledning av Arbetsförmedlingen som har lett till denna oacceptabla och provocerande situation? Eller är det en konsekvens av regeringens politik? Det är det vi måste reda ut, fru talman.

Personligen tror jag att vi hittar svaret hos arbetsmarknadsministern och regeringen när det gäller utformningen av kraven på myndigheten. Jag tror att myndigheten i det här fallet har gjort så gott som den har kunnat. Jag skulle vilja höra arbetsmarknadsministern reflektera över detta.

Anf. 113 HANIF BALI (M):

Fru talman! Nej, jag anser inte att allt ska vara privat. Däremot anser jag att det är bra att det är privat. Något som gjorde mig väldigt glad var att Socialdemokraterna för inte så länge sedan gick ut och propagerade för privata arbetsförmedlingar. Det var intressant, och det välkomnar vi självfallet.

Men jag undrar hur det ska gå ihop med Ali Esbatis inställning att grundproblematiken är att man vill gå med vinst. Den inneboende faktorn är att man ska eller kan gå med vinst och att det är privata aktörer. Hur ska det gå att få ihop en regering då, när problematiken är just att de är privata?

Jag har aldrig sagt någonting som du inte tycker, Ali Esbati. Du tycker att den grundläggande problematiken är just incitamentet att gå med vinst. Det är problemet, och det leder till att man inte har incitament att få människor i arbete. Det kan vi såklart åtgärda på många olika sätt. Man kan till exempel öka incitamenten att få människor i arbete genom att öka prestationsbaserade ersättningar. Det finns många sådana modeller. Eller så kan man se till att när Arbetsförmedlingen beställer en spade får de en spade och inte en högaffel. En ganska effektiv metod är alltså att se till att privata leverantörer levererar det som man vill ha.

Det finns en ganska stor samsyn i Sveriges riksdag, med till exempel Socialdemokraterna, om att privata aktörer har en roll att spela och att det



är viktigt att de gör det, men man har fungerande kontrollmetoder och förbjuder inte allt privat helt och hållet. Med Ali Esbatis logik är det så att om privata aktörer betar sig dåligt bör man förbjuda dem just därför att de är privata. Då borde logiken vara även den omvända, vilket är ganska orimligt.

Prot. 2012/13:96  
23 april

Svar på  
interpellationer

Anf. 114 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Det är viktigt att vi har en väl fungerande arbetsförmedling, vilket jag tycker att vi i stora delar har, men den kan alltid bli bättre. När Arbetsförmedlingen jobbar med kompletterande aktörer inom arbetsmarknadsutbildning, rehabiliteringstjänster eller jobbcoachning är det viktigt att ha en professionell syn på frågan om upphandling, avtalskonstruktioner, betalningsmodeller och framför allt resultatet för verksamheten men också hur deltagarna upplever en tjänst. Det är ett system som finns i väldigt många länder, både i Europa och utanför Europa, och som man har hållit på med under många, många år. I Australien har det blivit så pass framgångsrikt att det har konkurrerat ut den statliga arbetsförmedlingen. Också i Storbritannien, Nederländerna och Tyskland arbetar man på det här sättet och, som jag nämnde tidigare, i fråga om de omställningsavtal som finns mellan LO och Svenskt Näringsliv.

Jag tror att det är viktigt att göra flera saker samtidigt. Man måste dels se till att det här sköts, dels inom branscherna se till att ha seriösa företag som levererar tjänster med hög kvalitet. Jag ser fram emot den återrapport från Arbetsförmedlingen som ska visa hur man kommer att förbättra sina kontrollmekanismer. Det kommer alltid att finnas en risk. Så länge det handlar om pengar och människor finns det risker i all verksamhet, men man ska försöka minimera dem så långt det går och se till att människor får den hjälp och det stöd som de behöver. Om vi ska ha en arbetslinje där alla ska få en plats, där alla som kan arbeta får en chans att göra det tror jag att vi kommer att vara beroende av många olika aktörer på arbetsmarknaden, såväl privata som ideella och statliga. Där har även kommunerna en viktig roll. Jag ser fram emot den återrapporten.

Jag vill vara tydlig med att det här är en väldigt viktig uppgift för Arbetsförmedlingen att sköta på ett korrekt och ansvarsfullt sätt. I slutändan är det skattebetalarnas pengar som man förfogar över. Det är mycket pengar som det handlar om, och det är många människor som behöver stöd och hjälp för att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Anf. 115 ALI ESBATI (V):

Fru talman! Nej, det är inte så att jag tycker att allt som är privat är dåligt. Jag har i två inlägg nu försökt förklara att det finns områden där det är uppenbart problematiskt att lägga ut uppgifter på privata aktörer. För att använda det exempel som Hanif Bali nämnde är det ganska enkelt att objektivt konstatera skillnaden mellan en spade och en högaffel. Det är betydligt svårare att utvärdera effektiviteten i jobbcoachning till exempel. Här finns det systemvinster som det är svårt eller omöjligt att prissätta på ett sådant sätt att den marknad som skapas blir fungerande. Vinsterna av en fungerande generell arbetsförmedlingsverksamhet som gör att människor får kompetensutveckling utifrån den situation som de befinner sig i är alltså svåra att föra ned på individuell nivå så att man

kan sätta en prislapp på dem och säga: Grattis, företag X, nu får ni de här pengarna från staten för att ni har lyckats bra eller dåligt.

Då får vi en situation som finns i en del andra branscher där regeringens privatiserings- och prissättningsiver har fått vara dominerande. Vi får till exempel se vårdcentraler som raggar kunder på studentskivor och skolor som ger bort datorer till eleverna för att de ska komma just dit. Sedan vet man inte riktigt vad som händer.

Det här är ett område där vi har sett resultaten på ett väldigt tydligt sätt, och de är inte bra. Det finns saker som Arbetsförmedlingen har upphandlat tidigare och kan upphandla också i framtiden, men jag konstaterar att det nästan inte finns någon förståelse för att den pseudomarknad som har skapats medför stora problem för de arbetslösa och därmed för samhällsekonomin. Det är en förklaring bland många till att man inte lyckats få bukt med långtidsarbetslösheten, som fortsätter att öka.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **19 § Svar på interpellation 2012/13:371 om överutnyttjande av lönebidragsanställningar**

Anf. 116 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Mattias Jonsson har frågat mig om jag, mot bakgrund av de medicuppgifter som publicerats i Göteborgs-Posten, finner anledning att se över på vilket sätt regeringen detaljstyr Arbetsförmedlingen.

Jag vill börja med att säga att det i grunden är mycket positivt när arbetslösa får en anställning, oavsett om det sker med stöd eller inte. Det är snarare ett problem att inte fler arbetslösa kan få en anställning med hjälp av de ekonomiska stöd som Arbetsförmedlingen kan erbjuda arbetsgivare.

För att exempelvis få ett lönebidrag krävs att personen har en dokumenterad funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Den ersättning som kan lämnas ska kompensera arbetsgivaren för den nedsättning av arbetsförmågan som individen bedöms ha. Jag vill betona att en anställning med lönebidrag i princip motsvarar vilken vanlig anställning som helst.

Arbetsförmedlingen ska, vid prövningen av om det finns behov av exempelvis lönebidrag, bedöma både individens nedsättning av arbetsförmåga och om arbetet är lämpligt utformat efter den sökandes behov. Regeringen har inte reglerat hur många personer med praktik eller lönebidrag som en arbetsgivare får anställa just för att lämpligheten av insatsen ska bedömas av myndigheten i varje enskilt fall.

Med det sagt vill jag betona att förekomsten av överutnyttjande av de arbetsmarknadspolitiska stöden är något som regeringen motarbetar aktivt. Arbetsförmedlingen ska säkerställa en god kontroll i sin verksamhet. Jag förutsätter att myndigheten kontinuerligt ser över hur detta görs. Regeringen har nyligen beslutat om en utredning om felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, dir. 2013:31. Utredningen ska bland annat kartlägga och analysera situationer där det finns risk för ett icke avsett utnyttjande eller ett överutnyttjande av ersättningar och ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 mars 2014.

Anf. 117 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, Hillevi Engström! Den här frågan har jag ställt med anledning av att Göteborgs-Posten har uppmärksammat till att börja med en kafékedja som enligt uppgift skulle ha närmare 50 procent av sina anställda i olika former av lönebidragsanställningar. Jag blev berörd över den rapportering som Göteborgs-Posten haft och där arbetsmarknadsministern har uttalat sig och tyckt till på vilket sätt det här hanterats med ordalag att det inte skadar om det är fler företag som använder olika former av lönebidrag.

Självklart är det ur arbetsmarknadssynpunkt viktigt att vi har en politik där vi ser till att personer med olika typer av funktionshinder som är långt ifrån arbetsmarknaden kan få hjälp att komma in på arbetsmarknaden. Där kanske ett sådant stöd är en god idé. Det har fungerat väl. Det har varit aktivt under många år.

I dagens Göteborgs-Posten uppmärksammas ytterligare en kedja, nämligen taxibranschen. Från 2008, när det fanns ett par personer med lönebidrag, finns det nu, i alla fall enligt Göteborgs-Posten, 1 032 personer. Om man ser till antalet bilar motsvarar det att ungefär 50 procent av de anställda i dag går på lönebidrag.

Fackföreningen, Transport, säger att de säger nej till alla typer av lönebidrag. Jag undrar över fackets roll, när de ska göra utlåtanden. Hur ser arbetsmarknadsministern på Arbetsförmedlingens skyldighet att lyssna på fackets utlåtanden?

Vi har en person som heter Anders Andersson som är regionansvarig på Taxiförbundet. Han säger att det inte finns någon som helst anledning att den här typen av bidrag ska finnas inom taxibranschen.

Jag tror inte att detta är någon enskild händelse i taxibranschen i Västra Götaland eller en kafékedja i Göteborg, utan detta är något som har utvecklats efter regeringens politik.

Det finns egentligen två delar i detta. Det ena är avsaknaden av begränsning vad gäller lönebidrag till respektive företag. Hur ser arbetsmarknadsministern på det? Tidigare har det funnits en begränsning på fem personer per företag. Lönebidrag var ju riktat framför allt till företag som var lite större, där det fanns rätt möjligheter till handledning från arbetsgivarens sida. Men den möjligheten finns inte så som lönebidrag används i dag. Det är det ena.

Det andra är att det enligt min uppfattning är en alldeles för hård styrning för att möjliggöra utbildningar efter regionala förutsättningar i en viss region. I Västra Götaland ser det inte likadant ut som i Norrland, i södra Sverige eller här i Stockholm. Arbetsförmedlingen måste kunna vara mer flexibel för att kunna använda de medel som tilldelas.

Vi har haft en annan debatt här, du och jag, Hillevi, om att Arbetsförmedlingen har skickat tillbaka 18 miljarder kronor till staten sedan 2007. De pengarna skulle gå till olika typer av utbildningar men kunde inte användas därför att Arbetsförmedlingen är så hårt reglerad via sitt regleringsbrev, medan det verkar vara en politik att se till att fler företag ska ta till sig personer med olika typer av bidrag.

Är arbetsmarknadsministern beredd att se till att det kan bli en reglering i frågan?

Anf. 118 GUSTAV NILSSON (M):

Fru talman! Vad gäller olika stöd till personer med funktionsnedsättningar har alliansregeringen gjort betydande insatser inom en rad olika områden. Man har bland annat ökat stödet till Samhall under de senaste åren, ökat stödet till arbetsgivare som anpassar arbetsplatsen så att personer med funktionsnedsättning får en rimlig chans och större möjligheter att börja jobba. Lönebidragen har förbättrats för att kompensera arbetsgivaren för den nedsättning av arbetsförmågan som individen kan ha.

Jag vill också nämna den så kallade Funkautredningen, ett initiativ som regeringen tog. Den utredningen har remissbehandlats och fått ett mycket positivt mottagande från nästan alla. Om de förslagen blir verkliga kommer personer med funktionsnedsättning att få ännu bättre möjligheter, bättre levnadsvillkor och större chanser att få ett arbete.

Mycket är gjort, men det återstår naturligtvis mycket mer att göra för den här stora gruppen människor. Det gäller att kunna se möjligheterna, inte problemen. Förutom alla de stödformer som finns tror jag att det är viktigt att förändra attityder. Det handlar mycket om det, att se alla möjligheter som finns.

Även om det har skett en liten förbättring, eftersom fler arbetsgivare anställer människor med funktionsnedsättning, finns det mycket att göra. Det är många privata arbetsgivare, ofta småföretag, som anställer personer med funktionsnedsättningar. Stat, kommuner och landsting måste bli mycket bättre på det här området.

Personer med funktionsnedsättning är en viktig resurs för framtiden, när vi nu talar om att det finns ett stort behov av arbetskraft under kommande år för att kunna klara framtida välfärd.

Det finns stöd och bidrag i olika former, och det finns många insatser man kan göra på olika sätt. Förekommer det missbruk i något eller några fall, så att man missbrukar möjligheten att exempelvis använda lönebidrag, ska det naturligtvis beivras. Arbetsförmedlingen har där en viktig roll. De ska först och främst se till behovet av lönebidrag och bedöma nedsättningen av arbetsförmågan. De ska också kontrollera att reglerna följs. Följs de inte ska man naturligtvis se över detta och vidta lämpliga åtgärder. Det får inte ske något missbruk – det kan vi nog vara överens om.

Människor med funktionsnedsättning måste ges en rimlig chans att komma in på arbetsmarknaden. Lönebidragen är en viktig del för att underlätta detta. Människor med funktionsnedsättning ska ses som en resurs och inte som ett problem.

Anf. 119 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Tack för interpellationen, för den är viktig!

Jag tror att vi kan vara överens om att lönebidrag kan vara en viktig insats för att människor som är funktionsnedsatta och har nedsatt arbetsförmåga kan få ett arbete. Det är viktigt att det grundas på att man har en dokumenterad funktionsnedsättning som medför att man har nedsatt arbetsförmåga – låt mig vara tydlig med det.

Jag har också följt debatten om vad som har hänt i Göteborg och tittat lite närmare på vad Arbetsförmedlingen de facto har gjort. Man har på Arbetsförmedlingen under 2013 skärpt reglerna betydligt kring lönebidragshanteringen. Man har formulerat nya uppdrag till samtliga chefer.

När det gäller just kontoret i Göteborg, som tycks ha varit drabbat av att det kanske inte har gått riktigt rätt till, gör man nu en genomgång av samtliga beslut som har fattats på det arbetsförmedlingskontoret. Det har lett till att man har tvingats stänga av en medarbetare och göra en anmälan till personalansvarsnämnden. Man kan misstänka att någon medarbetare inte har följt gällande regler.

Det är också viktigt att poängtera att det i § 3 i förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen tydligt framgår att Arbetsförmedlingens verksamhet ska utformas så att den inte snedvrider konkurrensförutsättningarna på arbetsmarknaden.

Det är inte heller så att bidraget får vara hur stort som helst. Bidraget får inte överstiga den nivå som behövs för att kompensera nedsättningen i arbetsförmåga. En arbetsgivare som anställer en person som har nedsatt arbetsförmåga får alltså en kompensation för att personen i fråga inte gör ett lika snabbt arbete eller ett arbete med lika hög kvalitet eller behöver mer hjälp och stöd. Det är väldigt tydligt reglerat i reglerna.

Det är viktigt att reglerna följs. Det finns tydliga instruktioner. Följer man reglerna ska det inte kunna ske ett överutnyttjande. Men jag har ändå tillsatt den här utredningen för att titta närmare på frågan.

Detta gäller lönebidragen, och det är något som har funnits under många år, även under socialdemokratiska regeringar.

Den andra delen gäller just taxibranschen i Göteborg, som interpellanten tog upp. Den visar på att ganska många har ett nystartsjobb. Ett nystartsjobb är något annat. Det är en rättighet som man har om man till exempel har suttit i fängelse, om man har varit beroende av ekonomiskt bistånd från kommunen eller har varit långtidsarbetslös. Om man har varit det under en längre period får arbetsgivaren kompensation, en kreditering på sitt skattekonto. Arbetsgivaren slipper betala arbetsgivaravgift under en viss period, och i vissa fall får arbetsgivaren dubbel nedsättning av arbetsgivaravgiften.

Det är viktigt att personer som har varit borta länge får en chans att komma tillbaka till arbetsmarknaden. För en del personer som har varit borta länge är många jobb stängda. Många jobb är ofta stängda för den som har suttit i fängelse till exempel. Många arbetsgivare begär registerutdrag och säger: Hit kan du inte komma om du har den här bakgrunden.

Det kan man diskutera. Vissa yrken släpper ändå in människor som har haft det lite tufft, som är utrikes födda, som kanske har gått länge på ekonomiskt bistånd, som har suttit i fängelse eller så. Det är kanske därför som många fler har kommit in just som taxichaufförer. Det är heller inte ovanligt att vi har akademiker med hög utbildning som kör taxi som inte har lyckats få ett jobb inom det som de har varit utbildade för men som har tagit sig in på arbetsmarknaden på andra sätt. Det tror jag kan vara förklaringen till själva nystartsjobbskonstruktionen.

Där är det Skatteverket som har sina kontrollmekanismer. Enligt min uppfattning fungerar Skatteverket väldigt bra när det gäller kontroller av skatter. Det kan vi återkomma till i nästa inlägg.

Det är nästan två olika delar som interpellanten tar upp: lönebidrag för dem som har en funktionsnedsättning, som har nedsatt arbetsförmåga, nystartsjobb för dem som har varit långtidsarbetslösa. Låt oss skilja på de

två grupperna, annars tror jag att det blir väldigt förvirrat för den som följer den här debatten.

Anf. 120 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret igen! Det som jag gärna skulle vilja att statsrådet också berörde, som även har framkommit i Göteborgs-Postens rapportering, är facket's möjligheter att ha ett inflytande i samband med lönebidragsanställningar. Där man säger nej för att man tycker att det här inte är rimligt och det sker i stor omfattning på ett företag borde Arbetsförmedlingen lyssna.

Jag tror, och delvis håller jag med Hillevi Engström, att de här åtgärderna är viktiga för personer som står långt från arbetsmarknaden. Men det får inte samtidigt bli så att det snedvrider konkurrensen. En kafékedja som har nämnts kan konkurrera ut andra. Det är taxibolag som tar emot många med olika typer av bidrag och konkurrerar ut andra i samband med upphandlingar och så vidare. Det är inte rimligt.

Jag har en undran utifrån det svar som arbetsmarknadsministern har skrivit. Det står först att ”regeringen har inte reglerat hur många personer med praktik eller lönebidrag som en arbetsgivare får anställa just för att lämpligheten av insatsen ska bedömas av myndigheten i varje enskilt fall”. Samtidigt står det att ”förekomsten av överutnyttjande av de arbetsmarknadspolitiska stöden är något som regeringen motarbetar aktivt.”

Jag skulle vilja veta vad arbetsmarknadsministern ser som ett överutnyttjande. Enligt min bedömning, utifrån det jag tar del av och de samtal jag har fått, bland annat från förmedlare på Arbetsförmedlingen, sker det i dag ett överutnyttjande. Definitionen av överutnyttjande skulle jag gärna vilja veta lite mer om.

Vad är då det som Arbetsförmedlingen själv ger uttryck för, från chefsnivå till förmedlare? Det är till och med personer i dag som lämnar Arbetsförmedlingen för att man säger att man inte längre vill försvara organisationen så som Arbetsförmedlingen fungerar i dag. Det i sig är ju ganska allvarligt.

Jag tror att problemet ligger här. Det är regeringens styrning av Arbetsförmedlingen. Går man in på Arbetsförmedlingens centrala sida, som inte bara är kopplad till Västra Götaland eller Göteborg, kan man se att det står att nu ska man följa och uppmärksamma en trailer som ska gå runt om i landet till 23 orter. Med den trailern ska man ”träffa arbetsgivare och berätta om vilka tjänster vi kan erbjuda. ... Att åka runt med trailer är ett nytt grepp som vi hoppas ska väcka större uppmärksamhet än att annonsera eller göra reklamfilm. – – Som arbetsgivare kan man få en kundansvarig på Arbetsförmedlingen som lär känna ens behov.”

Det kanske är det där med kundansvaret och att lära känna ens behov som den person som nu skulle vara avstängd i Göteborg har varit exempel på.

”I samband med kampanjen lanserar vi också ett nytt verktyg på Arbetsförmedlingens webbplats där arbetsgivaren kan räkna på vad lönen blir vid olika anställningsstöd.” Där finns det en räknepålägg där man som arbetsgivare fyller i vilken månadslön det är fråga om och vilken ålder det är på personen. Sedan rasslar det till exakt vilken ersättning arbetsgivaren får för att ta emot någon med ett bidrag.

Regeringen har varit väldigt effektiv i argumenteringen att det är för många som går på bidrag. Men de bidrag som regeringen har talat om är försäkringar. Det är antingen sjukpenningen eller arbetslöshetsförsäringen som ofta benämns som bidrag, på ett som jag uppfattar det felaktigt sätt. Men det här är ju bidrag. Det är pengar som går ut till arbetsgivarna, och arbetsgivarna ses här som kunder som ska hittas och fångas upp.

Likadant är det med fas 3. I dag betalas det ut ca 6 miljoner om dagen till företagen som olika typer av bidrag. Det har ökat något dramatiskt. Det är ungefär 32 000 personer i dag som finns i sysselsättningsåtgärden fas 3. Det är vad jag kallar bidrag. Det andra är trygghetsförsäkringar.

Anf. 121 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tycker att Socialdemokraterna lämnar väldigt otydliga besked. Ena dagen styr regeringen Arbetsförmedlingen för hårt, för detaljerat. Andra dagen är det för flexibelt och för slapt. Jag undrar lite grann hur Socialdemokraterna egentligen ställer sig.

Jag tycker att det är viktigt att det finns rim och reson i regler. Jag tycker att det är viktigt att Arbetsförmedlingen agerar på ett rättssäkert sätt, att det finns en tydlig styrning, men också att Arbetsförmedlingen kan utforma hanteringen av de olika kontrollmekanismerna.

Låt mig när vi tittar på just det som gäller lönebidragen påminna Mattias Jonsson om att vi har en väldigt allvarlig situation. Vi har drygt en miljon människor i Sverige i dag som har en funktionsnedsättning. Hälften av dem har nedsatt arbetsförmåga. Hälften av dem står utanför arbetsmarknaden och har gjort så under väldigt lång tid.

När krisen slår till blir personer med full arbetsförmåga varslade och uppsagda. Då flyttas de personer som har funktionsnedsättningar längre och längre bak i kön. Arbetsgivare har en låg benägenhet att anställa en person som har en lättare psykisk funktionsnedsättning eller ett rörelsehinder. Så ser sanningen ut. De här personerna har oerhörda svårigheter att hitta tillbaka till arbetsmarknaden.

Eftersom jag står för en arbetslinje som inte accepterar att personer ska förtidspensioneras bort ur statistiken utan snarare vill inkludera människor, vilket är en mycket svårare uppgift, speciellt när man är i en allvarlig krissituation på det femte året, tycker jag att det är viktigt att arbetsgivarna kan motiveras och förmås att ge människor en jobbchans, särskilt om de har en nedsatt arbetsförmåga. Jag menar att vi måste ta till vara människors arbetsförmåga hur stor eller liten den än är. Där fyller olika former av stöd en väldigt viktig funktion, under förutsättning förstås att de hanteras på rätt sätt.

Har man en nedsatt arbetsförmåga med 30 procent kan man inte förvänta sig att en arbetsgivare betalar 100 procent av lönen. Där måste samhället gå in och kompensera. Därför fyller lönebidragen en viktig funktion. Jag vet också att Socialdemokraterna gärna vill se en höjning av nivån i lönebidragen, eller hur Mattias Jonsson? Han nickar.

Men låt mig vara tydlig med att man måste följa de regelverk som finns. Arbetsförmedlingen arbetar med väldigt tydliga regler. Till exempel är det så att en handläggare bedömer och någon annan beslutar. Olika regler för attesträtt och uppföljning. Det är till och med så att arbetsgivare tycker att det är besvärligt när Arbetsförmedlingen varje år kommer

på besök och pratar med den anställde: Hur har du utvecklat din arbetsförmåga? Man pratar med arbetsgivaren. Man försöker förhandla ned det arbetsmarknadspolitiska stödet. Jag får många sådana samtal från arbetsgivare som säger: Låt oss behålla det här stödet, det är viktigt.

Arbetsförmedlingen har en viktig uppgift att kontrollera och att förhandla ned det här stödet. Sköter man det här på ett korrekt sätt ska det fungera.

Den andra frågan gäller nystartsjobben. De har visat sig väldigt framgångsrika därför att arbetsgivare tycker att det är enkelt när man har med Skatteverket att göra och det blir en kreditering på skattekontot. Det är väldigt många i dag som har varit borta många år från arbetsmarknaden som får sin kanske första jobbchans tack vare att de är lite billigare att anställa. De har en marknadsmässig lön enligt kollektivavtal, men arbetsgivaren får en liten kompensation för att de kanske inte producerar lika bra som den som är på den ordinarie arbetsmarknaden.

Vi behöver de olika insatserna, men det behövs också ordentlig kontroll, regler, styrning och uppföljning. Jag är förvissad om att Arbetsförmedlingen behöver tydliga direktiv, styrning och uppföljning snarare än det som jag har hört socialdemokrater i debatten säga: Släpp det fritt, låt det vara mer flexibelt, låt dem göra lite grann som de tycker!

Anf. 122 MATTIAS JONSSON (S):

Fru talman! När det gäller det sista som arbetsmarknadsministern säger, släpp det fritt, gör som ni vill, ska jag försöka tydliggöra vad jag menar.

Det ena som arbetsmarknadsministern säger är att socialdemokratin ena stunden menar att det är en för hård styrning och i den andra att vi måste styra mer. Då menar jag att det vad gäller Arbetsförmedlingen måste finnas lokala lösningar utifrån att man lyssnar på hur behovet ser ut hos arbetsgivarna. Om det är så i dag att vi har arbetsgivare som efterfrågar en viss kompetens och inte får tag på den måste Arbetsförmedlingen efter de lokala förutsättningarna kunna sätta ihop utbildningspaket så att man matchar de arbetslösa med företagens behov. Där måste finnas en flexibilitet. Där menar jag att det är en alldeles för hård styrning i dag. Det motverkar möjligheterna för de arbetslösa att få ett jobb. Det motverkar möjligheterna för företagen att kunna vara livskraftiga, att kunna vara konkurrenskraftiga så att vi ska kunna hävda oss nationellt.

Lönebidrag behöver en annan styrning. Hillevi Engström sade i den förra debatten om privata aktörer att det är oerhört viktigt med regler, riktlinjer, uppföljning och kontroller. Jag redovisade i mitt förra anförande att Arbetsförmedlingen ska se företagen som kunder och söka upp dem för att erbjuda olika typer av anställningsstöd. De som står långt från arbetsmarknaden är prioriterade grupper. Det är delvis rätt, men det måste finnas ett större inslag av att se till att de som står långt från arbetsmarknaden också får kompletterande utbildningar för att möta de behov arbetsgivarna har. Där finns det en reell avsaknad.

På den punkten skiljer sig politiken i huvudsak åt mellan Moderaterna och Socialdemokraterna. Det måste finnas en flexibel lösning där man ser de arbetslösa, de arbetslösa får utbildning och man lyssnar på företagens behov.



Anf. 123 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag håller med Mattias Jonsson. Jag hade kunnat säga detta själv, nämligen att arbetsgivarens behov måste stå i centrum. Det är därför vi är tydliga i regleringsbrevet. Vi var tydliga förra året, men vi är ännu tydligare i år när det gäller arbetsgivarkontakter för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden.

Om man tittar på arbetsgivarnas behov av kompetens och på de arbetssökande kan man se stora skillnader. Arbetsgivarna söker kvalificerad personal. Det är de lediga jobben som anmäls. De finns inom utbildning, vård, it och telekom. För den typen av utbildning kommer Arbetsförmedlingen sannolikt att ha svårt att uppfylla alla de behoven. Där är det snarare satsningar i det reguljära skolväsendet som är viktiga. Men även arbetsmarknadsutbildning kan spela en viktig roll.

Företagen är den ena kunden hos Arbetsförmedlingen. Den andra kunden är de arbetssökande. Det är viktigt att matchningen förbättras ännu mer. Vi har viktiga utmaningar, men vi har också förbättrat resultaten sedan tidigare år. Arbetsförmedlingens årsrapport från 2012 visar på bättre resultat för i princip alla indikatorer. Det behöver inte innebära att man är fullt nöjd, men det går i många avseenden åt rätt håll.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **20 § Svar på interpellation 2012/13:374 om den höga arbetslösheten i Vilhelmina**

Anf. 124 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Isak From har frågat mig vilka åtgärder för omställning till nya jobb som jag avser att vidta för att möta den mycket höga arbetslösheten i Vilhelmina.

Den globala finans- och skuldskrisen är nu inne på sitt femte år. Den svaga internationella konjunkturutvecklingen påverkar Sverige genom lägre tillväxt och högre arbetslöshet. Regeringen satsade därför 23 miljarder kronor i budgetpropositionen för 2013 i syfte att stimulera ekonomin och stärka tillväxtförutsättningarna. I paketet ingår satsningar på utbildning, infrastruktur, forskning och ungas jobbchanser. Det handlar om reformer för att öka möjligheterna att driva företag, stärka svensk konkurrenskraft och stimulera till fler jobb.

I vårpropositionen presenterar regeringen ytterligare satsningar inom utbildning, praktik, infrastruktur och regional utveckling för att dämpa krisens effekter och motverka att den höga arbetslösheten biter sig fast. Det innebär bland annat 12 400 extra praktik- och utbildningsplatser – årsarbetsplatser – under 2013 och 2014. Totalt satsar regeringen ca 3 miljarder kronor för de kommande två åren, varav den större delen i år.

Det ingår också i Arbetsförmedlingens uppdrag och ansvar att använda tilldelade resurser för att hjälpa personer som blivit arbetslösa vid nedläggningar. Arbetsförmedlingen har också möjlighet att fördela de medel myndigheten förfogar över så effektivt och bra som möjligt utifrån det arbetsmarknadsläge som råder. I och med Arbetsförmedlingens nationella organisation finns möjligheten att omfördela från regioner och

orter med ett relativt bättre arbetsmarknadsläge till delar av landet där läget är mer bekymmersamt, till exempel i Vilhelmina.

Arbetslinjen är därmed underbyggd av en aktiv arbetsmarknadspolitik som jag ständigt vill fortsätta att utveckla. Det handlar om att rusta Sverige genom investeringar i infrastruktur och forskning, förbättra företagens villkor samt ytterligare arbetsmarknadspolitiska insatser.

Anf. 125 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern!

Det är roligt att stå här i kammaren och höra att arbetsmarknadsministern vill något. Jag har ställt interpellationen med utgångspunkt i den mycket höga arbetslösheten i Västerbotten och framför allt i Vilhelmina, som är särskilt utsatt.

I spåren av konjunkturnedgångar och trender försvinner och flyttar jobb. Företag flyttar, företag lägger ned och företag utlokaliseras. Det är ingen nyhet, utan det har hänt tidigare. Men tidigare har också funnits idéer och åtgärder för hur omställningen ska mötas. Rörligheten på arbetsmarknaden fortsätter. Så är det naturligtvis också i Västerbotten. Det finns risk att fler förlorar sina jobb, men många med rätt utbildning eller många som får chansen till omställning får också nytt jobb.

Kompetenskraven på dagens och morgondagens arbetsmarknad höjs. En annan faktor är att den fria etableringsrätten för myndigheter gör att små inlandskommuner tappas statliga jobb. Det har varit negativt också för Vilhelmina, som har tappat drygt 100 statliga jobb de senaste åren.

Jag tycker ändå att regeringens acceptans av den mycket höga arbetslösheten förskräcker. Är det därför som insatser för kompetenshöjande åtgärder är så begränsade? Jag har vid ett par interpellationsdebatter med näringsministern det senaste halvåret frågat om olika åtgärder för att få nya företag och nya jobb, och jag har fått det tydliga svaret, som arbetsmarknadsministern delvis hänvisar till, att nya företag och nya jobb skapas framför allt med hjälp av sänkt skatt, sänkt skatt och sänkt skatt.

Mycket av de satsningar som arbetsmarknadsministern hänvisar till från höstens budgetproposition handlar om sänkt bolagsskatt. Man kan undra hur och när jobben kommer till Vilhelmina tack vare den sänkta bolagsskatten. Har arbetsmarknadsministern någon idé? Är det inte snarare så att de stora skattesänkningarna i stället gynnar banker, det vill säga storfinansen? Det är väl bekant att det finns lite av storfinans i Vilhelmina.

Långtidsarbetslösheten tycks ha bromsat in något, men den är fortfarande mycket hög. Arbetsförmedlingen menar att den i bästa fall är på väg att plana ut något. Vi har fortfarande en arbetsmarknad med en stor konkurrens om jobben. Den slår hårt mot vissa av de arbetsökande. Regeringens straffperiod för unga låser fast dem i konstant utanförskap. Det gör inte saken lättare i Vilhelmina eller i Västerbottens inland.

Antalet arbetslösa i Västerbotten var i februari 11 225, eller 8,6 procent av den registrerade arbetskraften. Ungdomar 18–24 år stod för 42 procent av alla nyinskrivningar.

Med anledning av den mycket höga arbetslösheten, som riskerar att höjas ytterligare, är det rimligt att ställa sig undrande till de dyra och dåliga åtgärder som regeringen har vidtagit hittills, med coacher och upphandling av diffusa jobsökarkurser, som på intet sätt har förbättrat

situationen. Vilka nya insatser tycker arbetsmarknadsministern att man bör vidta för att möta arbetslösheten i Vilhelmina?

Prot. 2012/13:96  
23 april

Anf. 126 JOHAN JOHANSSON (M):

Fru talman! Isak From efterfrågar idéer för att möta den utmaning som Vilhelmina står inför. Sannerligen står Vilhelmina och många andra av Norrbottens och Västerbottens inlandskommuner inför utmaningar.

Att bo, leva och jobba i hela landet är viktigt. Om man inför en vägslitageavgift som gör att det blir dyrare att producera alla varor som behövs till en ort som Vilhelmina, och gör det dyrare att producera allt som produceras i Vilhelmina som ska till en annan ort, gynnar det jobben? Ger det fler jobb till Vilhelminas unga om man inför fördubblade arbetsgivaravgifter för unga? Höjer man kraftigt krogmomsen, kanske till och med fördubblar den, hur påverkar det besöksnäringen i en besöksnäringstät kommun?

Arbetsmarknadsministern har gått igenom en del av de saker som sker i vårpropositionen. Även i höstpropositionen finns det en hel del åtgärder att för att göra landet lite rundare, för att man ska kunna verka och leva i hela landet. En regering ska fokusera på att skapa generellt goda förutsättningar för arbete och tillväxt oavsett var du bor i landet. Det tycker jag att regeringen gör.

Regeringen ska göra sitt, och det ska även kommunerna göra – någonting jag tänker återkomma till i mitt nästa anförande.

Anf. 127 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Regeringen satsar på det som bygger Sverige starkt, på en stark sysselsättning och på bra villkor för företagen. Vi kan se efter valet 2006, när Sverige stod på en högkonjunktur, att vi har lyckats minska utanförskapet och lyckats öka sysselsättningen ganska markant.

Krisen har slagit även mot Sverige och även mot Vilhelmina och mot Västerbotten. När jag tittar på Arbetsförmedlingens statistik för mars månad 2013 kan jag ändå se att det anmäldes 1 532 lediga platser. Det var en ökning med 16 procent jämfört med mars 2012. Många jobb som anmäls är inom utbildning, vård och omsorg, finanssektorn och företags-tjänster, det vill säga bemanningsbranschen. Det är en markant ökning.

Antalet kvarstående platser hos Arbetsförmedlingen är också fortsatt stort, och det betyder att det inte finns tillräckligt många lämpliga sökande till de lediga jobben. Det är då en viktig utmaning att befolkningen får möjligheter till vidareutbildning och studier så att man kan stärka sin omställningsförmåga.

I mars fick 1 372 personer i Västerbotten ett arbete, och det var en ökning med nära 14 procent sedan förra året. Det finns alltså ljusglimtar i tillvaron, och det är viktigt att vi lyfter fram dem.

Ett län som Västerbotten drabbas hårt när en stor industri varslar, och i år har varslen i Västerbotten varit på en nivå knappt under 400. Vi vet ännu inte hur många av de personerna som blir uppsagda, och vi vet inte vilken form av arbetslöshet det kan leda till.

Då är det viktigt att vi har en arbetsförmedling som möter varje person efter hans eller hennes individuella behov, att man gör det möjligt för ungdomar att få flyttbidrag för att kunna flytta till de lediga jobben eller pendlingsstöd, att det blir billigare för arbetsgivare att anställa, att vi

Svar på  
interpellationer

höjer utbildningsnivån genom satsningar i skolan, att vi har kraftiga subventioner inom ROT- och RUT-sektorn, att vi har en halverad restaurangmoms och regelförenklingar.

Då måste jag ställa frågan: Hur tror interpellanten att det blir en bättre arbetsmarknad om man gör precis tvärtom, som Socialdemokraterna föreslår, det vill säga höjer ersättningar och bidrag, höjer skatter för vanliga människor och höjer skatter och avgifter för företagen? Hur ska då fler företag vilja investera i Vilhelmina och i Västerbotten? Kommer inte det sannolikt, Johan Johansson, att leda till att jobb slås ut och fler blir arbetslösa i Västerbotten och Vilhelmina? Förklara gärna hur den ekvationen går ihop, att när det blir dyrare att anställa blir det fler jobb! Den har jag ännu inte riktigt begripit.

Anf. 128 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, Johan Johansson, för inspelet i debatten! Du får gärna svara arbetsmarknadsministern – jag tror säkert att du har idéer även om jag inte delar dem.

Arbetsmarknadsministern säger att situationen har förbättrats ganska markant. Jag tror att det är enbart den borgerliga regeringen som i dag lever i tron att situationen har förbättrats.

Jag var inne på det tidigare att när jag började förbereda mig för den här debatten kom det ganska snart fram att Vilhelmina dessutom har tappat 107 statliga jobb. Totalt i Västerbottens inland har det försvunnit 314 statliga jobb. De har till stor del försvunnit därför att regeringen har infört fri etableringsrätt för myndigheter. Och det blir ju inte lättare att locka företag och företagare när nödvändig, grundläggande infrastruktur för samhällsservice försvinner.

Det krävs framtidstro, och det krävs framtidstro för att våga satsa. Så är det naturligtvis i Vilhelmina också.

Ja, jag hoppas att besöksnäringen kan bidra. Det tror jag också att den kan göra. Jag tror inte att den halverade restaurangmomsen kommer att göra någon nytta i Klimpfjäll just nu, för just nu är det andra frågor som är av betydelse för att besöksnäringen ska kunna utvecklas i fjällkommunerna. Det handlar om infrastruktur, både den fysiska och den digitala. Under de stora turistsäsongerna kan du nämligen inte ringa eller använda mobil it, för marknaden anser inte att det är lönt att bygga ut kommunikationen i de delarna av landet. Så är det i borgerlighetens Sverige.

När kommer regeringens satsningar på matland och skogsland, som man har trumpetat ut väldigt storslaget, att ge resultat? De skulle kunna ge resultat i Vilhelmina, men hittills har vi inte sett det.

Kommer regeringens nya mineralstrategi att möjliggöra en öppning av Stekenjokkgruvan?

Tror regeringen på sina strategier? Då behöver man satsa mer på utbildning, på kompetenshöjande åtgärder, på nya bostäder och på ny infrastruktur.

I de tidigare debatterna fick vi i och för sig ett positivt inspel från arbetsmarknadsministern om att Arbetsförmedlingens roll bör ses över. I dag har Arbetsförmedlingens verksamhet mer och mer inriktats på att disciplinera de arbetslösa.

Trots att vi i dag tyvärr totalt har drygt 400 000 människor som letar efter arbete har många arbetsgivare svårt att hitta personal. På grund av upphandling och dyra åtgärder har matchningen på arbetsmarknaden försämrats markant de senaste åren. I arbetslöshetens Sverige – och så är det definitivt i Västerbotten – råder det brist på många yrken: maskinförare, förskollärare, kranförare, betongarbetare, sjuksköterskor. I Västerbotten är det också extremt svårt att få tag på många kompetenser inom vård och omsorg.

Många av dem som nyss har blivit arbetslösa i Vilhelmina saknar grundläggande gymnasiebehörighet. Man är också till åren kommen. Vi kan inte kräva att en 55–56-åring dessutom ska gå på högskolan och läsa upp sin kompetens, utan det krävs arbetsmarknadspolitik.

Anf. 129 JOHAN JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag vill inte se Vilhelmina, eller någon annan inlandskommun i en liknande situation, som ett offer. Det framställdes nästan så i interpellantens första inlägg.

Vilhelmina har potential som inte utnyttjas till fullo. Nyföretagandet är gott, men alla frön kommer inte riktigt upp till ytan. Tittar man på Svenskt Näringslivs ranking och går in och tittar på data- och it-kommunikationen rankas Vilhelmina på plats 37 i riket. Det är absolut ingen siffra att skämmas för. Men tittar man på näringslivsklimatet ser man att Vilhelmina ligger långt ifrån landets bästa – snarare bland de 5–10 procent sämsta.

Den socialdemokratiska kommunledningens attityder till företagande var i fjol näst lägst i hela riket. Jag skulle nog vilja uppmana kommunledningen i Vilhelmina, och andra kommuner i liknande situationer, att stärka det lokala näringslivsklimatet.

Hur bedriver man service i företag? Finns det osund kommunal konkurrens? Hur stärker vi politikernas och tjänstemännens förståelse för företagarna? Det är oerhört viktigt i sådana här små kommuner.

Idéer ska kunna förverkligas i en kommun som Vilhelmina. Man ska inte behöva flytta till en annan ort för att kunna förverkliga idéer om företagande.

Ett gott näringslivsklimat handlar om jobben. Det handlar om att stärka de företag som finns på orten så att jobben blir tryggare och fler. Det handlar också om att få fler företag att etablera sig.

Anf. 130 HANIF BALI (M):

Fru talman! Jag vill inte störa Isak Froms raggning av en nominering från Vilhelminas arbetarekommun eller någonting sådant. Det vore mycket olyckligt att försöka göra det. Däremot vill jag ifrågasätta den lösning som Socialdemokraterna framför som en generallösning på alla problem i denna värld. Det är nämligen så att arbetsmarknadsutbildningar är lösningen på alla problem på denna jord. Har du huvudvärk, ta en arbetsmarknadsutbildning! Finns det arbetslöshet ska vi ha en arbetsmarknadsutbildning. Det låter som om inte världens mest utbyggda reguljära utbildningssystem finns i det här landet, som om vi inte har gratis högskolor, som om vi inte har komvux och som om vi inte har yrkesvux. Det låter som om det inte existerar, utan det handlar alltid om den här lilla särlösningen med arbetsmarknadsutbildningar.

Jag undrar vilken arbetsmarknadsutbildning i detta land som genererar ingenjörer, som det skriks efter, eller sjuksköterskor. Den finns inte. Hur tror ni att vi ska kunna lösa de problem som finns med mismatchningen genom arbetsmarknadsutbildningar? Det är jätteintressant. Socialdemokraterna har varit jätteduktiga på att säga att det finns jobb och att finns det människor som är arbetslösa, men de matchas inte ihop. Och lösningen på det ska vara några Amskurser och datakörkort.

Hur naiv syn på verkligheten får man ha? Varför inte erkänna att det som krävs är att Arbetsförmedlingen jobbar aktivt, gynnar det lokala näringslivsklimatet och ser till att jobbmarknader växer fram? Ur det växer det fram en servicesektor som kan ge jobb till människor som kanske inte har den där ingenjörutbildningen eller sjuksköterskeutbildningen.

Det är ett sätt att lösa problemen, men nej, enligt den socialdemokratiska modellen ska man göra det som IFAU utdömde som den mest ineffektiva arbetsmarknadsmetoden som vi någonsin haft i detta land, nämligen pumpa in miljarder i arbetsmarknadsutbildningar och hoppas att det kommer ut något bra på andra sidan. Men det fungerar inte så. Vi har redan provat det år efter år. Det fungerade inte i Vilhelmina då. Varför ska det fungera i Vilhelmina nu?

Socialdemokraterna vägrar att svara på hur de har tänkt nå de fantastiska siffror de målar upp. Hur har de tänkt vända på urbaniseringen, som är en global företeelse? Socialdemokraterna har, som enda, unika, politiska rörelse i denna värld, lyckats hitta lösningen på detta, och det är arbetsmarknadsutbildningar. Kan någon någonsin ge ett realistiskt svar på vilken modell man ska använda? Den modell som regeringen framför handlar om grundläggande, goda ekonomiska förutsättningar för företag att växa, expandera och anställa. Om det är fel, vad är då den socialdemokratiska modellen förutom era arbetsmarknadsutbildningar?

Anf. 131 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill rätta mig. Jag använde fel namn i mitt förra inlägg.

Isak From ställer en mängd olika frågor om Matlandet Sverige, om Skogslandet Sverige, om mineralstrategi och gruvor och om bostäder och infrastruktur. Det är jag tacksam för även om jag inte kommer att gå in på de detaljerna. Regeringen har en kraftfull politik på alla dessa områden och mer därtill, inte minst på utbildningsområdet.

Det arbetskraftsbehov som finns i Västerbotten gäller många jobb som kräver utbildning. Det finns till exempel en brist på sjuksköterskor inom vården. Därför satsar regeringen på fler utbildningsplatser i höstbudgeten för 2013. Det handlar om ytterligare utbildningsplatser på ingenjörutbildningar och sjuksköterskeutbildningar för att tillgodose de behov av kvalificerad arbetskraft som finns på arbetsmarknaden.

Vi har gjort kraftfulla satsningar på utbildningsområdet. Det är också viktigt att personer utbildar sig till de lediga jobb som finns och som växer fram.

Sedan finns det människor som kanske inte är så intresserade av lite mer omfattande utbildningar utan vill jobba direkt. Då försöker regeringen stimulera fram jobb inom den privata tjänstesektorn. Det är där vi kan se att jobben har vuxit fram under senare år. Vi kan se jobbeffekterna av

halveringen av kostnaden för att till exempel få tjänster utförda i sitt hem. Det handlar om ROT-tjänster och RUT-tjänster. Vi ser att jobb växer fram inom restaurangnäringen och cateringnäringen där vi har halverat momsens från 25 procent, vilket är mycket högt.

Vi har också satsat på investerarstöd för att stimulera nyföretagande, på stöd till de större bolagen genom att sänka bolagsskatterna så att jobb blir kvar och kan utvecklas i Sverige och på en mängd andra åtgärder.

Vad blir Socialdemokraternas besked till väljarna? Jag vill att Isak From försöker förklara detta, för jag tycker att det är obegripligt. Hur ska jobben växa fram om företagen i Vilhelmina får betydligt ökade kostnader mot vad de har i dag? Hur ska det kunna växa fram fler jobb om socialavgifterna blir dubbelt så höga för att anställa och behålla ungdomar på orten? Den ekvationen går inte ihop, Isak From.

Sedan vill jag också säga att vi har satsningar på arbetsmarknadsutbildning och praktik och en aktiv arbetsmarknadspolitik. Arbetsmarknadsutbildningarna är av kortare karaktär och ska vara det. De ska också fylla de behov som finns på arbetsmarknaden, och de finns även för arbetssökande i Västerbotten och Vilhelmina. Men de måste också anpassas till de jobb som finns i Västerbotten och Vilhelmina.

Jag tycker också att vi måste inspirera våra ungdomar att utbilda sig, öka sin utbildningsnivå och flytta dit där de lediga jobben finns för att kanske kunna återvända när arbetsmarknaden ser mer stabil och lovande ut. Vi ser att det är problem i till exempel Vilhelmina med att en större andel män med lägre utbildning finns kvar på orten, medan många flickor och yngre kvinnor utbildar sig vidare och kanske kommer tillbaka som sjuksköterskor, poliser eller brandmän. Vi måste också få in utbildningsperspektivet. Det är särskilt viktigt på orter där man kanske inte riktigt har haft den traditionen. Det har funnits jobb, och därför har det inte krävts att man har utbildat sig på en annan ort.

Satsningar på utbildning är utan tvekan den viktigaste arbetsmarknadspolitiska åtgärden. Det är viktigt att våra ungdomar klarar av grundskolan och gymnasiet och sedan får möjlighet att utbilda sig med ett generöst system med fri högskola och goda finansieringsmöjligheter genom det allmänna systemet hos CSN.

Anf. 132 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tror inte att det kommer att lösa något som helst problem för de arbetslösa i Vilhelmina, Västerbotten eller hela Sverige om vi käbblar här i kammaren.

Hanif Bali har utan tvekan fastnat för sin regerings huvudlinje, nämligen att det mesta är Socialdemokraternas fel. I övrigt väljer jag att inte kommentera hans inlägg.

Det är ganska naturligt att våra socialdemokratiska argument inte biter på en regering som är tämligen nöjd med det man genomför. Men vi har ändå facit. Det är en hög arbetslöshet. Arbetslöshetssiffrorna förskräcker, framför allt när det gäller ungdomsarbetslösheten.

I Vilhelmina är både kommunala och regionala politiker av alla färger överens om att det behövs utbildningsplatser och arbetsmarknadsutbildningar för uppsagda arbetare och tjänstemän. De kan naturligtvis vara av olika karaktär. Det är en viss skillnad på om du har jobbat på ett företag i 30 år och inte har någon gymnasiekompetens och om du har gått ut gym-

nasieskolan med godkända betyg. I det senare fallet har du en betydligt bättre situation och kanske bara behöver någon mindre komplettering.

Jerry Jonsson som är facklig representant på SCA:s såg i Vilhelmina har varit med och uppvakttat länsstyrelsen för att få hjälp med ersättningsjobb. Han och hans arbetskamrater är naturligtvis glada om det kommer något erbjudande och om det kommer rejäla satsningar till Arbetsförmedlingen i Vilhelmina.

Jag tror att de kommer att avgöra om regeringens politik har lyckats eller misslyckats.

Anf. 133 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill tacka Isak From och de övriga som har deltagit i debatten, och jag vill understryka hur viktigt det är att Arbetsförmedlingen såväl i Vilhelmina som i Västerbotten och övriga delar av Sverige ger de arbetsökande ett individuellt stöd och den hjälp som de har rätt att förvänta sig. Det är också viktigt att man erbjuder arbetsmarknadsutbildning där man tycker att det är relevant och motiverat och till exempel kan ge en utbildning som passar för de jobb som finns i till exempel Vilhelmina inom vård- och omsorgsyrkerna i äldreomsorgen där jag vet att det finns arbetskraftsbehov.

Tack för debatten! Vi lär väl återkomma inom en snar framtid.

Överläggningen var härmed avslutad.

## 21 § Svar på interpellation 2012/13:348 om ungas framtidstro

Anf. 134 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Fru talman! Isak From har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta under 2013 för att unga inte ska hoppa av gymnasieskolan, bli arbetslösa, bostadslösa och framtidslösa. Han frågar också vad jag och regeringen vill göra för att unga vuxna ska känna framtidstro och faktiskt bli delaktiga i samhället.

Å ena sidan har Isak From rätt i att många unga lever i utsatthet. Det är en utmaning vi måste möta. Å andra sidan ska vi inte glömma bort att dagens generation med unga människor har möjligheter som ingen tidigare generation har haft.

Med det sagt pekar Isak From på en rad utmaningar. Vi kan börja i gymnasieskolan. Alltför många elever har under en alltför lång tid lämnat den utan att ha fullföljt sina studier. Av de ungdomar som började i den dåvarande gymnasieskolan 2009 hade endast 69 procent fått slutbetyg tre år senare. Bakom den andelen finns en betydande könsskillnad där pojkar lyckas sämre än flickor.

De bristande resultaten och avhoppet i den tidigare gymnasieskolan är ett viktigt skäl till att regeringen genomfört en stor omläggning av gymnasieskolan. Genom bland annat tydligare behörighetskrav, ny läroplan, nya examensmål och ämnesplaner, utökad rätt till särskilt stöd och förändringar av yrkesprogrammen bedömer jag och regeringen att fler elever kommer att fullfölja sina studier inom gymnasieskolan.



Men där är vi inte än. I juni 2012 tillsatte regeringen därför en utredning i syfte att utveckla arbetet med unga som varken arbetar eller studerar. Den särskilda utredaren har nu lämnat ett delbetänkande som innehåller förslag om att det kommunala informationsansvaret ska förtydligas i syfte att stärka kommunernas insatser för ungdomar under 20 år som inte genomför eller har fullföljt en gymnasieutbildning. Det delbetänkandet är nu på remiss.

För att skapa fler utbildningsvägar till jobb för unga föreslog regeringen också i budgetpropositionen för 2013 ett omfattande ungdomspaket på drygt 8 miljarder kronor. Det kompletterades med ytterligare utbildnings- och praktikplatser i den nyss presenterade vårändringsbudgeten. Det finns nu beslut om ökade resurser till lärlingsutbildningen samt fler utbildningsplatser inom yrkesinriktade kurser på gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen, yrkeshögskolan, folkhögskolor, universitet och högskolor. Dessutom har resurserna för tidiga förmedlingsinsatser till ungdomar från första dagen i arbetslöshet förstärkts ytterligare under 2013. Det är svårt att ge bilden av att inget händer.

Den andra sidan av regeringens politik för fler jobb för unga är sänkta trösklar in på arbetsmarknaden. Det har vi nått genom att halvera socialavgiften för alla under 26 år och genom halverad restaurangmoms. Arbete inom restaurangnäringen är för många den första kontakten med arbetsmarknaden, och sänkningen av momsen förväntas leda till att fler ungdomar får jobb.

Därtill kan unga som har varit utan arbete under minst sex månader ta del av nystartsjobb. Under 2013 gör vi dessutom en ytterligare förstärkning av nystartsjobben. Stödet fördubblas för ungdomar som varit utan arbete i minst tolv månader. Det är svårt att ge bilden av att inget sker.

Isak From frågar också om bostadsbristen. Regeringen har vidtagit ett antal specifika åtgärder för att öka utbudet av bostäder för unga och studenter. Hösten 2012 fick Boverket i uppdrag att se över byggregelverket för student- och ungdomsbostäder i syfte att stimulera byggandet av sådana.

Regeringen har även infört ett stöd på totalt 50 miljoner kronor i syfte att främja innovativt byggande av bostäder för unga och ytterligare ett stöd på totalt 5 miljoner kronor för inventering av lämplig mark för studentbostäder. Det är svårt att ge bilden av att inget sker.

Slutligen vill jag understryka att jag delar frågeställarens uppfattning att ungas syn på samhället och demokratin i mycket avspeglar hur de blir behandlade under sin uppväxt. För att sätta tydligt fokus på ungas levnadsvillkor avser också regeringen att presentera en ungdomspolitisk proposition under mandatperioden. I arbetet med den – liksom i all den övriga ungdomspolitiken – är en dialog med unga central. Senast när den propositionen läggs fram för riksdagen kommer jag att återkomma till ytterligare insatser. Ingen är och ingen ska känna sig framtidslös.

Anf. 135 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för ett långt och detaljerat svar! Jag har ställt den här interpellationen därför att jag över en längre tid sett många negativa konsekvenser där unga och yngre vuxna tappat tron på samhället. Jag ställde därför ungefär en sådan här interpellation för ett år sedan till statsrådets företrädare Nyamko Sabuni. I hennes svar och se-

nare i debatten framgick det tydligt att den moderatledda regeringen i retoriken högt prioriterar ungdomsfrågorna och genomför allt som kan göras. Men i praktiken ser det annorlunda ut. Därför vill jag tacka Maria Arnholm för det väldigt långa svar hon gett där det framgår tydligt att hon tycker att regeringen har ett ansvar och att allt inte är bra. Moderata statsråd brukar konsekvent hänvisa till att alla brister är någon annans fel.

På det ungdomspolitiska området har regeringens politik sedan förra året inte gett några större effekter. Snarare fortsätter utvecklingen åt fel håll. Det är fortsatt många avhopp från gymnasieskolan. Det är fortsatt en skyhögt ungdomsarbetslöshet. Det är fortsatt många unga vuxna som bor hemma på grund av den alltmer skriande bostadsbristen, inte minst på universitetsorterna.

Konsekvenserna därav ser vi genom att många ungdomar vänder samhället ryggen. Det är inte heller en obetydlig del som säger sig inte längre tro på demokratin och som frågar sig varför de ska rösta.

Det otydliga kommunala uppföljningsansvaret har länge varit en hämsko som regeringsföreträdarna själva pekat ut. Därför är det mycket underligt att det tar så lång tid. Vi välkomnar dock att ett arbete görs. Statsrådets svar pekar på att en proposition förbereds. Så lät det även förra året när jag debatterade med Nyamko Sabuni. Hon trodde då att en proposition kanske kunde läggas fram för riksdagen under våren eller hösten.

Nu är situationen för många unga ganska besvärlig om de inte får jobb, om de inte får bostad, om de väljer att hoppa av gymnasiet. Det krävs därför ganska många åtgärder i en sådan proposition, och det är kanske inte helt lätt för den borgerliga regeringen att lägga fram den. Är det kanske därför det tar sådan tid?

Färre jobb är lika med lägre skatteintäkter, sämre statsfinanser, ökade sociala klyftor. En viktig faktor för ungas framtidstro är möjligheten till egen bostad. Enligt Boverket har 160 kommuner brist på bostäder. Jag roade mig med att lyssna på den bostadspolitiska interpellationsdebatten med Stefan Attefall och konstaterar att regeringen har absolut ingenting att komma med på bostadsområdet. Det visar inte minst andelen studentbostäder som byggts det senaste året. Den kurvan går brant nedåt. Det krävs en rejäl upplyftning, och här måste regeringen ta ett samlat ansvar. Hur ska man kunna utbilda sig eller ta ett arbete om man inte kan bo på den ort där utbildningen eller arbetet finns?

Anf. 136 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Fru talman! Jag försökte ge ett så fylligt svar som tiden medgav eftersom jag liksom Isak From tycker att det här är ett angeläget område ur många olika aspekter. Det handlar om utbildning, sysselsättning, bostäder och många andra frågor.

Jag beklagar att den ungdomspolitiska propositionen inte kommer att hinna bli färdig under våren. Vi får väl trösta oss med att de många och viktiga frågorna redan hanteras inom utbildningspolitiken, sysselsättningspolitiken och bostadspolitiken. Jag lyssnade också på Stefan Attefall och delar inte riktigt interpellantens bedömning att ingenting sker. Stefan Attefall pekar liksom jag på ett antal åtgärder som vidtas.

Arbetet med den ungdomspolitiska propositionen har bland annat byggts på dialog med hundratals icke-organiserade ungdomar runt om i Sverige. Det har skett parallellt med att diskussioner förts med LSU, Ungdomsstyrelsen och andra organiserade ungdomar. Ur det har vuxit fram en bild som delvis pekar på de frågor som Isak From och jag diskuterar i dag, men där vägs också in sådant som kommunikationer, miljöfrågor och psykisk ohälsa. Det är alltså många saker som ska lyftas fram i den propositionen.

Jag vill gärna återkomma till det allvarliga faktum att så många inte fullföljer sina gymnasiestudier. Jag tror att det är en av de viktigaste orsakerna till den höga ungdomsarbetslösheten. Det finns en bristande koppling mellan gymnasieskolan och arbetsmarknaden. Den behöver bli bättre. Det finns brister i studie- och yrkesvägledningen, som behöver förbättras. Och det finns höga trösklar på arbetsmarknaden, vilket regeringen delvis gjort någonting åt.

Resultaten av den mycket omgripande gymnasiereform som genomfördes för två år sedan kommer tyvärr att dröja ett tag till. Jag hyser goda förhoppningar om att den ska lämna ett viktigt bidrag till att öka matchningen och kopplingen mellan gymnasieskolan och arbetsmarknaden.

Det kommunala informationsansvaret har funnits sedan 2005. Det fick verka några år, och sedan såg man i en studie 2011 att det inte fungerade så bra som man hade hoppats. Endast fyra av tio kommuner ansåg att de hade tillräckligt med kunskaper om hur det såg ut. Det är så vi brukar jobba i Sverige. Jag tycker att det är en bra modell. Nu har vi en utredare som redan lämnat ett delbetänkande. Det är på remiss och remisserna ska vara inne i juni 2013, alltså i år. Jag ser fram emot att vi ska kunna lägga fram förslag för att ytterligare förstärka informationsansvaret samt göra det lättare att söka upp ungdomarna och kunna erbjuda dem relevanta åtgärder.

#### Anf. 137 ISAK FROM (S):

Fru talman! Statsrådet hänvisar i sitt svar till att man gjort om och gjort särskilda förändringar av yrkesprogrammen. Därför kan man förskräckas av söksiffrorna till yrkesprogrammen, som gått brant nedåt. Där tror jag inte att vi riktigt hittar lösningen, i alla fall inte såsom yrkesprogrammen är utformade i dag. I så fall måste man nog ro hem debatten med ungdomarna själva. Om de går ett yrkesprogram får de inte behörighet till högskolan. Många unga vill ha flera olika möjligheter, och därför väljer de inte yrkesprogrammen. Det är tråkigt att regeringen genom att gå den vägen fördärvat dessa program.

I sitt svar hänvisar statsrådet också till att man sätter in insatser för de unga som varit utan arbete i minst sex månader. En av de stora katastroferna är just att man har en straffperiod innan åtgärder sätts in. Därför kan jag som socialdemokrat känna att det är väldigt roligt att stå här eftersom vi gjort ett tydligt ställningstagande om insatser från dag ett och en garanti efter 90 dagar gällande jobb eller annan insats.

Den stora framtida faran är att unga kanske inte känner sig behövda i samhället. Det kan vara en av orsakerna till oroligheterna i Malmö och Göteborg under 2011. Ytterst kan det vara en fråga om bristande framtidstro och om tilltron till de politiska systemen och till samhället. Det är

viktigt att vi politiker gör vårt yttersta för att tala om att en förändring är möjlig.

Det är bekymmersamt på många plan, och jag vet fortfarande inte riktigt om jag fått svar på frågan ifall ungdomsministern tänker göra någonting i år eller om hennes arbete i år är att jobba med den proposition som kanske kommer i år. Jag tror att situationen med den skyhöga ungdomsarbetslösheten riskerar att leda till negativa konsekvenser under lång tid framöver. Därför tycker jag inte att det är acceptabelt att man inte sätter in åtgärder redan nu.

Anf. 138 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Fru talman! Jag vill upprepa att av dem som började sin gymnasieutbildning 2009 var det bara 69 procent som tre år senare hade fullgjort utbildningen. Avhoppen från den svenska gymnasieskolan är ett problem som vi nu försöker lösa med en ny gymnasiereform. Statistiken över antalet sökande till yrkesprogrammen är inte riktigt så illa som Isak From gör gällande. Det har gällt vissa program, till exempel vård- och omsorgsprogrammet, och där har vi nu satt in speciella åtgärder.

Vi försöker även vara så tydliga som det bara är möjligt om att var och en som vill gå ett yrkesprogram men också säkerställa högskolebehörighet har rätt och möjlighet att göra det. Det är viktig information som vi alla kan hjälpas åt att sprida. Ytterligare ett skäl till att statistiken ser ut som den gör är att vi har infört ett fjärde år på tekniskt gymnasium, vilket har attraherat en hel del sökande.

Det finns två länder som både socialdemokrater och vi i alliansregeringen tittar lite avundsjukt på när det gäller arbetslöshet och sysselsättning bland ungdomar: Tyskland och Österrike. Dessa länder har historiskt sett under lång tid jobbat med välutvecklade yrkesutbildningar i flera olika steg, redan under högstadiet i vissa fall, från gymnasiet i andra fall, hela tiden i nära samarbete med näringslivet. Att försöka ta oss i Sverige till den positionen är en väg som regeringen nu har slagit in på. Man skulle kunna önska att Socialdemokraterna också hälsade detta med tillfredsställelse. Ska vi nå de siffror som länder i vår närhet har nått när det gäller ungdomsarbetslösheten är jag helt övertygad om att det är den vägen vi måste anträda, utveckla och förbättra.

Det är imponerande att garantera alla sysselsättning eller utbildning efter 90 dagar på ett papper, men det är ännu mer imponerande när man talar om hur det ska gå till. Jag kan inte låta bli att ställa samma fråga som min statsrådskollega Hillevi Engström just ställde: Hur ska ni klara av att erbjuda dessa arbetsmöjligheter när ni samtidigt höjer skatterna med 30 miljarder? Ni ska avskaffa de två tröskelsänkare som jag ändå tror har varit avgörande för att inte ungdomsarbetslösheten blivit ännu högre. Om man fördubblar arbetsgivaravgifterna för ungdomar under 26 år och höjer restaurangmomsen är det svårt att förstå hur det ska vara möjligt att infria löftet om sysselsättning eller utbildning efter 90 dagar för alla. Men det ser fint ut på papperet, Isak From.

Anf. 139 ISAK FROM (S):

Fru talman! Vi har en grundläggande åsiktsskillnad när det gäller skatter. Vi tror att det är viktigt att ta in skatter. Med skatter kan man

göra olika saker. Den borgerliga regeringen tror att det är viktigast att sänka skatter.

För att det ska komma nya jobb måste efterfrågan öka. För att företag ska anställa måste efterfrågan öka. Men för att få offentlig sektor att kunna anställa krävs både efterfrågan och resurser, och det får man genom skatter.

De gångna åren har vi fått tillbaka miljarder kronor från Arbetsförmedlingen. De har inte kunnat nyttja de pengarna; regelverket har varit för stelt. Arbetsförmedlingen har också upphandlat diffusa insatser för 5 miljarder. Dessutom vet man inte hur man ska följa upp om de har gjort någon verkan. Det är klart att det finns pengar i systemet som kan användas på ett mycket bättre sätt än vad som har skett.

Det ungdomspolitiska området är brett och spänner över alla politikområden. Därför är det inte helt lätt att behandla det i en kort interpellationsdebatt. Men helt klart är att vi ser konsekvenser i dag av att barn och unga mår dåligt, som statsrådet var inne på. Barn och unga skadar sig själva. Vi ser också att Sveriges andel självmord tyvärr inte minskar. Vi politiker måste då ställa oss frågor. Vad är det som har gått fel? Det är den övergripande politiken som har gått fel. Många ungdomar känner inte att de har en plats i samhället. Då krävs det insatser på alla områden, och det krävs insatser nu.

Anf. 140 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Fru talman! Att erbjuda framtidstro och möjligheter att växa och utvecklas, att erbjuda en skola eller utbildningsväg som eleven klarar och som leder till arbete och att hjälpa de pojkar som trillar efter att hinna i kapp, lära sig läsa, få en utbildning, få ett jobb och få en familj är oerhört angelägna frågor i regeringens hela politik. Jag har ett stort ansvar, men många av mina kolleger har också det. Jag har i den här debatten försökt redogöra för hur vi jobbar aktivt på alla dessa områden.

För att inte bli svaret skyldig: Vad vill jag göra redan i år? I vårpropositionen kom ytterligare 7 000 nya utbildningsplatser. Trots att vi gjorde en stor satsning på 8 miljarder redan i budgetpropositionen för året har vi i vårpropositionen lagt till extra mycket pengar. Även om mycket kräver långsiktiga förändringar är vi också beredda att tillföra pengar i det korta perspektivet.

Ungdomspolitiken innehåller ett antal olika förslag och utgångspunkter ur ett ungdomsperspektiv. Vi i den nuvarande regeringen jobbar vidare på den ungdomspolitik som tidigare regering lagt grunden för. Jag har hört få exempel på saker där Isak From tycker att vi har gjort fel. Nu ska vi inom en inte alltför avlägsen framtid lägga fram nya förslag på hur det ska utvecklas vidare. Jag ser med glädje fram emot att presentera dem och diskutera vidare med Isak From.

Överläggningen var härmed avslutad.

## 22 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2012/13:144 Sjöfartsstödets inriktning

2012/13:147 Ny bibliotekslag

2012/13:151 Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen m.m.

Motioner

med anledning av prop. 2012/13:136 Karriärvägar för lärare i skolväsendet m.m.

2012/13:Ub15 av Rossana Dinamarca m.fl. (V)

2012/13:Ub16 av Carina Herrstedt (SD)

2012/13:Ub17 av Ibrahim Baylan m.fl. (S)

2012/13:Ub18 av Jabar Amin m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2012/13:112 Nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap

2012/13:U21 av Urban Ahlin m.fl. (S)

2012/13:U22 av Mikael Jansson och Björn Söder (SD)

Näringsutskottets betänkande

2012/13:NU11 Näringspolitiska frågor

Trafikutskottets betänkande

2012/13:TU10 Bevakning ombord på svenska fartyg

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden

2012/13:MJU16 Skogspolitik

2012/13:MJU17 Jakt och viltvård

## 23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

*den 22 april*

### **2012/13:453 Järnvägsinvesteringar i Västerbergslagen**

av *Peter Hultqvist* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

### **2012/13:454 Sedelinlösen och Finansinspektionens kontrollverksamhet**

av *Leif Jakobsson* (S)

till statsrådet Peter Norman (M)

### **2012/13:455 Sekretessproblemet inom Skatteverket**

av *Leif Jakobsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

den 23 april

Prot. 2012/13:96  
23 april

---

**2012/13:456 Unik rätt att undvika skatt**

av *Peter Persson* (S)  
till statsrådet *Peter Norman* (M)

**2012/13:457 Åtgärdsprogram mot hälsovådlig luft**

av *Helena Leander* (MP)  
till miljöminister *Lena Ek* (C)

**2012/13:458 Personer som faller mellan stolarna i trygghetssystemen**

av *Lars Mejern Larsson* (S)  
till statsrådet *Ulf Kristersson* (M)

**2012/13:459 Utbyggnad av bredband i Sollefteå**

av *Eva Sonidsson* (S)  
till statsrådet *Anna-Karin Hatt* (C)

**2012/13:460 Swedfunds ägaranvisning**

av *Hans Linde* (V)  
till statsrådet *Gunilla Carlsson* (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

**24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor**

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 19 april

**2012/13:434 Svenskt undertecknande av FN:s vapenhandelskonvention**

av *Allan Widman* (FP)  
till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

**2012/13:435 Minoriteter och mänskliga rättigheter**

av *Yilmaz Kerimo* (S)  
till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

den 22 april

**2012/13:438 Mäns våld mot kvinnor**

av *Raimo Pärssinen* (S)  
till justitieminister *Beatrice Ask* (M)

**2012/13:444 Trafiknykterhetskontroller i hamnar**

av *Magnus Sjödahl* (KD)  
till justitieminister *Beatrice Ask* (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 maj.

Prot. 2012/13:96  
23 april

---

25 § Kammaren åtskildes kl. 22.16.

Förhandlingarna leddes  
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen  
kl. 15.58,  
av tredje vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 95 (delvis) och  
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

*/Eva-Lena Ekman*



<b>1 §</b>	<b>Justering av protokoll.....</b>	<b>1</b>
<b>2 §</b>	<b>Meddelande om svar på skriftliga frågor .....</b>	<b>1</b>
<b>3 §</b>	<b>Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträden .....</b>	<b>1</b>
<b>4 §</b>	<b>Anmälan om inkomna protokollsutdrag från utskott .....</b>	<b>1</b>
<b>5 §</b>	<b>Anmälan om fördröjt svar på interpellation .....</b>	<b>2</b>
<b>6 §</b>	<b>Hänvisning av ärenden till utskott .....</b>	<b>2</b>
<b>7 §</b>	<b>Förnyad bordläggning.....</b>	<b>2</b>
<b>8 §</b>	<b>Svar på interpellation 2012/13:368 om högre utbildning i hela landet.....</b>	<b>2</b>
	Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) .....	2
	Anf. 2 JABAR AMIN (MP) .....	3
	Anf. 3 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) .....	4
	Anf. 4 JABAR AMIN (MP) .....	5
	Anf. 5 JASENKO OMANOVIC (S) .....	6
	Anf. 6 ROGER HADDAD (FP) .....	6
	Anf. 7 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) .....	7
	Anf. 8 JABAR AMIN (MP) .....	8
	Anf. 9 JASENKO OMANOVIC (S) .....	8
	Anf. 10 ROGER HADDAD (FP) .....	9
	Anf. 11 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP) .....	9
<b>9 §</b>	<b>Svar på interpellation 2012/13:375 om ritualslachtat kött i Sverige.....</b>	<b>10</b>
	Anf. 12 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	10
	Anf. 13 MARKUS WIECHEL (SD) .....	11
	Anf. 14 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	12
	Anf. 15 MARKUS WIECHEL (SD) .....	12
	Anf. 16 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	12
	Anf. 17 MARKUS WIECHEL (SD) .....	13
	Anf. 18 Landsbygdsminister ESKIL ERLANDSSON (C).....	13
<b>10 §</b>	<b>Svar på interpellation 2012/13:349 om bristen på specialistläkare .....</b>	<b>14</b>
	Anf. 19 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	14
	Anf. 20 BÖRJE VESTLUND (S).....	14
	Anf. 21 HILLEVI LARSSON (S).....	15
	Anf. 22 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	16
	Anf. 23 BÖRJE VESTLUND (S).....	17
	Anf. 24 HILLEVI LARSSON (S).....	18
	Anf. 25 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	18
	Anf. 26 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	19
	Anf. 27 BÖRJE VESTLUND (S).....	20
	Anf. 28 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	21
<b>11 §</b>	<b>Svar på interpellationerna 2012/13:372 och 378 om Apotekets marknadsandelar .....</b>	<b>21</b>
	Anf. 29 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	21

Anf. 30	INGELA NYLUND WATZ (S)	23
Anf. 31	BÖRJE VESTLUND (S)	23
Anf. 32	LENA OLSSON (V)	24
Anf. 33	HILLEVI LARSSON (S)	25
Anf. 34	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	26
Anf. 35	INGELA NYLUND WATZ (S)	27
Anf. 36	BÖRJE VESTLUND (S)	28
Anf. 37	LENA OLSSON (V)	28
Anf. 38	HILLEVI LARSSON (S)	29
Anf. 39	MONICA GREEN (S)	29
Anf. 40	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	30
Anf. 41	INGELA NYLUND WATZ (S)	31
Anf. 42	MONICA GREEN (S)	32
Anf. 43	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	32
<b>12 §</b>	<b>Svar på interpellation 2012/13:360 om åtgärder för ökat bostadsbyggande</b>	<b>33</b>
Anf. 44	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	33
Anf. 45	HANS EKSTRÖM (S)	34
Anf. 46	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	35
Anf. 47	HANS EKSTRÖM (S)	36
Anf. 48	PETER PERSSON (S)	37
Anf. 49	LENA OLSSON (V)	37
Anf. 50	OSKAR ÖHOLM (M)	38
Anf. 51	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	39
Anf. 52	HANS EKSTRÖM (S)	40
Anf. 53	PETER PERSSON (S)	41
Anf. 54	LENA OLSSON (V)	41
Anf. 55	OSKAR ÖHOLM (M)	42
Anf. 56	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	42
<b>13 §</b>	<b>Svar på interpellation 2012/13:369 om situationen på bostadsmarknaden för unga och studenter</b>	<b>43</b>
Anf. 57	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	43
Anf. 58	JAN LINDHOLM (MP)	45
	(forts.)	46
	<b>Ajournering</b>	<b>46</b>
	<b>Återupptagna förhandlingar</b>	<b>46</b>
<b>13 §</b>	<b>(forts.) Svar på interpellation 2012/13:369 om situationen på bostadsmarknaden för unga och studenter</b>	<b>46</b>
Anf. 59	ADNAN DIBRANI (S)	46
Anf. 60	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	47
Anf. 61	JAN LINDHOLM (MP)	48
Anf. 62	ADNAN DIBRANI (S)	49
Anf. 63	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	50
Anf. 64	JAN LINDHOLM (MP)	51
Anf. 65	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	52
<b>14 §</b>	<b>Svar på interpellation 2012/13:359 om nedläggning av Centrum för finska språket och kulturen vid Mälardalens högskola</b>	<b>52</b>

Anf. 66	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	52
Anf. 67	RAIMO PÄRSSINEN (S)	53
Anf. 68	ROGER HADDAD (FP)	54
Anf. 69	STAFFAN ANGER (M)	55
Anf. 70	SVEN-ERIK BUCHT (S)	56
Anf. 71	BJÖRN VON SYDOW (S)	57
Anf. 72	HANS EKSTRÖM (S)	57
Anf. 73	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	58
Anf. 74	RAIMO PÄRSSINEN (S)	60
Anf. 75	ROGER HADDAD (FP)	60
Anf. 76	STAFFAN ANGER (M)	61
Anf. 77	SVEN-ERIK BUCHT (S)	62
Anf. 78	HANS EKSTRÖM (S)	62
Anf. 79	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	63
Anf. 80	RAIMO PÄRSSINEN (S)	64
Anf. 81	BJÖRN VON SYDOW (S)	65
Anf. 82	Statsrådet ERIK ULLENHAG (FP)	65
<b>15 §</b>	<b>Svar på interpellation 2012/13:380 om svensk-norskt samarbete för dubbelspår mellan Öxnered och Kornsjö</b>	<b>66</b>
Anf. 83	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	66
Anf. 84	LARS JOHANSSON (S)	67
Anf. 85	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	68
Anf. 86	LARS JOHANSSON (S)	69
Anf. 87	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	70
Anf. 88	LARS JOHANSSON (S)	70
Anf. 89	Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M)	71
<b>16 §</b>	<b>Svar på interpellation 2012/13:211 Vart är vi på väg?</b>	<b>72</b>
Anf. 90	Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	72
Anf. 91	PETER PERSSON (S)	72
Anf. 92	HANIF BALI (M)	73
Anf. 93	Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	74
Anf. 94	PETER PERSSON (S)	75
Anf. 95	HANIF BALI (M)	75
Anf. 96	Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	76
Anf. 97	PETER PERSSON (S)	77
Anf. 98	Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	77
<b>17 §</b>	<b>Svar på interpellation 2012/13:340 om medborgarlön</b>	<b>78</b>
Anf. 99	Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	78
Anf. 100	PATRIK BJÖRCK (S)	79

Anf. 101 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	80
Anf. 102 PATRIK BJÖRCK (S).....	80
Anf. 103 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	81
Anf. 104 PATRIK BJÖRCK (S).....	81
Anf. 105 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	82
<b>18 § Svar på interpellation 2012/13:367 om privata aktörer inom Arbetsförmedlingens område.....</b>	<b>82</b>
Anf. 106 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	82
Anf. 107 ALI ESBATI (V).....	83
Anf. 108 PATRIK BJÖRCK (S).....	84
Anf. 109 HANIF BALI (M).....	84
Anf. 110 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	85
Anf. 111 ALI ESBATI (V).....	87
Anf. 112 PATRIK BJÖRCK (S).....	88
Anf. 113 HANIF BALI (M).....	88
Anf. 114 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	89
Anf. 115 ALI ESBATI (V).....	89
<b>19 § Svar på interpellation 2012/13:371 om överutnyttjande av lönebidragsanställningar.....</b>	<b>90</b>
Anf. 116 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	90
Anf. 117 MATTIAS JONSSON (S).....	91
Anf. 118 GUSTAV NILSSON (M).....	92
Anf. 119 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	92
Anf. 120 MATTIAS JONSSON (S).....	94
Anf. 121 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	95
Anf. 122 MATTIAS JONSSON (S).....	96
Anf. 123 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	97
<b>20 § Svar på interpellation 2012/13:374 om den höga arbetslösheten i Vilhelmina.....</b>	<b>97</b>
Anf. 124 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	97
Anf. 125 ISAK FROM (S).....	98
Anf. 126 JOHAN JOHANSSON (M).....	99
Anf. 127 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	99
Anf. 128 ISAK FROM (S).....	100
Anf. 129 JOHAN JOHANSSON (M).....	101
Anf. 130 HANIF BALI (M).....	101

Anf. 131 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	102
Anf. 132 ISAK FROM (S) .....	103
Anf. 133 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	104
<b>21 § Svar på interpellation 2012/13:348 om ungas framtidstro .....</b>	<b>104</b>
Anf. 134 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP).....	104
Anf. 135 ISAK FROM (S) .....	105
Anf. 136 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP).....	106
Anf. 137 ISAK FROM (S) .....	107
Anf. 138 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP).....	108
Anf. 139 ISAK FROM (S) .....	108
Anf. 140 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP).....	109
<b>22 § Bordläggning.....</b>	<b>110</b>
<b>23 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....</b>	<b>110</b>
<b>24 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....</b>	<b>111</b>
<b>25 § Kammaren åtskildes kl. 22.16.....</b>	<b>112</b>

Tryck: Elanders, Vällingby 2013